

भन्सार विभागको वार्षिक प्रगति विवरण (आ.व. २०८१/८२)

वार्षिक प्रगति विवरण (आ.व. २०८१/८२)

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
भन्सार विभाग
त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं
२०८२

(सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ को उपदफा ३ बमोजिम प्रकाशित)

भन्सार विभागको
वार्षिक प्रगति विवरण
(आ.व. २०८१/८२)

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
भन्सार विभाग
त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं
२०८२

कभर पृष्ठ:- ७३ औं अन्तर्राष्ट्रिय भन्सार दिवसको लोगो

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

भन्सार विभाग

प.सं.:-

च.नं.:-

त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं, नेपाल

भूमिका

सार्वजनिक निकायमा रहेका सार्वजनिक महत्वको सूचनामा आम नागरिकको पहुँचलाई सरल र सहज बनाउँदै राज्यका काम कारबाही लोकतान्त्रिक पद्धति अनुरूप खुला र पारदर्शी बनाई नागरिकप्रति जवाफदेही र जिम्मेवार बनाउन सार्वजनिक निकायहरूले सम्पादन गरेका कार्यहरू सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था अनुरूप भन्सार विभागले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सम्पादन गरेका प्रमुख कार्यहरू समेटे यो वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशित गरिएको छ।

नेपालको भन्सार प्रशासनले मूलतः वैध व्यापारलाई सहजीकरण गर्ने, राजस्व संकलन गर्ने तथा स्वास्थ्य र वातावरणमा असर पार्ने वस्तुहरूको निकासी पैठारीलाई नियन्त्रण गरी समाज र वातावरणको सुरक्षामा योगदान पुऱ्याउने कार्य गर्दै आएको छ। भन्सार प्रशासनलाई आधुनिकीकरण गर्ने प्रयास स्वरूप आ.ब. २०६०/६१ देखि योजनावद्ध भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण कार्य योजनाको शुरुवात गरिएकोमा हाल छैठौँ चरणको भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण कार्ययोजना कार्यान्वयनमा रहेको छ। यसरी सुधारको प्रयास पछि नीतिगत, संस्थागत, भौतिक पूर्वाधार, जनशक्ति विकास एवं स्वचालनका क्षेत्रमा उल्लेख्य सुधार भएको छ।

बढ्दो बैदेशिक व्यापारको उचित व्यवस्थापन गर्नु, राजस्वको बढ्दो लक्ष्य हासिल गर्नु, नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको पूर्ण रुपमा विकास गरी सबै सम्बद्ध निकासहरूलाई यस प्रणालीमा आवद्ध गर्नु, भन्सारका सम्पूर्ण प्रकृयाहरूलाई पूर्णरुपमा स्वचालन प्रणाली मार्फत संचालन गर्नु, ASYCUDA प्रणालीको प्रभावकारीता र दिगोपना कायम राख्नु चोरी निकासी पैठारी गर्ने प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्नु, कन्टेनर स्क्यानर लगायतका नविन प्रविधि प्रयोगमा ल्याउनु, जोखिमको पहिचान र व्यवस्थापन गर्नु, मालवस्तुको यथार्थ मूल्याङ्कन तथा वर्गीकरण गर्नु र आयात निर्यात प्रक्रिया सम्बन्धी कानूनको पुर्ण पालना गराउनु जस्ता चुनौतीहरूको सामना गर्दै आफुलाई तोकिएको जिम्मेवारी भन्सार प्रशासनले सम्पादन गर्दै आइरहेको छ।

विभाग र मातहतका कार्यालयहरूबाट आ.ब. २०८१/८२ मा सम्पादन गरेका मुख्य मुख्य कार्यहरू समेटि यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। यस वार्षिक प्रतिवेदनले भन्सारबाट सम्पादन भएका कार्यहरूलाई पारदर्शी रुपमा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने र उक्त कार्यहरू प्रति जिज्ञासा राख्ने सरोकारवाला लगायत आम सर्वसाधारणहरूलाई आवश्यक जानकारी राख्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

अन्त्यमा, भन्सार प्रशासनको कार्यसम्पादनमा सहयोग पुर्याउने सेवाग्राही, सरोकारवाला निकायहरू एवं भन्सार प्रशासनमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। साथै, यो प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा संलग्न सबै कर्मचारीहरूलाई विशेषा धन्यवाद दिन चाहन्छु।

मिति: २०८२ भाद्र

श्याम प्रसाद भण्डारी
महानिर्देशक

विषय सूची

सि.नं.	विषय	पाना नं.
	Abbreviations	i
	कार्यकारी सारांश	iii
	खण्ड – एक	
	परिचय	
१.१	पृष्ठभूमि.....	१
१.२	सङ्गठन संरचना	२
१.२.१	भन्सार विभागको स्वीकृत सङ्गठन संरचना	३
१.२.२	भन्सार विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको कर्मचारी दरबन्दीको विवरण	४
१.२.३	भारतसँग सीमा जोडिएका मूल र छोटो भन्सार कार्यालयहरू	५
१.२.४	चीनसँग सीमा जोडिएका भन्सार कार्यालयहरू	६
१.३	भन्सार विभागका कार्यहरू	७
१.४	भन्सार विभागका शाखाहरूको स्वीकृत कार्य विवरण	८
१.४.१	नीति तथा सञ्चालन महाशाखा	८
१.४.२	व्यवस्थापन तथा अनुपालन महाशाखा.....	१४
	खण्ड – दुई	
	भन्सार विभागद्वारा आ.व. २०८१/८२ मा सम्पादित प्रमुख कार्यहरू	
२.१	आ.व. २०८१/८२ मा विभाग अन्तर्गतका शाखाहरूबाट सम्पादन भएका मुख्य मुख्य कार्यहरू	२२
	खण्ड – तीन	
	वैदेशिक व्यापार तथा राजस्व सङ्कलन	
३.१	आयात निर्यातको विश्लेषण:	३८
३.२	नेपालका प्रमुख वैदेशिक व्यापार साभेदारहरू	४२
३.३	विगत पाँच वर्षको राजस्व सङ्कलनको अवस्था	४४
३.४	कार्यालयगत राजस्व सङ्कलनको अवस्था	४४
३.५	कार्यालयगत तीन आर्थिक वर्षको राजस्व सङ्कलनको अवस्था	४६
३.६	शीर्षक अनुसार राजस्व सङ्कलनको तुलनात्मक अवस्था:	४७
३.७	भन्सार महसुल दर अनुसार राजस्व सङ्कलनको अवस्था	४८
	खण्ड – चार	
	भन्सार विभागका अन्य कार्यहरूको विवरण	
४.१	वस्तु वर्गीकरण र पुनरावलोकन सम्बन्धी विगत पाँच वर्षको प्रगतिको तुलनात्मक विवरण	४९
४.२	मूल्याङ्कन पुनरावलोकनका लागि प्राप्त भएका निवेदन र फेडर्योर्टको विगत पाँच वर्षको तुलनात्मक विवरण.....	४९
४.३	प्रयोगशाला परीक्षणको विगत पाँच वर्षको प्रगतिको तुलनात्मक विवरण.....	५०

४.४ निकासी पैठारी सङ्केत नम्बरको विगत पाँच वर्षको तुलनात्मक विवरण.....	५०
४.५ अनलाईन अनुगमनबाट सङ्कलित थप राजस्वको विवरण.....	५०
४.६ आ.व. २०८०/८१ र आ. व. २०८१/८२ मा प्रविष्टि भएका प्रज्ञापनपत्रको तुलनात्मक विवरण (TIV, PEI / PEX बाहेक).....	५१
४.७ छनौट प्रणाली कार्यान्वयनको तुलनात्मक अवस्था	५१
४.८ आ.व. २०८१/८२ मा विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीको कार्यान्वयनको कार्यालयगत अवस्था.....	५२
४.९ आशिकुडा प्रणाली तथा मोड्युलहरूको कार्यान्वयनको अवस्था	५४
४.१० नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली कार्यान्वयन पश्चात जारी भएका LPCO को विवरण	५५

खण्ड - पाँच

भन्सार कार्यालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्यहरू	५७
५.१ व्यापार सहजीकरण तथा समाधान:	५७
५.२ कानूनको परिपालना	५८
५.३ राजस्व सङ्कलन	६०
५.४ आन्तरिक नियन्त्रण एवम् सहजीकरण.....	६२
५.५ कर्मचारी बैठक	६४
५.६ मुद्दा व्यवस्थापन	६५
५.७ भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षण	६७

खण्ड - छ

समस्या, चुनौती एवम् चुनौती समाधानका लागि गरिएका प्रयास तथा आगामी रणनीति	६८
अनुसूची १ : भन्सार कार्यालयहरू र छोटी भन्सार कार्यालयहरू.....	७३
अनुसूची २ : भन्सार कार्यालयहरूको स्वीकृत दरबन्दी.....	७७
अनुसूची ३ : भन्सार कार्यालयका प्रमुखहरूको विवरण.....	९०
अनुसूची ४ : भन्सार विभागमा कार्यरत महानिर्देशक/का.मु. महानिर्देशकहरूको नामावली.....	९२
अनुसूची ५ : नेपाल-भारत बीचमा भएको वाणिज्य सन्धि बमोजिमका द्विपक्षीय नाकाको विवरण	९४
अनुसूची ६ : नेपाल-चीन बीचमा भएको वाणिज्य सन्धि बमोजिमका द्विपक्षीय नाकाको विवरण	९६
अनुसूची ७ : आ.व. २०७७/७८ देखि आ.व. २०८१/८२ सम्मको कार्यालयगत लक्ष्य तथा असुलीको तुलनात्मक विवरण.....	९७
अनुसूची ८ : आ.व. २०८१/८२ को कार्यालयगत मुद्दाको अवस्था	९९
अनुसूची ९ : आ.व. २०८१/८२ को वार्षिक वित्तिय प्रगति.....	१०९
अनुसूची १०: आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को भन्सार विभागको राजस्व नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन कार्ययोजना	११०
अनुसूची ११: आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को माईलस्टोन तथा वार्षिक कार्ययोजना	१२६
अनुसूची १२: आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को कार्ययोजना (अर्थ मन्त्रालयमा प्रतिवेदन गर्ने)	१२८
अनुसूची १३: भन्सार दिवसको अवसरमा पुरस्कार प्राप्त गर्ने कर्मचारीहरूको विवरण.....	१३०

Abbreviations

A-CIP	Anti-Corruption and Integrity Promotion
ADB	Asian Development Bank
ABP	Authorized Business Person
AMC	Annual Maintenance Contract
AML/CFT	Anti-Money Laundering / Combating the Financing of Terrorism
API	Application Programming Interface
BIMSTEC	Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation
CBIC	Central Board of Indirect Taxes and Customs
CCTV	Closed Circuit Television
CMAA	Customs Mutual Administrative Assistance
CNI	Confederation of Nepalese Industries
CRMP	Customs Reform and Modernization Plan
DFTQC	Department of Food Technology and Quality Control
DLS	Department of Livestock Services
DMG	Department of Mines and Geology
DoA	Department of Archaeology
DoI	Department of Industry
DoTM	Department of Transport Management
EU	European Union
EXIM	Export and Import
FHAN	Federation of Handicraft Associations
FNCCI	Federation of Nepalese Chamber of Commerce & Industries
GSP	Generalized System of Preferences
IP	Internet Protocol
ISO	International Organization for Standardization
ITS	Integrated Tax System
LAN	Local Area Network
LPCO	Licence, Permit, Certificates and Others
MDMS	Mobile Device Management System
NBSM	Nepal Bureau of Standards and Meteorology
NCC	Nepal Chamber of Commerce
NECAS	Nepal Customs Automated System
NNSW	Nepal National Single Window
PAN	Permanent Account Number
PCA	Post Clearance Audit

PIS	Personnel Information System
PQPMC	Plant Quarantine and Pesticide Mangement Centre
RMIS	Revenue Management Information System
SAFTA	South Asian Free Trade Area
SASEC	South Asia Subregional Economic Cooperation
TA	Technical Assistance
TSC	Tariff Specification Code
WAN	Wide Area Network
WCO	World Customs Organization
WTO	World Trade Organization

कार्यकारी सारांश

नेपालको भन्सार प्रशासन अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई सहजीकरण, नियमन र व्यवस्थापन गर्ने प्रमुख सरकारी निकाय हो। यसले मूलतः वैध व्यापारलाई सहजीकरण गर्ने, राजस्व संकलन गर्ने तथा स्वास्थ्य र वातावरणमा असर पार्ने वस्तुहरूको आयात-निर्यातलाई नियन्त्रण गरी समाज र वातावरणको सुरक्षामा योगदान पुऱ्याउने कार्य गर्दै आइरहेको छ। यसै पृष्ठभूमिमा, नेपालको भन्सार प्रशासनबाट आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा सम्पादित मुख्य-मुख्य कार्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

१. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा भन्सार प्रशासनका लागि रु. ५ खर्ब ८२ अर्ब ६७ करोड राजस्व सङ्कलनको लक्ष्य तोकिएकोमा कुल रु. ४ खर्ब ८४ अर्ब ०७ करोड (लक्ष्यको तुलनामा ८३.०७ प्रतिशत) राजस्व सङ्कलन भएको छ। सङ्कलित कुल राजस्वमध्ये भन्सार महसुलवापत रु. २ खर्ब १७ अर्ब ४४ करोड (लक्ष्यको तुलनामा ७५.०६ प्रतिशत), मूल्य अभिवृद्धि कर वापत रु. २ खर्ब ८१ करोड (लक्ष्यको तुलनामा ९०.३९ प्रतिशत) र अन्तःशुल्क वापत रु. ४६ अर्ब ३९ करोड (लक्ष्यको तुलनामा ८७.२८ प्रतिशत) सङ्कलन भएको छ। त्यसैगरी, रु. ६ अर्ब २६ करोड (लक्ष्यको तुलनामा ५३.५९ प्रतिशत) सडक मर्मत तथा सुधार दस्तुर वापत र रु. ९ अर्ब ८६ करोड (लक्ष्यको तुलनामा १६४.९२ प्रतिशत) सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुर वापत सङ्कलन भएको छ। गत आर्थिक वर्षमा सङ्कलन भएको राजस्व मध्ये भन्सार महसुलको हिस्सा ४४.९२ प्रतिशत, मूल्य अभिवृद्धि करको हिस्सा ४१.४८ प्रतिशत, अन्तःशुल्कको हिस्सा ९.५८ प्रतिशत, सडक मर्मत तथा सुधार दस्तुरको हिस्सा १.२९ प्रतिशत र सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुरको हिस्सा २.०४ प्रतिशत रहेको छ।
२. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा वैदेशिक व्यापारमा सामान्य वृद्धि भएको थियो। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु. १७ खर्ब ४५ अर्ब कुल वैदेशिक व्यापार भएकोमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा १९.२४ प्रतिशतले वृद्धि भै रु. २० खर्ब ८१ अर्ब पुगेको छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु. १५ खर्ब ९२ अर्ब ९९ करोड मूल्य बराबरको वस्तु पैठारी भएकोमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा रु. १८ खर्ब ०४ अर्ब १२ करोड मूल्य बराबरको वस्तु पैठारी भै १३.२५ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। त्यस्तै, निकासीतर्फ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु. १ खर्ब ५२ अर्ब ३८ करोड मूल्य बराबरको निकासी भएकोमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा रु. २ खर्ब ७७ अर्ब ०३ करोड को निकासी भै ८१.८० प्रतिशतले निकासीमा वृद्धि भएको छ। जुन गत वर्षहरूको तुलनामा उल्लेख्य वृद्धि हो।

३. नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय मञ्चहरूमा गरेको प्रतिवद्धता अनुसार भन्सार दर पुनरावलोकन, राष्ट्रिय प्राथमिकता तथा आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै स्वदेशी उद्योग र उत्पादनलाई प्रवर्द्धन हुने एकै प्रकृतिको मालवस्तुको भन्सार दर सम्भव भएसम्म समान कायम हुने गरी विद्यमान भन्सार महसुल दरको विश्लेषण गरी आर्थिक ऐन, २०८२ मार्फत समायोजन गरिएको छ।
४. मालवस्तुको वर्गीकरणको सन्दर्भमा पूर्वदिशको निवेदन सम्बन्धमा २ वटा मालवस्तुको निर्णय गरिएको छ। त्यसैगरी मालवस्तुको वर्गीकरणको पुनरावलोकन परेका निवेदनहरूमध्ये आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कुल ७६ वटाको निर्णय गरिएको छ भने कार्यालयले द्विविधा भै पठाएका ९२ वटा वस्तुको वर्गीकरण निर्णय गरी कुल जम्मा १७२ वटा वस्तुको वर्गीकरणको निर्णय गरिएको।
५. आ.व. २०८१/०८२ मा भन्सार कार्यालयहरूमा १६६३८ मुद्दा दर्ता भएकोमा अघिल्लो आर्थिक वर्षबाट जिम्मेवारी सरी आएका १७४५ सहित जम्मा १८३८३ मुद्दा रहेकोमा जसमध्ये १४७८६ वटा मुद्दा फछ्यौट भएका छन्। प्रस्तुत मुद्दाहरूमा दाखिला भएका मालवस्तु मध्ये १४०५२ वटा मुद्दा सम्बद्ध मालवस्तुहरू लिलाम भएका छन्। कुल मुद्दा फछ्यौट प्रतिशत ८०.४३ प्रतिशत रहेको छ। मालवस्तुको लिलामीबाट रु. ५७ करोड ९५ लाख राजस्व सङ्कलन भएको छ।
६. आसिकुडा वर्ल्ड प्रणालीभित्र विभिन्न थप उपप्रणालीहरू (Modules) विकास गरिएको। प्रयोगशाला परिक्षणको चरणलाई स्वचालित गर्नको लागि Lab Module को विकास गरी कार्यान्वयन गरिएको छ। भन्सारमा प्रज्ञापनपत्र दर्ता भएदेखि जाँचपास हुँदासम्मका विभिन्न चरणहरूको जानकारी (SAD Status) सम्बन्धित मालधनी (Consignee) लाई email वा SMS वा दुवै माध्यमबाट दिने गरी प्रणाली विकास गरिएको छ।
७. नेपालको भन्सार प्रशासन र भारतीय भन्सार प्रशासनबीच भन्सार सहयोग सम्बन्धी सम्झौता Customs Mutual Assistance Agreement (CMAA) का लागि आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ।
८. कार्यसम्पादनलाई थप सहज बनाउन भन्सार महसुल दरबन्दी (Customs Tariff), एकिकृत भन्सार महसुल दरबन्दी, परिपत्र संग्रह, फैसला संग्रह तथा वस्तु वर्गीकरण निर्णय संग्रह प्रकाशन गरी कार्यालयहरूलाई उपलब्ध गराइएको।
९. पैठारी हुने वस्तुको भन्सार मूल्यांकनलाई यथार्थपरक बनाउन अनिवार्य रुपमा ब्राण्ड, मोडल तथा साइज खुलाउनुपर्ने HS CODE सहितको वस्तुको विवरण तोकिएको र आसिकुडा प्रणालीमा NA लगायत ब्राण्ड नभएको भनी कुनै शब्द प्रविष्ट गर्न नमिल्ने व्यवस्था गरिएको।
१०. लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धित कार्ययोजना तयार गरी विभागमा GESI सम्पर्क एकाई गठन गरिएको।

११. नेपालको भन्सार प्रशासनसँग सम्बन्धित कर्मचारी, व्यवसायी तथा अन्य सरोकारवालाहरूको धारणा संकलन गर्न भन्सार विभाग तथा विरगन्ज भन्सार कार्यालय र त्रि.वि.स्थल भन्सार कार्यालयमा तेश्रो चरणको Customs Integrity Perception Survey (CIPS) सम्पन्न गरिएको।
१२. नेपाल र भारतको भन्सार प्रशासन विच २१ औँ महानिर्देशकस्तरीय बैठक काठमाडौँमा सम्पन्न गरिएको।
१३. भन्सार प्रशासनमा कार्यरत जनशक्तिको दक्षता अभिवृद्धीका लागि जोखिम व्यवस्थापन तथा वर्गिकरण सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको।
१४. भन्सार सम्बन्धि काम कारवाहीमा दक्षता वढाउने गरी भन्सार एजेन्ट र अन्य सरोकारवालालाई वीरगञ्ज, विराटनगर र भैरहवामा अभिमुखीकरण तालिम सम्पन्न गरिएको।
१५. छैटौँ चरणको CRMSAP को कार्यान्वयनको समीक्षा गर्न तथा सातौँ चरणको सुधार रणनीतिको अवधारणा पत्र तयार गर्न परामर्शदाता छनोट गरी कार्य शुरु भएको र परामर्शदाताबाट प्रारम्भिक प्रतिवेदन समेत प्राप्त भएको।
१६. भन्सार विभाग र WCO को सहकार्यमा अन्तर्राष्ट्रिय विज्ञहरूलाई विषय विज्ञहरूका रूपमा आमन्त्रण गरी काठमाडौँमा HS सम्बन्धित राष्ट्रिय कार्यशाला सम्पन्न गरिएको।
१७. पैठारी हुने वस्तुको यथार्थ कारोवार मूल्य कायम गर्ने प्रयोजनकालागि Valuation Database तयार गर्न परामर्शदाता छनोट गरी कार्य भैरहेको।
१८. भन्सारमा जोखिम व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउन ASYCUDA प्रणालीमा भएका तथ्यांकको विश्लेषण गरी Risk Recommendation गर्ने गरी Customs Risk Management System (CRMS) विकास गरी परीक्षण गर्ने कार्य भैरहेको।
१९. आ.ब. २०८२।८३ को नीति तथा कार्यक्रम एवं बजेट कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गरी अर्थमन्त्रालयमा पेश गरिएको र विभागको आ.ब. २०८२।०८३ को वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी स्वीकृत गरिएको।
२०. भन्सार नियमावली २०६४ तथा निकासी तथा पैठारी संकेत नम्बर प्रदान गर्ने सम्बन्धी कार्यविधी संशोधन गरी Exim Code लिन बैंक ग्यारेन्टी आवश्यक नपर्ने व्यवस्था लागू गरिएको र Exim Code सम्बन्धि सम्पूर्ण कार्य भन्सार कार्यालयबाट गर्न मिल्ने व्यवस्था लागू गरिएको।
२१. आ.ब. २०८१।०८२ मा २६ वटा भन्सार एजेन्टहरूको इजाजतपत्र खारेज गरिएको र २९३ वटा भन्सार एजेन्टहरूको इजाजतपत्र नविकरण गरिएको।
२२. आ.ब. २०८१।०८२ मा बण्डेड वेयर हाउसको १३ वटा नयाँ इजाजतपत्र प्रदान गरिएको र १५० वटा इजाजतपत्रहरू नविकरण गरिएको।

२३. विभागले कुटनीतिक एवं महसुल सुविधा तथा आयोजनाको लागि पैठारी हुने वस्तुमा महसुल छुटकालागि सिफारिस गर्दै आएको। आ.ब. २०८१।०८२ मा कूटनीतिक सुविधाका लागि १३४३१ वटा सिफारीस गरिएको र ४९८ वटा महसुल सुविधा प्रदान गरिएको। साथै, आयोजनाको प्रयोजनका लागि ६५६ वटा महसुल छुट सम्बन्धित सिफारिस गरेको।
२४. वेरुजु सम्परीक्षण गर्ने नीतिगत द्विविधाका कारण वेरुजु फछ्यौटको कार्यमा चुनौती आएको र आ.ब. २०८१।०८२ मा रु ९८ करोड १० लाख २१ हजार वेरुजु फछ्यौट गरिएको।
२५. जोखिमका सूचकहरुलाई अद्यावधिक गरी जोखिम व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन केन्द्रिय जोखिम व्यवस्थापन समितिको बैठक १२ पटक र केन्द्रिय जोखिम व्यवस्थापन इकाईको बैठक १५ पटक बसी जोखिम सूचकहरु अद्यावधिक गरिएको।
२६. जोखिम सूचकहरुका आधारमा कूल २७६ वटा प्रज्ञापनपत्रहरुको भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षण सम्पन्न गरी कूल १३ करोड ५२ लाख ६६ हजार महसुल तथा जरिवाना निर्धारण गरिएको।
२७. विभागको अनुगमन शाखाबाट भन्सार कार्यालयहरुमा घोषणा गरिएका प्रज्ञापनपत्रहरुको जोखिमका आधारमा प्रत्यक्ष अनुगमन गरी कूल १ अर्ब ८ करोड ६७ लाख थप राजस्व संकलन गर्न लगाईएको। मालवस्तुको सही घोषणा, बर्गीकरण तथा यथार्थ कारोवार मूल्य कायम गर्ने काम क्रमिक रुपमा सुधार भएको।
२८. प्रक्रिया पुरा गरी नविकरण गर्न आउने एक्जिम कोडको नविकरण गरिएको र आ.ब. २०८१।०८२ मा २४९१ वटा नयाँ एक्जिमकोड जारी गरिएको। कुल ८७५ वटा एक्जिमकोड खारेज गरिएको।
२९. छैठौँ भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण योजनाले निर्दिष्ट गरेका आ.ब. २०८१।०८२ मा सम्पन्न गर्ने भनी तोकिएका कामहरु क्रमश सम्पन्न गरिएको।
३०. व्यापार सहजीकरणलाई थप व्यवस्थित गरी व्यवसायीको समय र लागतलाई कम गर्न तथा एउटै प्रणाली मार्फत विभिन्न निकायहरुले प्रदान गर्ने सेवा उपलब्ध गराउन तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा संलग्न सबै निकायहरुले एकै प्रणालीबाट कार्य गर्न सक्ने व्यवस्थाका लागि विकास गरिएको नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली (Nepal National Single Window) लाई क्रमशः लागू गरिएको छ।
३१. बढ्दो बैदेशिक व्यापारको उचित व्यवस्थापन गर्नु, राजस्वको बढ्दो लक्ष्य हासिल गर्नु, नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको पूर्ण रुपमा विकास गरी सबै सम्बद्ध निकायहरुलाई यस प्रणालीमा आवद्ध गर्नु, भन्सारका सम्पूर्ण प्रकृयाहरुलाई पूर्ण रुपमा स्वचालन प्रणाली मार्फत संचालन गर्नु, ASYCUDA प्रणालीको प्रभावकारीता र दिगोपना कायम राख्नु, चोरी निकासी पैठारी गर्ने बढ्दो प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्नु, कन्टेनर स्क्यानर लगायतका नविन प्रविधि प्रयोगमा लगाउनु, जोखिमको

पहिचान र व्यवस्थापन गर्नु, मालवस्तुको यथार्थ मूल्याङ्कन तथा वर्गीकरण गर्नु र आयात-निर्यात प्रक्रिया सम्बन्धी कानूनको पूर्ण पालना गर्नु भन्सार प्रशासनमा रहेका प्रमुख चुनौतीहरू हुन्। यसका साथै, सीमामा अवस्थित बहु निकायहरू बीच समन्वय गर्दै समन्वयात्मक सीमा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनु, भन्सार प्रशासनमा सदाचार, सुशासन र पारदर्शिता कायम गरी राज्य, सेवाग्राही एवम् आम जनताको विश्वास हासिल गर्नु, भन्सारको सङ्गठन संरचनामा रहेका तर हाल सञ्चालनमा नरहेका एवम् वर्तमान अवस्थामा सञ्चालन गर्न उपयुक्त नभएका छोटी भन्सार कार्यालयहरूको व्यवस्थापन गर्नु, भन्सार प्रशासन प्रतिको आम नागरिकको धारणा र विश्वासमा सकारात्मक परिवर्तन गर्नु लगायतका कार्यहरू भन्सार प्रशासनका लागि चुनौतीपूर्ण रहेका छन्।

खण्ड - एक

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

व्यापार सहजीकरण, राजस्व संकलन, अवैध तथा हानिकारक वस्तुको निकासी पैठारी नियन्त्रण गर्दै समाजको संरक्षण, लगानी प्रवर्द्धन गर्न सहयोज गर्ने तथा सीमाक्षेत्रमा हुन सक्ने अवैध क्रियाकलापलाई नियन्त्रण गर्ने सार्वजनिक निकायका रूपमा भन्सार प्रशासन रहदै आएको छ। नेपालका प्रशासनिक निकायहरू मध्ये पुरानो प्रशासनिक निकायको रूपमा भन्सार प्रशासन रहेको छ। नेपाल राज्यको अस्तित्व रहदा देखिनै कुनै न कुनै स्वरूपको भन्सार प्रशासन विद्यमान रहेको थियो। लिच्छवी कालमा मुख्य व्यापारिक मार्गमा भन्सार कार्यालयहरू अस्तित्वमा आएका र ती कार्यालयहरूबाट व्यापारिक वस्तुहरूमा शुल्क लिने प्रचलन थियो। मल्लकाल, शाहकाल तथा राणाहरूको शासन अवधिमा समेत भन्सार प्रशासनको अस्तित्व विद्यमान थियो।

नेपालको राजनीतिक विकास क्रम सँगै २००७ साल पश्चात भन्सार प्रशासनको संस्थागत विकासको क्रम शुरु भएको देखिन्छ। पहिला बजार अड्डाको रूपमा स्थापना भएका अड्डाहरूलाई क्रमिकरूपमा भन्सार कार्यालयको रूपमा रूपान्तरण गरी संचालनमा ल्याएको देखिन्छ। देशको सीमाक्षेत्रमा भन्सार तथा छोटी भन्सार कार्यालयको स्थापना र आवश्यक कानूनी प्रबन्ध समेत भएको देखिन्छ। भन्सार ऐन, २०१९ कार्यान्वयनमा आए पश्चात भन्सार प्रशासनले कानूनी रूपमै छुट्टै मान्यता पाएको र २०२३ सालमा भन्सार विभागको स्थापना भए पश्चात संस्थागत रूपमा समेत भन्सार प्रशासनले छुट्टै पहिचान पाएको छ। भन्सार प्रशासनलाई थप व्यवस्थित बनाउन २०६४ सालमा भन्सार ऐन, २०६४ जारी भएको र यसले आधुनिक भन्सार कानूनले समेटनुपर्ने धेरै विषयलाई थप व्यवस्थित गरेको थियो। नेपाल विश्व भन्सार संगठनको व्यापार सहजीकरण सम्झौता र संसोधित क्योटो सन्धीको पक्ष राष्ट्र भए पश्चात थपिएका दायित्वलाई पुरा गर्न तथा नेपालको भन्सार कानूनलाई अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूपको बनाउने प्रयास स्वरूप नयाँ भन्सार ऐन, २०८२ तर्जुमा भै संसदबाट पारित भएको छ। यस नयाँ ऐनले भन्सार प्रशासनको आधुनिकीकरण गर्न आवश्यक पर्ने कानूनी आधार प्रदान गर्नेछ।

परम्परागत प्रशासनका रूपमा रहेको भन्सार प्रशासनलाई आधुनिकीकरण गर्ने प्रयास स्वरूप आ.ब. २०६०।०६१ देखि योजनावद्ध भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण कार्य योजनाको शुरुवात गरिएकोमा हाल छैठौँ चरणको भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण कार्ययोजना कार्यान्वयनमा रहेको छ। यसरी योजनावद्ध सुधारको प्रयास पछि नीतिगत, संस्थागत, भौतिक पूर्वाधार, जनशक्ति विकास एवं स्वचालनका क्षेत्रमा उल्लेख्य सुधार भएकोछ।

भन्सार प्रशासनको संरचनामा हाल केन्द्रमा भन्सार विभाग रहेको छ भने सो अन्तर्गत ३९ वटा मूल भन्सार कार्यालय, १ वटा भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय र १३३ वटा छोटो भन्सार कार्यालयहरू रहेका छन्। विभागको संस्थागत क्षमतालाई थप प्रभावकारी बनाउन संगठन र व्यवस्थापन सर्वेक्षण (O&M Survey) मार्फत शाखाहरू थप गरिएको छ। त्यसैगरी भन्सार विभाग र अन्तर्गत कर्मचारीहरूको दरवन्दी संख्या कूल १२१३ कायम गरिएको छ।

भन्सार प्रशासनका काम कारवाहीलाई स्वचालन मार्फत थप व्यवस्थित गर्न र मालवस्तु जाँचपासलाई जोखिममा आधारित बनाउन विभिन्न प्रयासहरू भएका छन्। भन्सारको कामलाई स्वचालित बनाउन ASYCUDA World को कार्यान्वयन र यस अन्तर्गतका विभिन्न Sub Module को समेत विकास गरी कार्यान्वयन गरिदै आएको छ। नेपालको भन्सार प्रशासनको कामसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने निकायहरूलाई एउटै स्वचालित प्रणालीमा आवद्ध गर्न नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। यस प्रणालीमा अन्य सरकारी एवं सरोकारवाला निजीक्षेत्रका निकायहरूलाई समेत क्रमश जोड्दै लगिएको छ। भन्सारमा मालवस्तु जाँचपासलाई व्यवस्थित गर्न जोखिम मा आधारित छनौट प्रणाली कार्यान्वयन गरिएको छ भने जोखिम व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउन (CRMS) Customs Risk Management System विकास गरी क्रमश लागू गर्ने तयारी समेत भैसकेको छ। कार्यालयहरूले सम्पादन गरेको कामलाई PBIMS प्रणाली मार्फत मूल्यांकन गर्ने प्रणाली समेत कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

भन्सार विभागले सम्पादन गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न विभाग तथा कार्यालयहरूको बार्षिक कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्दै आएको छ। विभागले सम्पन्न गरेका कार्यहरूको प्रगती नियमितरूपमा अर्थ मन्त्रालयमा समेत प्रतिवेदन गर्दै आएको छ। विभागले आ.ब. २०८१।०८२ मा सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रगति विवरण समावेश गरी २०८१।०८२ को बार्षिक प्रगति विवरण तयार गरिएको छ।

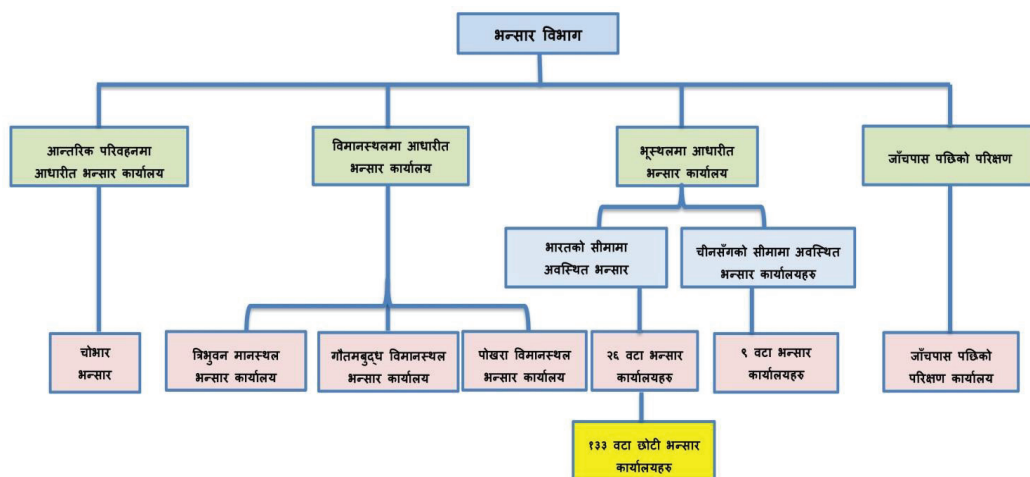
१.२ सङ्गठन संरचना

भन्सार विभाग र मातहतका निकायहरूको जनशक्तिको व्यवस्थापन र कार्यसञ्चालनका लागि नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद्) को मिति २०८२।०१।३१ को निर्णयानुसार स्वीकृत संरचना बमोजिम विभागले कार्यसम्पादन गरिरहेको छ।

भन्सार कार्यालयहरूको व्यापारको स्वरूप र कार्यबोझ एवम् यात्रुहरूको आवतजावत अनुसार कार्य प्रकृतिमा भिन्नता रहेको छ। सीमावर्ती भन्सार कार्यालयहरूमा पनि उत्तरी, दक्षिणी तथा रेल्वेमा आधारित भन्सारका कार्य प्रकृतिमा सामान्य भिन्नता रहेको छ। भन्सार कार्यालयहरूलाई कार्य प्रकृति र कार्यबोझ अनुरूप वर्गीकरण गरी तिनीहरूको उत्तरदायित्व एवम् सङ्गठनात्मक स्वरूप, जिम्मेवारी र कार्यक्षेत्र स्वीकृत भई सोही अनुसार सञ्चालनमा ल्याइएको छ।

नेपालमा हाल भन्सार विभाग अन्तर्गत ३९ ओटा मूल भन्सार कार्यालयहरू र एक भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय रहेको छ भने १३३ ओटा छोटो भन्सार कार्यालय रहेका छन्। मूल भन्सार कार्यालयहरूमा ३ ओटा हवाईमार्गमा आधारित भन्सार, १ ओटा आन्तरिक परिवहनमा आधारित भन्सार, २६ ओटा भारतीय सीमामा अवस्थित भन्सार र ९ ओटा चीनसँगको सीमामा अवस्थित भन्सार कार्यालय रहेका छन्।

विभाग र मातहतका कार्यालयहरूको विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः

नेपालका ७ प्रदेश अन्तर्गत रहेका भन्सार कार्यालयहरूको विवरण तथा मूल कार्यालयहरूमा रहेको छोटो भन्सार कार्यालयहरूको विवरण अनुसूची १ मा उल्लेख गरिएको छ।

१.२.१ भन्सार विभागको स्वीकृत सङ्गठन संरचना

भन्सार विभागमा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीको महानिर्देशकको नेतृत्वमा दुईओटा महाशाखाहरू र त्यस अन्तर्गत १७ ओटा शाखाहरू रहेका छन्। भन्सार विभागको हालको स्वीकृत दरबन्दीको विवरण तल तालिकामा उल्लेख भए बमोजिम रहेको छ।

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	स्वीकृत दरबन्दी
महानिर्देशक	रा.प. प्रथम	नेपाल प्रशासन	प्रशासन	१
उप-महानिर्देशक	रा.प. प्रथम	नेपाल प्रशासन	प्रशासन	२
निर्देशक	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	११
निर्देशक	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
निर्देशक (सूचना प्रविधि)	रा.प. द्वितीय	नेपाल विविध		२

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	स्विकृत दरबन्दी
निर्देशक (तथ्याङ्क)	रा.प. द्वितीय	आ.यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	१
सिनीयर डिभिजनल केमिष्ट	रा.प. द्वितीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
उपसचिव (लेखा)	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२४
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प. तृतीय	आ.यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	२
लेखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल न्याय सेवा	सरकारी वकील	१
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	२
कम्प्यूटर इन्जिनियर	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		८
मेकानिकल इन्जिनियर	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		३
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२४
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	न्याय	सरकारी वकील	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर/डा.इ.सु.	रा.प.अनं. प्रथम	विविध		३
असिष्ट केमिष्ट	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	२
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१०
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१५
स्वीपर	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	०
जम्मा				१२२

१.२.२ भन्सार विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको कर्मचारी दरबन्दीको विवरण

भन्सार विभाग र मातहतका कार्यालयमा जम्मा १२१३ जना कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ। जसमध्ये, भन्सार विभागमा महानिर्देशक, व्यवस्थापन तथा अनुपालन महाशाखा र नीति तथा सञ्चालन महाशाखामा उपमहानिर्देशक, भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालयमा भन्सार जाँचपास परीक्षण प्रशासक, त्रिभुवन विमानस्थल भन्सार कार्यालय र वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयमा प्रमुख भन्सार प्रशासक गरी ६ जना सहसचिवस्तरको दरबन्दी रहेको छ।

भन्सार विभाग र मातहतका कार्यालयमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको पदमा ५२ जना र तृतीय श्रेणीको पदमा २३८ जना, राजपत्र अनङ्कित पदमा ५०८ जना र श्रेणीबिहिन पदमा ४०९ जनाको दरबन्दी रहेको छ। कार्यबोझ र जिम्मेवारी बढी भएका केही कार्यालयहरूमा रा. प. प्रथम श्रेणीको सहसचिव कार्यालय प्रमुख रहेको र केहीमा कार्यालय प्रमुखको रूपमा प्रमुख भन्सार अधिकृत (राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी) को दरबन्दी रहेको छ। कार्यबोझ र जिम्मेवारी कम भएको आधारमा पशुपतिनगर, भद्रपुर, राजविराज, ठाँडी, महेशपुर, त्रिवेणी, सुठौली, सती, महाकाली, मुस्ताङ र राजापुरमा कार्यालय प्रमुखको रूपमा भन्सार अधिकृत (राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणी) र सोभन्दा पनि कार्यबोझ कम रहेका कार्यालयमा राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणी(नायब सुब्बा) को दरबन्दी रहेको छ।

भन्सार विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको दरबन्दीको विस्तृत विवरण **अनुसूची २** मा रहेको छ। भन्सार कार्यालयहरूमा कार्यरत कार्यालय प्रमुखको विवरण **अनुसूची ३** मा उल्लेख गरिएको छ। भन्सार विभागमा हालसम्म कार्यरत महानिर्देशकहरूको विवरण **अनुसूची ४** मा राखिएको छ। भन्सार विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा कार्यरत श्रेणीगत र श्रेणीविहिन कर्मचारीको दरबन्दीको सारांश देहाय बमोजिम रहेको छः

तह	राजस्व समूह	प्रशासन/विविध/अन्य	कुल दरबन्दी
रा.प. प्रथम	०	६	६
रा.प. द्वितीय	४६	६	५२
रा.प. तृतीय	१७९	५९	२३८
रा.प.अनं. प्रथम	४२०	८८	५०८
रा.प.अनं. द्वितीय	०	०	०
श्रेणीगत जम्मा	६४५	१५९	८०४
श्रेणीविहिन	०	४०९	४०९
कुल जम्मा	६४५	५६८	१२१३

१.२.३ भारतसँग सीमा जोडिएका मूल र छोटो भन्सार कार्यालयहरू

नेपाल र भारतबीचको वाणिज्य सन्धिले २७ ओटा नाकाहरूलाई द्विपक्षीय व्यापार नाकाको रूपमा स्वीकृत गरेको छ। यी स्वीकृत नाकाहरूमध्ये नेपालतर्फ भिस्वा र गुलरिया हालसम्म पनि छोटो भन्सारको स्तरमा नै रहेका छन्। नेपाल र भारतबीचको स्वीकृत नाका भित्र परेको साविकको छोटो भन्सार कार्यालय दार्चुलालाई हालै मूल भन्सारमा स्तरोन्नति गरिसकिएको छ। यस बाहेक वाणिज्य सन्धि अनुसार स्वीकृत नाकामा नपरेको त्रिवेणीलाई समेत मूल भन्सार कायम गरिएको छ। यसरी भारततर्फको सीमासँग जोडिएका २६ ओटा र गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भन्सार कार्यालय समेत गरी गरी दक्षिणी सीमा

क्षेत्रमा २७ ओटा मूल भन्सार कार्यालयहरू रहेका छन्। नेपालको दक्षिणी सीमामा अवस्थित छोटी भन्सार कार्यालयहरूमध्ये हाल ४४ ओटा चालू अवस्थामा रहेका छन्।

भारतसँग सीमा जोडिएका मूल र छोटी भन्सार कार्यालयहरू मूलतः भारतमा निकासी हुने र भारतबाट पैठारी हुने मालवस्तुको प्रशासनमा केन्द्रित छन्। मेची, विराटनगर, वीरगञ्ज, सुक्खा बन्दरगाह, भैरहवा, नेपालगञ्ज र कैलाली भन्सारबाट भारतमा निकासी/पैठारीको अतिरिक्त भारतीय बन्दरगाह हुँदै तेस्रो मुलुकमा मालवस्तुहरू निकासी पैठारी समेत हुने गर्दछ। नेपाल र भारतबीचको पारवहन सम्झौताबाट नेपाललाई तेस्रो मुलुकसँगको व्यापारका लागि कलकत्ताको, हल्दिया, विशाखापटनम बन्दरगाह र फूलबारी (भारत), बंगलाबन्ध (बंगलादेश) स्थलमार्ग उपलब्ध छन्। नेपाल-भारत बीचमा भएको वाणिज्य सन्धि बमोजिमका द्विपक्षीय नाकाको विवरण **अनुसूची-५** मा उल्लेख गरिएको छ।

१.२.४ चीनसँग सीमा जोडिएका भन्सार कार्यालयहरू

नेपाल र जनवादी गणतन्त्र चीनबीच सम्पन्न व्यापार एवम् पारवहन सम्झौताले नेपाल चीन बीच द्विपक्षीय व्यापारका लागि ६ ओटा नाका स्वीकृत गरेको छ। नेपाल र जनवादी गणतन्त्र चीनबीच सम्पन्न बन्दरगाह व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्झौता, २०१२ ले स्वीकृत ६ ओटा नाकाहरू मध्ये तीनओटा नाकाहरू यारी-पुलान, रसुवा-जिलोड एवम् कोदारी-जाङ्चमुलाई अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारको लागि समेत उपयोग गर्न सक्ने नाका र बाँकी तीन नाकाहरू नेचुङ-लिजी, ओलाङ्चुङ्गोला-रियु तथा किमाथान्का-छेन्ताङलाई द्विपक्षीय व्यापार गर्ने नाकाका रूपमा स्थापित गरेको छ। नेपाल र चीनबीच सम्पन्न पारवहन यातायात सम्झौता २०१६ र तत्सम्बन्धी प्रोटोकल २०१८ ले समुद्रसम्मको पहुँचका लागि चारओटा सामुद्रिक बन्दरगाहहरू (Tianjin, Shenzhen, Lianyungang and Zhanjiang) र तीनओटा सुक्खा बन्दरगाहहरू (Lanzhou, Lhasa and Xigatse) उपलब्ध गराएको छ।

नेपालको उत्तरी सीमामा ९ ओटा मूल भन्सार कार्यालय रहेका छन् भने ती मूल भन्सार कार्यालय अन्तर्गत हाल कुनै पनि छोटी भन्सार कार्यालय रहेका छैनन्। उत्तरी सीमास्थित भन्सार कार्यालयहरूमध्ये रसुवा भन्सार कार्यालय र तातोपानी भन्सार कार्यालयमा राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणीको प्रमुख भन्सार अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था गरिएको छ र यी कार्यालयहरूको राजस्व संकलनमा उल्लेख्य योगदान रहेको छ। यी बाहेक अन्य सबै उत्तरी सीमावर्ती भन्सार कार्यालयले उठाउने राजस्व ज्यादै न्यून रहेको छ। मुस्ताङ्ग र किमाथाङ्गा भन्सार कार्यालयमा रा.प. तृतीय श्रेणी र अन्य कार्यालयहरूमा हाल राजपत्र अनङ्कित प्रथम श्रेणीका कर्मचारी कार्यालय प्रमुखको रूपमा रहने व्यवस्था छ। नेपाल-चीन बिचमा भएको वाणिज्य सन्धि बमोजिमका द्विपक्षीय नाकाको विवरण **अनुसूची ६** मा रहेको छ।

१.३ भन्सार विभागका कार्यहरू

वैध व्यापार सहजीकरण, राजस्व संकलन, अवैध तथा स्वास्थ्य र वातावरणमा असर पुर्याउने वस्तुको नियन्त्रण मार्फत समाजको संरक्षण, सीमामा ओहोर दोहर गर्ने यात्रुको व्यवस्थापन, सीमाबाट हुनसक्ने अवैध क्रियाकलापहरूको नियन्त्रण, भन्सार सम्बन्धित नीति तर्जुमाकालागि पुष्टपोषण दिने जस्ता मुख्य जिम्मेवारी विभागले निर्वाह गर्दै आएको छ। भन्सार विभागले मूलतः देहायका कार्यहरू सम्पादन गर्दै आएको छ।

- अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सहजीकरण गर्ने,
- राजस्व सङ्कलन गर्ने,
- अवैध तथा स्वास्थ्य एवं वातावरणमा असर पुर्याउन सक्ने वस्तुको पैठारी नियन्त्रण गरी समाजको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने,
- नाकामा ओहोर दोहोर गर्ने यात्रुहरूको कार्यालय मार्फत व्यवस्थापन गर्ने,
- भन्सार सम्बन्धी नीतिगत सुधारकालागि प्रस्ताव गर्ने,
- कानून बमोजिम महसुल छुट तथा सुविधा प्रदान गर्ने,
- वस्तु वर्गीकरणमा द्विविधा परेका वस्तुको वर्गीकरणको निर्णय गर्ने,
- भन्सार एजेण्टको नियुक्ति, एजेण्टको इजाजतपत्रको नवीकरण तथा अनुगमन गर्ने,
- कारोबार मूल्यको अनुगमन गर्ने,
- मूल्याङ्कन तथा वर्गीकरण सम्बन्धी विषयको पुनरावलोकन गर्ने,
- जोखिमका सूचकका आधारमा जाँचपासपछिको परीक्षण गराउने,
- वण्डेड वेयरहाउसको इजाजत प्रदान गर्ने तथा नवीकरण गर्ने,
- निकासी पैठारी सङ्केत नम्बरको व्यवस्थापन गर्ने,
- स्वचालन प्रणालीको विकास, विस्तार, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने,
- भन्सार प्रशासनको सुधार योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने,
- राजस्वको दैनिक, मासिक र वार्षिक अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,
- वार्षिक रूपमा वैदेशिक व्यापारको वस्तुगत तथ्याङ्क तयार गरी प्रकाशन गर्ने,
- रसायनिक पदार्थ तथा अन्य वस्तुहरूको नमूना परीक्षण गर्ने,
- मातहत कार्यालयहरूको अनुगमन, निर्देशन तथा आवश्यक समन्वय गर्ने,
- छिमेकी राष्ट्र एवम् व्यापार साझेदार देशका भन्सार प्रशासनसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- मुद्दा तथा लिलामी सम्बन्धी भन्सार कार्यालयहरूको कार्यको अनुगमन, निर्देशन र समन्वय गर्ने,

- राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको विकास तथा कार्यान्वयन र सोको सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गर्ने,
- विश्व भन्सार सङ्गठन र व्यापार सम्बद्ध अन्य अन्तर्राष्ट्रिय सङ्गठनसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- मूल तथा छोटो भन्सार कार्यालयहरूको नियमित तथा आकस्मिक रूपमा निरीक्षण गर्ने,
- भन्सार महशुलका दरहरूको माध्यमबाट स्वदेशी उत्पादन र उद्योगहरूको संरक्षण गर्ने,
- विभाग र कार्यालयको बजेट तर्जुमा, निकास र बाँडफाँट गर्ने,

१.४ भन्सार विभागका शाखाहरूको स्वीकृत कार्य विवरण

भन्सार विभागको कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न महानिर्देशक अन्तर्गत रहने गरी देहाय बमोजिमका दुईओटा महाशाखाहरू एवं १७ ओटा शाखाहरू रहेका छन्, जुन देहाय बमोजिम रहेका छन्:

नीति तथा सञ्चालन महाशाखा	व्यवस्थापन तथा अनुपालन महाशाखा
• भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा • भन्सार मूल्याङ्कन शाखा • नीति महसुल शाखा • प्रयोगशाला शाखा • प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा • बर्गीकरण शाखा • सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा • सूचना प्रविधि पुर्वाधार तथा सुरक्षा शाखा	• अनुसन्धान शाखा • अनुगमन शाखा • जोखिम व्यवस्थापन शाखा • सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा • आर्थिक प्रशासन शाखा • संकलन तथा बेरुजु शाखा • तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा • सेवाग्राही सहजीकरण शाखा • प्रत्यक्ष निगरानी शाखा

१.४.१ नीति तथा सञ्चालन महाशाखा

नीति तथा सञ्चालन महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरू र तिनको कार्यविवरण देहाय बमोजिम रहेको छः

भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा

- दीर्घकालिन योजनाहरूको लागि आन्तरिक तथा वैदेशिक स्रोतको समन्वय सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- WCO, WTO, SAFTA, BIMSTEC, SAARC जस्ता द्विपक्षीय, बहुपक्षीय, क्षेत्रीय संगठनहरूको लागि भन्सारसँग सम्बन्धित कार्यको लागि Focal Point को रूपमा कार्य गर्ने,
- व्यापार सहजीकरण सम्बन्धी बैठक आयोजना र सो सम्बन्धी कार्यक्रमहरूमा सहभागिता जनाउने,

- भन्सार सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्य प्रवर्द्धन र सुधार गर्ने गराउने,
- अन्य मुलुकका भन्सार प्रशासनहरूसँग सूचना आदानप्रदान गर्ने गराउने,
- एकीकृत जाँच चौकी र सुक्खा बन्दरगाहहरू सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- समन्वयात्मक सीमा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय उत्तम प्रचलनहरू नविन अवधारणा, नीति निर्माण तथा कार्यान्वयन आदि विषयमा पृष्ठपोषण, अध्ययन अनुसन्धान र सो सम्बन्धी कार्यक्रममा भन्सारको तर्फबाट सहभागिता हुने,
- भन्सार विभागबाट भारत, बंगलादेश र चीनको भन्सार प्रशासनसँग वार्षिक रूपमा हुने द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय वार्ताको आयोजना, संयोजन, निर्णयको अभिलेख कार्यान्वयन र सोको प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्य गर्ने,

भन्सार मूल्याङ्कन शाखा

- विश्व व्यापार सङ्गठनको भन्सार तथा व्यापार सम्बन्धी सामान्य सम्झौतालाई कार्यान्वयन गर्न भएको सम्झौता “Agreement on Customs Valuation” मा उल्लेख भएका भन्सार मूल्याङ्कन सम्बन्धी नियमहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- केन्द्रीय मूल्याङ्कन डाटाबेसको स्थापना गरी भन्सार मूल्याङ्कन प्रणालीलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउदै भन्सार मूल्याङ्कनलाई यथार्थपरक बनाउने,
- भन्सार जाँचपास भएर छुटेका मालवस्तुको मूल्याङ्कनमा कैफियत देखिएमा पूनःमूल्याङ्कनका लागि लेखि पठाउन महानिर्देशक समक्ष सिफारिस गर्ने,
- भन्सार जाँचपास भएका मालवस्तुहरूको आशिकुडा प्रणालीको मूल्याङ्कन पृष्ठ तथा अनलाईन मूल्याङ्कन डेटाबेस प्रणाली मार्फत नियमित अनुगमन गरी भन्सार मूल्याङ्कनलाई यथार्थपरक बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने, गराउने,
- भन्सार जाँचपास हुने एकै किसिमका मालवस्तुहरूको मूल्याङ्कनमा एकरूपता कायम गराउने,
- नेपालमा पैठारी हुने मुख्य-मुख्य वस्तुहरूको अन्तर्राष्ट्रिय बजार मूल्यको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,
- भन्सार मूल्याङ्कन निर्देशिका आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्ने,
- आवश्यकता अनुसार मालवस्तुको बजार सर्वेक्षण गर्ने, गराउने,
- नेपालमा पैठारी हुने मुख्य मुख्य वस्तुहरूको अन्तर्राष्ट्रिय बजार मूल्यको अद्यावधिक जानकारी राख्ने।

नीति महसुल शाखा

- आर्थिक विधेयकका लागि भन्सार सम्बन्धी विषयमा राय सुझाव सङ्कलन, छलफल र सुझाव तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा पेश गर्ने ।
- प्रत्येक आर्थिक वर्षका लागि भन्सार विभागको नीति पत्र तयार गर्ने तथा भन्सारका दरहरू परिमार्जन सम्बन्धी आवश्यक तयारी गर्ने ।
- बहुपक्षीय तथा द्विपक्षीय सम्झौता/सहमति एवम् आवश्यकता अनुसार भन्सारको नीति तथा कानून संशोधन गर्न मस्यौदा तयार गर्ने गराउने ।
- विभिन्न आयोजनाहरू तथा आयोजनाको लागि ठेकेदारले पैठारी गर्ने वस्तुको महसुल छुट तथा सुविधा सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- प्रचलित कानून बमोजिमको करमुक्त पसलहरूको लागि चाहिने वस्तुको कोटा स्वीकृति सम्बन्धी कार्यगर्ने ।
- अन्तर्राष्ट्रिय हवाई उडानका लागि हवाई इन्धनको कोटा स्वीकृति सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- भन्सार कार्यालयहरूलाई भन्सार ऐन, भन्सार महसुल ऐन तथा नियमावली वा आर्थिक ऐनको कार्यान्वयनमा परेका द्विविधा सम्बन्धमा निर्देशन र परिपत्र गर्ने सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- म्याद थप सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- कूटनैतिक सुविधा र महसुल सुविधा तथा छुट उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- भन्सार कार्यविधि, परिपत्र सङ्ग्रह, भन्सार ऐन, भन्सार महसुल ऐन तथा नियमावलीहरू अध्यावधिक सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- आयोजनाहरूको महसुल छुट सम्बन्धमा कार्यालयहरूबाट भए गरेका कामहरूको निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने ।
- भन्सार ऐन, नियम, कार्यविधि र प्रक्रियाहरूलाई सहज, सरल र पारदर्शी बनाउन भन्सार प्रक्रिया अध्ययन गरी Business Process Re-Engineering गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- भन्सारका प्रक्रियाहरूलाई स्वचालन गर्न Business Rule तयार गर्ने गर्न लगाउने ।
- भन्सार महसुल ऐन, भन्सार ऐन, नियमावली र प्रचलित आर्थिक ऐनले गरेका परिवर्तन बमोजिम आशिकुडा प्रणालीमा दरवन्दी र करको दर, राजस्व छुट सम्बन्धी व्यवस्था अद्यावधिक गर्ने र गर्न लगाउने ।
- नेपाल भन्सार स्वचालन प्रणाली (नेकाश) को आवधिक प्रणाली परीक्षण गर्ने गर्न लगाउने ।
- आधिकारिक व्यवसायी व्यक्ति Authorized Business Person (ABP) लागू गर्न सो सम्बन्धी कार्यविधि, प्रक्रिया र कार्यक्रम निर्धारण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था गर्ने गराउने ।

- एकिकृत भन्सार महसुल दरवन्दी पुस्तक, भन्सार महसुल दरवन्दी पुस्तक (अंग्रेजी) तयारी गर्ने।
- प्रत्येक आर्थिक वर्षको बजेट पूर्व भन्सारका दरहरु अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता अनुरूप भए नभएको विषयमा अध्ययन गरी प्रतिवेदन पेश गर्ने।

प्रयोगशाला शाखा

- भन्सार कार्यालय, अन्य निकाय र आयात/निर्यातकर्ता व्यवसायीबाट परीक्षणको लागि प्रयोगशालामा पठाईएका वस्तुहरुको Sample को सुरक्षित र गोप्य तवरले आवश्यक परीक्षण गरी त्यसको नतिजा सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने। आवश्यकता अनुसार भन्सार कार्यालयबाट नमूना संकलन गर्ने।
- विश्व भन्सार संगठन (WCO) को मापदण्ड अनुसार प्रयोगशालाको गुणस्तर कायम गर्ने र विश्लेषण गर्दा आवश्यक सुरक्षात्मक उपाय अपनाउने व्यवस्था गर्ने गराउने।
- प्रयोगशालाका कर्मचारीको कामको सुपरीवेक्षण गर्ने साथै भन्सार कार्यालयमा रहेका प्रयोगशालाको अनुगमन गर्ने। प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारीको लागि समय समयमा तालिमको व्यवस्था गर्ने।
- नियन्त्रित केमिकलहरु र केमिकल ओरजिनल वस्तुहरुको भन्सार प्रकृया अनुगमन गर्ने र आवश्यक सुधारकोलागि महानिर्देशक समक्ष पेश गर्ने।
- WCO laboratory and Scientific matter, Green Customs Initiative and Environment Programme को साथै विभागलाई आवश्यक अन्य Scientific and technical विषयसंग सम्बन्धित कार्य गर्ने।
- गुणस्तरीय सेवाको निमित्त प्रयोगशालाको Standard Operating Procedure and Manual तयार गर्ने तथा Quality Major को रुपमा प्रयोगशाला व्यवस्थापन कार्य गर्ने।
- वस्तु वर्गीकरणको लागि महानिर्देशक तथा भन्सार कार्यालयबाट राय माग भएमा परीक्षण नजिताको आधारमा आवश्यक प्राविधिक राय दिने।

प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा

- कार्यालय प्रमुखले गरेको मूल्य निर्धारण, वस्तुको वर्गीकरण एवं अन्य आदेश, निर्णय वा अन्य कुनै कार्यमा चित नबुझ्ने व्यक्तिले दिएको पुनरावलोकनको निवेदन माथि निर्णय गर्ने कार्यको लागि सचिवालयको रुपमा कार्य गर्ने,
- पुनरावलोकनका निवेदन उपर छानविन गर्ने,

- छानविनको क्रममा कुनै विशेषज्ञ विज्ञ वा समिति वा निकायको राय लिनुपर्ने देखिएमा त्यस्तो राय प्रतिवेदन लिने,
- पुनरावलोकनका लागि विभाग वा अन्य कुनै सरकारी प्रयोगशालाबाट परीक्षण गर्नुपर्ने भएमा परीक्षण गराई परीक्षण प्रतिवेदन लिने,
- पुनरावलोकनका निवेदन माथि विश्व भन्सार संगठन वा कुनै अन्तर्राष्ट्रिय सरकारी वा गैर सरकारी निकायको राय लिनुपर्ने देखिएमा त्यस्तो राय/परामर्श लिने,
- पुनरावलोकनका निवेदन एवं निर्णयको अद्यावधिक अभिलेख राख्ने,
- पुनरावलोकनको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गरेका वा रिट परेका मुद्दाको अद्यावधिक अभिलेख राख्ने र त्यस्ता मुद्दाको कैफियत प्रतिवेदन, लिखित जवाफ तयार लगायतका कार्य गर्ने,
- भन्सार मुल्याङ्कन तथा वर्गीकरण सम्बन्धमा भएका अन्तिम निर्णय तथा नजिर कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित शाखामा लेखी पठाउने,

बर्गीकरण शाखा

- वस्तुको वर्गीकरण सम्बन्धमा महानिर्देशकलाई राय प्रदान गर्ने र वर्गीकरण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने,
- वस्तु वर्गीकरण सम्बन्धमा विश्व भन्सार सङ्गठनसँग समन्वय तथा पत्राचार गर्ने सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- हार्मोनाइज्ड प्रणालीको नयाँ संस्करण अनुसारको Commodity Description and Coding System (HS) को नेपालीकरण गरी प्रकाशन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- हार्मोनाइज्ड प्रणालीको नयाँ संस्करण अनुसार व्याख्यात्मक टिप्पणी नेपाली भाषामा अनुवाद एवं प्रकाशन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वस्तु वर्गीकरण निर्णय सङ्ग्रह अद्यावधिक एवं प्रकाशन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वर्गीकरण तथा उत्पत्तिको विषयमा पूर्वदिश जारी गर्ने सम्बन्धमा पूर्वदिश समितिको सचिवालयको कार्य गर्ने,
- भन्सार अधिकृतलाई वर्गीकरणमा द्विविधा भई लेखी आएका विषय फछ्यौट गर्ने कामको सचिवालयको रूपमा कार्य गर्ने,
- वस्तु वर्गीकरण सम्बन्धी तालिम, गोष्ठी, सेमिनार सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वस्तु वर्गीकरणका सम्बन्धमा कार्यालयहरूबाट भए गरेका कामहरूको निरीक्षण तथा अनुगमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,

- वस्तु वर्गीकरण सम्बन्धी राष्ट्रिय, क्षेत्रीय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय बैठक, सेमिनार, गोष्ठी आदिमा सहभागीता, सहकार्य तथा समन्वय गर्ने,
- टयारिफ स्पेसिफिकेशन कोड (TSC) विकास एवं कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वस्तु वर्गीकरण सम्बन्धी विषयमा सम्पर्क शाखाको रूपमा कार्य गर्ने।

सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा

- आशिकुडा प्रणाली र एकद्वार प्रणालीको विकास, स्तरोन्नती, विस्तार र सञ्चालन गर्ने/गराउने,
- आशिकुडा प्रणाली, एकद्वार प्रणाली लगायतका प्रणालीहरूको डाटावेसको ब्याकअप तयार राखी रिक्भरीको सुनिश्चितता गर्ने/गराउने,
- भन्सारमा सूचना प्रविधि र स्वचालनमा अभिवृद्धि गर्न e-Customs Master Plan बनाई लागू गर्ने व्यवस्था गर्ने,
- भन्सार कार्यालयहरूमा आशिकुडा प्रणाली र सरोकारवाला निकायहरूमा राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको सञ्चालनका लागि आवश्यक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने,
- प्रणालीहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता (WTO Trade Facilitation Agreement, Revised Kyoto Convention, TIR etc.) र राष्ट्रिय आवश्यकता अनुकूलका मापदण्ड समायोजन गर्ने गरी नयाँ सुविधाहरू विस्तार गर्ने/गराउने,
- भन्सारका प्रक्रियाहरूलाई स्वचालन गर्न Business Rule तयार गरी सम्बद्ध शाखासँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- भन्सारसँग सम्बन्धित ऐन, नियमावली र प्रचलित आर्थिक ऐन वमोजिम प्रणालीहरूमा दरवन्दी र करको दर, राजश्व छुट सम्बन्धि व्यवस्था अद्यावधिक गरी सम्बद्ध शाखासँग समन्वय गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- भन्सार स्वचालन प्रणालीको कार्यशिलता र प्रभावकारिता वढाउन द्रुत जाँचपास, आगमन पूर्व जाँचपास, डिजिटल दस्तखत, विद्युतीय भुक्तानी लगायत आवश्यकता अनुसारका मोड्युलको कार्यान्वयन र परिमार्जनको व्यवस्था गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सम्बन्धी कामकारवाहीलाई कागजात मुक्त बनाउन एल.पि.सि.ओ. र वि.वि.नि. मोड्युलको कार्यान्वयन र परिमार्जनको व्यवस्था गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा आवद्ध भएका निकासी/पैठारीकर्ता र भन्सार एजेन्टसँग सम्बन्धित प्रकृयालाई कागजात मुक्त बनाउन एग्जिम, डिक्लेरेन्ट लगायत अन्य आवश्यक मोड्युलको कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

- आशिकुडा प्रणाली र एकद्वार प्रणालीमा गर्नुपर्ने सुधार तथा अद्यावधिक सम्बन्धि विषयहरूका लागि भन्सार सुधार तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा र सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा सुरक्षा शाखासँग समन्वय गर्ने,
- आशिकुडा प्रणाली र एकद्वार प्रणालीसँग आवद्ध भएका वा हुने अन्य सम्पूर्ण प्रणालीसँगको आवद्धता सम्बन्धी कार्य गर्ने/गराउने ।

सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा सुरक्षा शाखा

- Data Center तथा Disaster Recovery Site को स्थापना, स्तरोन्नती, संचालन र मर्मत सम्भार गर्ने,
- भन्सार स्वचालनका लागि आवश्यक सुधार र व्यवस्थापन गर्ने,
- भन्सार कार्यालयहरूमा आशिकुडा प्रणाली र सरोकारवाला निकायहरूमा राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको लागि स्वचालित उपकरणहरू जडान गर्नका लागि आवश्यक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने,
- सूचना सञ्जालको स्थापना, स्तरोन्नती, सन्चालन र मर्मत सम्भार गर्ने,
- सूचना प्रविधिको भौतिक पूर्वाधारको Repair and Replacement Plan बनाउने र कार्यान्वयन गर्ने,
- वेबसाइट, इ-हाजिरी, भिडियो कन्फरेन्स, आई पि. क्यामेरा लगायत अन्य सूचना प्रणालीको कार्यान्वयन गर्ने/गराउने तथा विस्तार गर्न आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको स्थापना तथा मर्मत सम्भार गर्ने,
- आशिकुडा प्रणाली र राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीसँग आवद्ध भएका वा हुने अन्य सम्पूर्ण प्रणालीसँगको आवद्धता सम्बन्धी कार्यमा सहजिकरण गर्ने/गराउने,
- E-Customs Master Plan कार्यान्वयनमा समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने,
- आशिकुडा प्रणाली र राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीमा गर्नुपर्ने सुधार तथा अद्यावधिक सम्बन्धि कार्यहरूका लागि सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखासँग समन्वय गर्ने,
- भन्सारका प्रक्रियाहरूलाई सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखाबाट तयार गरिने Business Rule तथा मोड्युलहरूको कार्यान्वयनमा आवश्यक सहजिकरण गर्ने ।

१.४.२ व्यवस्थापन तथा अनुपालन महाशाखा

व्यवस्थापन तथा अनुपालन महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरू र तिनको कार्यविवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

अनुसन्धान शाखा

- भन्सारसँग सम्बन्धित ऐन, नियम, कार्यविधि र प्रक्रियाको परिपालना गर्न, गराउन Curative र Preventive Measures पहिचान गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

- व्यापारिक छलको अनुसन्धान, विक्षेपण र कारवाही गर्ने गराउने,
- भन्सार अनुसन्धान कार्यविधिमा तोकिएका कार्यहरू गर्ने,
- सम्बन्धित निगरानी निकायहरू बीच समन्वयको कार्य गर्ने,
- भन्सारका साझेदार निकायहरूसँग अनुसन्धान (Investigation) सम्बन्धी सूचना आदानप्रदान गर्ने,
- चोरी निकासी पैठारी कार्यमा संलग्न निकाय, व्यक्ति, क्षेत्र आदिको पहिचान गरी डाटावेस तयार गर्ने गराउने,
- प्रोत्साहन, रोकथाम र नियन्त्रणका सम्भाव्य उपायहरू विकास गर्ने गराउने र आवश्यकता अनुसार अद्यावधिक गर्ने गराउने,
- भन्सार प्रशासनमा संलग्न कर्मचारीहरूबाट निर्दिष्ट आचरण, अनुशासन एवम् आचारसंहिता परिपालना भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन एवम् आन्तरिक परीक्षण गरी आचरण सम्बन्धी विवरण र सूचना प्राप्त गर्ने र अभिलेख राख्ने,
- कर्मचारीहरूको काम कारवाहीका सम्बन्धमा प्राप्त भएका जनगुनासो, पत्रपत्रिका एवम् मिडियामा प्रसारित समाचारहरूको अभिलेख राखी आवश्यक छानबिन एवम् परीक्षण गर्ने, गराउने,
- कर्मचारीको सदाचार र आचरणको अनुगमनबाट प्राप्त प्रतिवेदन कार्यान्वयनका लागि आवश्यक योजना बनाइ महानिर्देशक समक्ष पेश गर्ने,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट कर्मचारीहरूको छानबिनको लागि लेखिआएका भन्सार कार्यालयहरूका उजुरी (विभागीय कार्यवाहीको लागि लेखिआएको बाहेक) सम्बन्धमा छानबिन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,
- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र, हेल्लो सरकारबाट प्राप्त उजुरी सम्बन्धमा छानबिन सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने,
- चोरी पैठारी नियन्त्रण तथा गस्ती परिचालनको कार्य गराउने र आवश्यक निर्देशन दिने,
- राजस्व जोखिम, Commercial Fraud र चोरी पैठारीको सूचना संकलन र विश्लेषण गर्ने गराउने,

अनुगमन शाखा

- विभाग एवं मातहतका कार्यालयहरूको लागि आवधिक योजना, वार्षिक बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, सूचक र कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयनमा समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
- अनुगमन र मूल्यांकनका सूचकहरूको आधारमा विभाग र मातहतका कार्यालयहरूबाट सञ्चालित आयोजना र कार्यक्रमहरूको नियमित अनुगमन एवं मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य गर्ने,

- विभागको स्वीकृत वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रमको मासिक, अर्धवार्षिक र वार्षिक रूपमा प्रगति विवरण तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पठाउने,
- आयोजना एवं कार्यक्रम कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या समाधान गर्न मन्त्रालयस्तरीय समस्या समाधान समितिसँग समन्वय गर्ने,
- विभागसँग सम्बन्धित वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन र माइलस्टोन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अवैध तथा चोरी निकासी/ पैठारी सम्बन्धी अभियोगमा भन्सार कार्यालयहरूमा दर्ता भएका मुद्दाको अभिलेख व्यवस्थापनको लागि प्रणालीको विकास गर्ने र सो को कार्यान्वयन गराउने।
- कार्यसम्पादनमा आधारित व्यवस्थापन प्रणाली (PBIMS) को विकास तथा सो प्रणालीमा उपलब्ध प्रगतिका आधारमा कार्यालयहरूको मूल्याङ्कन गर्ने,

जोखिम व्यवस्थापन शाखा

- छनौट प्रणाली प्रभावकारी ढंगले लागू गर्ने कार्यविधि तर्जुमा एवम् परिमार्जन गर्ने ।
- सामानको प्रकार, पैठारी हुने देश, पैठारी गर्ने व्यक्ति/कम्पनी, निकासी गर्ने देश/व्यक्ति/कम्पनी इत्यादीको आधारमा जोखिम सूचक तथा प्रोफाइल तयार गरी सो लाई ASYCUDA World को छनौट मोड्युल (Selectivity Module) मा समावेश गर्ने ।
- भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षण गर्नुपर्ने फर्म, वस्तु तथा कन्साइन्मेन्टको छनौट गरी सम्बन्धीत कार्यालयमा पठाउने, भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षणको निर्देशिका अद्यावधिक गरी भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षण सम्बन्धी अनुगमन एवम् नियन्त्रणात्मक कार्य गर्ने ।
- भन्सार विभागको इन्टेलिजेन्स युनिटको रूपमा कार्य गर्ने, इन्टेलिजेन्सबाट प्राप्त सूचना महानिर्देशक समक्ष जानकारी गराउने,
- नेपालको ठूलो व्यापार साझेदार भारत, चीन र अन्य देशका भन्सार इन्टेलिजेन्स सम्बन्धी अन्य संस्थासँग समन्वय राखी सूचना आदानप्रदान गर्ने ।
- इन्टेलिजेन्सबाट प्राप्त सूचना आवश्यकतानुसार विभागका सम्बद्ध शाखाहरू र भन्सार कार्यालयलाई सुसूचित गर्ने गराउने ।
- भन्सार कार्यालयमा रहेको स्थानिय जोखिम व्यवस्थापन इकाईसँग सम्पर्क स्थापित गर्ने, सूचना आदानप्रदान गर्ने व्यवस्था गर्ने तथा सूचना तथा तथ्याङ्कका आधारमा पृष्ठपोषण गर्ने ।

सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा

- कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत विवरण सहितको अभिलेख फाइल एवम् कर्मचारी सूचना प्रणाली (PIS) अद्यावधिक गर्ने ।
- कर्मचारीहरूको पदस्थापन, सरुवा, काज खटाउने व्यवस्था गर्ने ।
- विभागको आन्तरिक व्यवस्थापन सरसफाई, विद्युत, पानी, टेलिफोन, इन्टरनेट लगायतका सुविधाहरूको व्यवस्था मिलाउने ।
- भौतिक पूर्वाधार सुधार गुरुयोजना कार्यान्वयन गर्दै भन्सारमा आवश्यक पूर्वाधार विकास गर्ने गराउने ।
- विभागमा आवश्यक पर्ने जिन्सी सामानहरूको लागि खरिद योजना बनाई सोही अनुरूप खरिद गरी वितरणको व्यवस्था मिलाउने ।
- विभागको लागि आवश्यक पर्ने भौतिक सुविधाको (Infrastructure Development) व्यवस्था मिलाउने एवम् सोको अभिलेख राख्ने ।
- घर जग्गा प्राप्त गर्न जग्गा प्राप्ति ऐन बमोजिम कार्य गर्ने ।
- भन्सार प्रशासनको खरिद प्रक्रिया प्रभावकारी बनाउन खरिद योजना र खरिद कार्य योजना अनुरूप विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयको खरिद व्यवस्थापनको अनुगमन गरी उपमहानिर्देशक समक्ष त्रैमासिक खरिद प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने ।
- खरिद बिज्ञको दक्षतालाई परिचालन गर्ने गराउने ।
- भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरणका लागि आवश्यकता अनुसार समय समयमा सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्ने गराउने ।
- सार्वजनिक खरिद इकाईका कार्यहरू सम्पादन गर्ने ।
- भन्सार कार्यालयबाट जफत भई लिलामी गर्नु पर्ने सवारी साधन तथा यन्त्र उपकरणहरूको मूल्याङ्कनमा सहयोग गर्ने ।
- सम्बन्धीत पक्षहरूका प्रतिनिधि वा संघसंस्थाका सुझावहरूलाई ध्यानमा राखी ऐन नियमहरूको तर्जुमा र संशोधन गर्न राय सुझाव प्रदान गर्ने ।
- भन्सार कार्यालयहरूको भौतिक तथा जिन्सी र प्रशासनिक अनुगमन गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- विभागको प्रशासनिक निर्णयका सम्बन्धमा आवश्यक राय तथा परामर्श उपलब्ध गर्ने गराउने ।
- भन्सार विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा कार्यरत जनशक्तिहरूको अध्ययन तथा तालिम आवश्यकताको पहिचान गर्ने र तालिम सञ्चालन गर्ने तथा ई-लर्निङ सम्बन्धी विषयमा आवश्यक कार्य गर्ने ।

- भन्सार प्रशासन सम्बन्धी अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने ।
- तालिम कार्यक्रमका मोड्यूलहरू तयार गर्ने र समय समयमा अद्यावधिक गर्ने ।
- विषय विशेषज्ञहरूको रोष्टर विकास गरी उपयोग गर्ने ।
- तालिम तथा अध्ययनको लागि आवश्यकीय प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।
- जनशक्ति विकास योजना र अन्य जनशक्ति विकास सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- अन्तर्राष्ट्रिय भन्सार दिवस मनाउने सम्बन्धी कार्य गर्ने ।

आर्थिक प्रशासन शाखा

- सम्बन्धित शाखा र कार्यालयसँग समन्वय गरी विभाग एवम् कार्यालयहरूका लागि चालू र पूँजीगत खर्चको बजेट तर्जुमा गरी पेश गर्ने,
- विभागको लेखा व्यवस्थापन, लेखापालन, आन्तरिक लेखापरीक्षण एवम् अन्तिम लेखापरीक्षणको कार्य गर्ने गराउने ।
- आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षणमा उठाइएका बेरुजु सम्बन्धित व्यक्ति, शाखा र कार्यालयसँग प्रमाण तथा पुष्ट्याईहरू माग गरी फछ्यौट तथा फरफारकको लागि राय पेश गर्ने ।
- विनियोजन/राजस्व/धरौटी लगायत अन्य कोषको आर्थिक विवरण, आवश्यक मास्केवारी तयार गर्ने गराउने र सम्बन्धित निकायमा समयमै पठाउने व्यवस्था मिलाउने,
- विनियोजन रकमको खर्चको हिसाब रीतपूर्वक राख्ने, राख्न लगाउने ,
- कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट रकम निकासा र सो सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रममा आवश्यकता अनुसार संशोधनको लागि जिल्लास्थित कार्यालयहरूबाट पुष्ट्याई सहित अनुरोध भई आएमा कार्यक्रम संशोधनको लागि पेश गर्ने ।
- पूँजीगत तथा चालू खर्चतर्फ विनियोजन भएको बजेट आवश्यकता अनुसार रकमान्तर/स्रोतान्तर सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- विनियोजित रकमको नियमित खर्च प्रगती अनुगमन गर्ने तथा सुधारात्मक कार्यको लागि महाशाखा प्रमुख एवं विभागीय प्रमुखलाई सिफारिस गर्ने,
- भन्सार विभाग एवम् कार्यालयको वित्तीय प्रगति तयार गरी सुधारका क्षेत्र सिफारिस सहित महाशाखा प्रमुख समक्ष प्रस्तुत गर्ने गराउने ।
- विभागको आर्थिक कारोबारका सम्बन्धमा राय दिने,

संकलन तथा बेरुजु शाखा

- विभागको राजस्व लक्ष्य तयार गर्न विभिन्न तरिकाहरु अपनाई प्रवृत्ति विश्लेषण (Trend Analysis) गर्ने।
- विभागको वार्षिक राजस्व लक्ष्य तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा पठाउने।
- विभागको समग्र लक्ष्य अनुसार राजस्व संकलन गर्न रणनीतिहरु तयार गर्ने।
- दैनिक, साप्ताहिक, मासिक रूपमा प्राप्त राजस्वको प्रतिवेदन तयार गर्ने र रिपोर्टिङ्ग गर्ने।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको राजस्व बेरुजुको अभिलेख दुरुस्त राख्ने।
- बेरुजु फर्षौट गर्न गराउन पहल गर्ने।
- असूल गर्नुपर्ने बेरुजु असूल उपर गर्ने गराउने।
- कार्यालयहरुमा दर्ता भएका मुद्दाहरुको अभिलेख दुरुस्त राख्ने।
- मुद्दाहरुको द्रुत फैसलाका लागि पहल गर्ने।
- लिलामीबाट प्राप्त राजस्व र पुरस्कारका विवरणहरु तयार गर्ने तथा रिपोर्टिङ्ग गर्ने।
- कार्यालयको राजस्व सङ्कलन लक्ष्य प्राप्त गर्न भन्सार कार्यालयहरुको असुलीको अनुगमन र पृष्ठपोषण गर्ने।
- राजस्व सङ्कलनको तत्कालीन र दीर्घकालीन रणनीति तर्जुमा गर्ने।

तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा

- भन्सार कार्यालयबाट मासिक रूपमा प्राप्त गर्नुपर्ने पैठारी परिमाण, निकासी परिमाण, राजस्व असुली सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलनको लागि खाका (Standard Format) तयार गर्ने र सोही खाकामा सम्पूर्ण भन्सार नाकाबाट तथ्याङ्क उपलब्ध गर्ने।
- मासिक एवम् वार्षिक वस्तु व्यापार तथ्याङ्क नियमित प्रकाशन गर्ने।
- भन्सार विभागको वार्षिक तथ्याङ्क प्रतिवेदन तयार गर्ने।
- निकासी पैठारी विवरण नियमित सङ्कलन, भण्डारण तथा विश्लेषण गर्ने।
- शाखाबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरुको कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने।

सेवाग्राही सहजीकरण शाखा

- भन्सार कार्यालयहरुबाट प्रमाणित गरिएका GSP Verification सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वण्डेड वेयरहाउस सञ्चालनको लागि नियमानुसार अनुमतिपत्र दिने, वार्षिक नवीकरण गर्ने र त्यसको अनुगमन, सुपरीवेक्षण र नियन्त्रण गर्ने,

- भन्सार एजेन्टको नियुक्ति, भन्सार एजेन्ट प्रमाणपत्रको नवीकरण सम्बन्धी कामको अनुगमन, सुपरीवेक्षण गर्ने र सोको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने ।
- सेवाग्राहीको गुनासो सुनुवाई गर्ने संयन्त्र स्थापना गरी गुनासो व्यवस्थापनको कार्य गर्ने गराउने ।
- सेवाग्राही सन्तुष्टिको अध्ययन (सर्वेक्षण) गर्ने गराउने,
- परिपालना व्यवस्थापनको कार्यसम्पादन मापन गर्ने गराउने ।
- कार्यालयको सोधपुछ एकाईको कार्य समेत गर्ने ।
- सेवाग्राही सेवाकक्ष स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।
- EXIM Code सम्बन्धी कार्यमा समन्वय गर्ने ।
- भन्सार प्रशासनका गतिविधि र जनउपयोगी जानकारीहरूको सूचना प्रवाह, प्रकाशन सामाजिक सञ्जाल समेतको माध्यमबाट सूचना सम्प्रेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने ।

प्रत्यक्ष निगरानी शाखा

- भन्सार कार्यालयहरूमा आशिकुडा प्रणालीमा घोषणा भएका प्रज्ञापनपत्र र अपलोड गरिएका कागजातहरूको प्रत्यक्ष अनुगमन गर्ने,
- प्रत्यक्ष अनुगमन गर्दा कुनै कैफियत देखिएमा वा शंका लागेमा तत्काल सुधारका लागि सम्बन्धित कार्यालयलाई जानकारी दिने,
- प्रत्यक्ष अनुगमनका क्रममा कैफियत देखी सुधार गर्न जानकारी गराउदा समेत कैफियत सुधार नगर्ने संलग्न कर्मचारीको अभिलेख राख्ने,
- प्रत्यक्ष अनुगमनको क्रममा महसुल छुट भएको देखिएमा तत्काल असुल उपर गर्न सम्बन्धित भन्सार कार्यालयलाई निर्देशन दिने,
- प्रत्यक्ष अनुगमनबाट भन्सार प्रक्रिया तथा कानूनहरूको परिपालन नगरेको पाइएका निकासी/पैठारीकर्ता र भन्सार एजेन्टहरूको सूची तयार गरी सो सूची सम्बन्धित शाखालाई उपलब्ध गराउने,
- भन्सार कार्यालयबाट जाँचपास भएका मालवस्तुको अनलाइन अनुगमन वा प्राप्त सूचनाको आधारमा छड्के परीक्षण गर्ने/गराउने,
- आइ.पी. क्यामेरा मार्फत भन्सार कार्यालयहरूको Virtual अनुगमनको कार्य गर्ने,

खण्ड - दुई

भन्सार विभागद्वारा आ.व. २०८१/८२ मा सम्पादित प्रमुख कार्यहरू

भन्सार विभागले गत आ.व.मा जस्तै आ.व. २०८१/०८२ मा समेत वैध व्यापारलाई सहजीकरण, यथार्थ राजस्व संकलन, स्वास्थ्य र वातावरणमा असर पार्ने वस्तुहरूको पैठारीलाई नियन्त्रण गरी समाज र वातावरणको संरक्षण, चोरी निकासी पैठारी नियन्त्रण, नीतिगत सुधारकालागि अर्थ मन्त्रालयलाई सुझाव दिने, आपूर्ति शृंखलामा सम्लग्न निकायहरूका बीच समन्वय, प्रणालीको सुधारको कार्य, राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको थप विकास, अन्य भन्सार प्रशासनसँग समन्वय जस्ता कार्यहरू सम्पादन गरेको छ।

भन्सार प्रशासनको महत्वपूर्ण कार्य मध्ये राजस्व सङ्कलन पनि एक हो। देशको कुल राजस्वको करिव ४५ प्रतिशत भन्सार प्रशासनले सङ्कलन गर्दै आएको छ। भन्सार विभागको लागि आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा रु ५ खर्ब ८२ अर्ब राजस्व सङ्कलन गर्ने लक्ष्य रहेकोमा कुल ४ खर्ब ८४ अर्ब राजस्व सङ्कलन गरी लक्ष्यको तुलनामा ८३.०८ प्रतिशत राजस्व सङ्कलन भएको थियो।

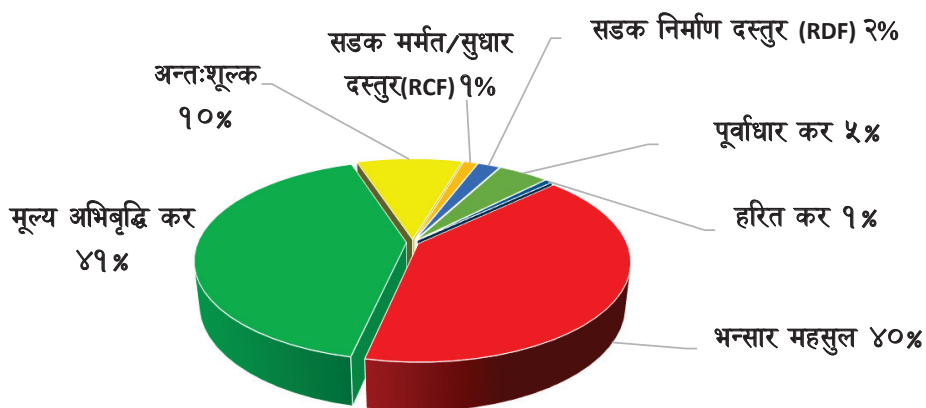
भन्सार प्रशासनबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सङ्कलित कुल राजस्व मध्ये २ खर्ब १७ अर्ब ४४ करोड ८२ लाख भन्सार महसुल (लक्ष्यको तुलनामा ७५.०६%), २ खर्ब ८१ करोड ३४ लाख मूल्य अभिवृद्धि कर (लक्ष्यको तुलनामा ९०.३९%), ४६ अर्ब ३९ करोड ६९ लाख अन्तःशुल्क (लक्ष्यको तुलनामा ८७.२८%) सङ्कलन भएको थियो।

रु. हजारमा

शीर्षक		लक्ष्य	असुली	प्रगति	अघिल्लो वर्षको तुलनामा फरक%
पैठारी भन्सार महशुल		२४८७९४३००	१८०४५६४००	७२.५३	१३.३८
निकासी भन्सार महशुल		३५९३००	६९३०२५	१९२.८८	१४६.२८
निकासी सेवा शुल्क		०	२८९३३		७१.७०
वैदेशिक	कृषि सुधार शुल्क	१११४४९००	७२१६१५६	६४.७५	९.९२
व्यापारमा आधारित	भन्सार सम्बन्धी अन्य आय	८७३३००	९५१७६४	१०८.९८	-४१.५७
	अग्रिम आयकर	०	६०२११४७	०.००	२७५.५८
अन्य आय	स्वास्थ्य जोखिम कर	०	६०४७५	०.००	२५६.०३
	पूर्वाधार कर	२८५२५०००	२२०२०३५०	७७.२०	६.६०
भन्सार महसुल जम्मा		२८९६९६८००	२१७४४८२५०	७५.०६	१४.४८
मू.अ. कर जम्मा		२२२१५३४००	२००८१३४९७	९०.३९	८.८२
अन्तःशुल्क जम्मा		५३१५५८००	४६३९६९६५	८७.२८	२४.९१

सडक मर्मत तथा सुधार दस्तुर	११६८३७९९	६२६१५७१	५३.५९	-२२.५०
सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुर	५९,८१७००	९,८६४९२६	१६४.९२	११७.५५
विलासिता कर		५२५४१		
हरित कर		३२३३२३६		
कुल जम्मा	५८२६७१५००	४८४०७०९८४	८३.०८	१४.१०

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सङ्कलित राजस्वमध्ये भन्सार महसुलको हिस्सा ४० प्रतिशत, मू.अ. करको ४१ प्रतिशत अन्तःशुल्क १० प्रतिशत, सडक मर्मत तथा सुधार दस्तुर १ प्रतिशत र सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुर २ प्रतिशत रहेको छ।

२.१ आ.व. २०८१/८२ मा विभाग अन्तर्गतका शाखाहरूबाट सम्पादन भएका मुख्य मुख्य कार्यहरू भन्सार विभागका विभिन्न शाखाहरूले भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण योजना, नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक कार्ययोजनामा तोकिएका कार्यहरू र अन्य विविध क्रियाकलापहरू सम्पादन गर्दै आएका छन्। भन्सार विभागका शाखाहरूले सम्पादन गरेका मुख्य मुख्य कार्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

२.२.१ भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय समन्वय शाखा

- हाल कार्यान्वयनमा रहेको छैठौँ भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण योजना (२०७८/७९-२०८२/८३) को समग्र कार्यान्वयन अवस्थाको मूल्याङ्कनका लागि एसियाली विकास बैङ्कसँगको सहकार्यमा परामर्शदाता छनौट भई परामर्शदाताबाट Inception Report प्राप्त भएको छ।
- भन्सार कार्यालयहरूलाई पेपरलेस, फेसलेस र कन्ट्याक्टलेस बनाउने अवधारणा अनुरूप आसिकुडा प्रणाली लागू भएका सबै भन्सार कार्यालयहरूमा निकासीकर्ताले भन्सार नियमावली,

२०६४ बमोजिम तोकिएका सबै कागजातहरू वस्तु घोषणा गर्दाकै बखत अनिवार्य रूपमा आसिकुडा प्रणालीमार्फत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

- निकासी तथा पैठारीकर्तालाई भन्सार प्रज्ञापनपत्रको मुख्यमुख्य चरणको Email मार्फत जानकारी गराउने प्रणालीको कार्यान्वयन गरिएको छ।
- नेपालको भन्सार प्रशासनमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण प्रवर्द्धन गर्न Gender Equality and Social Inclusion (GESI) Action Plan तयार भई कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। उक्त Action Plan लाई कार्यान्वयनमा लैजाने सिलसिलामा भन्सार विभाग तथा मातहतका कार्यालयमा GESI Focal Unit गठन गरिएको छ।
- भन्सार प्रशासनमा सदाचार प्रवर्द्धनका लागि विश्व भन्सार सङ्गठनको प्राविधिक सहयोगमा भन्सार विभाग, त्रि.वि. स्थल भन्सार कार्यालय र वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयमा तेस्रो चरणको Anti-Corruption and Integrity Perception Survey को कार्य सम्पन्न भएको छ।
- भन्सार तथा अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सम्बद्ध निकायहरू (सरकारी एवम् निजी क्षेत्र) को सहभागितामा व्यापार सहजीकरण समितिको बैठक आयोजना गरिएको छ।
- विश्व भन्सार संगठन, Project Octagon र भन्सार विभागको संयुक्त आयोजनामा २५ November, २०२४ देखि १३ December, २०२४ सम्म काठमाडौँमा Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT) Mentoring कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।
- अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको भन्सार प्रशासन लक्षित क्षमता विकास (Capacity Development - CD) मिसन सन् २०२४ सेप्टेम्बर २२ देखि अक्टोबर ७ सम्म भन्सार विभागमा सम्पन्न भएको छ। सो मिसनमा Domestic Revenue Mobilization Strategy (DRMS) को कार्यान्वयनमा सहयोग पुऱ्याउने, भन्सार प्रणालीमा अनुपालनाको सुधार गर्ने, भन्सार प्रशासन र आन्तरिक राजस्व प्रशासनबीच सहकार्य बढाउने, ASYCUDA प्रणालीको प्रभावकारी प्रयोग तथा प्रणालीको दीगोपनाका सन्दर्भमा कार्य गर्ने, भन्सार प्रशासनको मानव संसाधन व्यवस्थापन जस्ता विषयहरूमा ध्यान दिने र अनौपचारिक व्यापार नियन्त्रणलाई सम्बोधन गर्ने जस्ता विषयमा केन्द्रित भइ छलफल भएको थियो। छलफल भएका विषयलाई मिहिन रूपमा विश्लेषण गरी मिसन टोलीले भन्सार विभाग समक्ष Technical Assistance Report समेत प्रस्तुत गरेको छ।
- नेपाल-भारत बीचको २१ औँ महानिर्देशकस्तरीय बैठक २०८१ साल चैत २८ र २९ गते काठमाडौँमा सम्पन्न भएको। बैठकमा व्यापार सहजीकरण र अनधिकृत व्यापार नियन्त्रणका विविध विषयमा गहन छलफल भएको थियो। दुवै पक्षले भन्सार प्रक्रियालाई कागजविहीन

(paperless) बनाउँदै व्यापार सहजीकरण गर्न, लजिस्टिक्स लागत घटाउन तथा अनधिकृत व्यापार नियन्त्रणमा सहकार्य गर्ने सहमति भएको।

- SASEC भन्सार उपसमूहको १२ औं बैठक सन् २०२४ सेप्टेम्बर २४-२५ मा भुटानको थिम्पुमा सम्पन्न भएको। जसमा नेपाल सहित सात वटा SASEC सदस्य मूलुकका प्रतिनिधि र एशियाली विकास बैंकका प्रतिनिधिले सहभागिता जनाएका थिए। बैठकमा राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली, भन्सार प्रक्रियाको डिजिटलाइजेसन, ECTS र पूर्वआगमन डाटा आदानप्रदानसम्बन्धी छलफल भएको थियो।
- नेपालको भन्सार प्रशासन र भारतको Central Board of Indirect Taxes and Customs (CBIC) बीच भन्सार जाँचपास प्रक्रियामा एक अर्कालाई सूचना उपलब्ध गराउने तथा प्रशासनिक सहयोग गर्नुपर्ने लगायतका प्रतिवद्धता समेटिएको Customs Mutual Assistance Agreement (CMAA) को मस्यौदा तयार गरी भारतको CBIC मा पठाइएकोमा पुनः संशोधन सहित प्राप्त भएकाले संशोधित मस्यौदा उपर नेपालको भन्सार प्रशासनको धारणा समाहित गरी अर्थ मन्त्रालय पठाइएको छ।
- नेपाल र भारतबीचको व्यापारलाई थप व्यवस्थित गर्न दुवै मूलुकबाट निकासी हुने मालवस्तुको सूचना आदान-प्रदान सम्बन्धी समझदारी (Memorandum of Understanding on Exchange of Pre-Arrival Information of Export of Goods) को प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ।
- नेपाल-भारत सीमापार व्यापार सहजीकरणका लागि CTD Automation को कार्यलाई अगाडि बढाउन नेपाल र भारत दुवैतर्फबाट "Joint Technical Working Group" गठन भइ कार्य भैरहेको छ।
- १४५/१४६ औं विश्व भन्सार परिषद् (WCO Council) बैठकमा भन्सार विभागका महानिर्देशक श्री महेश भट्टराई र निर्देशक श्री गणेश प्रसाद अर्यालले सहभागिता जनाउनु भएको छ।
- Rules of Origin, Classification, Post Clearance Audit, Time Release Study, WCO Data Model को क्षेत्रमा प्राविधिक सहायता तथा क्षमता विकासको लागि World Customs Organization सँग निरन्तर समन्वय गरिएको छ।
- UNODC-PCBT, WTO, WCO, IMF लगायतका संस्थाहरुद्वारा सञ्चालन गरिएका क्षमता विकासका कार्यक्रममा बढी भन्दा बढी कर्मचारी सहभागी हुने वातावरण मिलाइएको छ।
- ७३ औं अन्तर्राष्ट्रिय भन्सार दिवसको अवसरमा भन्सार स्मारिका प्रकाशन गरिएको छ।
- अर्ध वार्षिक रुपमा प्रकाशन हुने भन्सार बुलेटिन वर्ष १६ को अंक १ र अंक २ प्रकाशन गरिएको छ।

२.२.२ भन्सार मूल्याङ्कन शाखा

- नियमित रुपमा आयोजना हुने भन्सार व्यवस्थापन गोष्ठी २०८१ भाद्र र फाल्गुण महिनामा आयोजना गरिएको।
- निजी क्षेत्र तथा व्यवसायीहरूसँग भन्सार मूल्याङ्कन सम्बन्धी विषयमा २०८१ भाद्र र फाल्गुण महिनामा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम आयोजना गरिएको।
- जाँचपासपछिको परीक्षण कार्यको लागि प्रज्ञापनपत्रको आधारमा मात्र परीक्षण गर्ने गरी ९१ वटा, फर्मको आधारमा परीक्षण गर्ने गरी १३ वटा छनौट र विद्युतीय सवारी साधनको हकमा ३३ वटा छनौट गरी जाँचपास परीक्षण कार्यालयमा परीक्षणको लागि पठाईएको छ।
- भन्सार महसुल छुटमा पैठारी भएका ५९ वटा सवारी साधनको महसुल असुलको लागि भन्सार कार्यालयहरूलाई लेखि पठाईएको।
- भन्सार मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन शाखाले भन्सार मूल्याङ्कन पुनरावलोकन समितिको सचिवालयको समेत कार्य गर्ने गरेकोमा आ.व. २०८१/८२ मा २५९ वटा निवेदन उपर निर्णय भएको।
- आ.व. २०८१/८२ मा तीन वटा मालवस्तुको पुनः मूल्याङ्कनको लागि भन्सार कार्यालयहरूलाई पत्राचार गरिएको।
- कार्यालयबाट कायम भएको भन्सार मूल्याङ्कनको नियमित रुपमा अनुगमन गरी कैफियत देखिएको विषयमा कार्यालयहरूलाई ध्यानकर्षण गरिएको।
- विश्व भन्सार संगठनको सहकार्यमा विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत भन्सार अधिकृतहरूलाई भन्सार मूल्याङ्कन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रियस्तरको तालिम प्रदान गरिएको।
- भन्सारमा मालवस्तुहरूको कारोबार मूल्य तथा घोषणालाई यथार्थपरक बनाउन तोकिएका वस्तुहरूको हकमा आशिकुडा प्रणालीको मूल्याङ्कन मोड्युलमा अनिवार्य ब्राण्ड, मोडल तथा साइज घोषणा गर्दा NA लेख्न नसकिने गरी प्रणालीमा व्यवस्था गरिएको।
- भन्सार मूल्याङ्कन प्रणालीको सुधार तथा सबलीकरणका निमित्त राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परामर्शदाताहरूको सहायतामा अनलाईन मूल्याङ्कन डाटावेस निर्माणको कार्य थालनी गरिएको।
- मूल्याङ्कन पुनरावलोकनको प्रकृत्यामा पुनरावेदकहरूको सहजताको लागि अनलाईन निवेदन पेस गर्ने गरी प्रणाली विकास भएको।
- जाँचपास पछिको परीक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परामर्शदाताहरूको सहायतामा अध्ययन गरी सुझाव सहितको प्रतिवेदन प्राप्त भएको।

२.२.३ अनुगमन शाखा

- आ.व. २०८१।०८२ मा महानिर्देशक, उपमहानिर्देशक, निर्देशक र शाखा अधिकृत समेतको विभिन्न टोलीले भन्सार कार्यालयहरूको नियमित स्थलगत अनुगमन गरी अनुगमनको क्रममा देखिएका कैफियत तत्काल सुधार गर्न सम्बन्धित भन्सार कार्यालयलाई लेखी पठाइएको।
- कार्यालयमा घोषणा भएका प्रज्ञापनपत्रहरूको प्रत्यक्ष अनुगमनको क्रममा देखिएका त्रुटी तत्काल सुधार गर्न कार्यालयहरूलाई जानकारी गराइएको।
- मालवस्तुको घोषणा, मूल्याङ्कन र वर्गीकरण सहि भए नभएको हेरी गलत हुनसक्ने जोखिम देखिएमा सुधार गर्न कार्यालयलाई जानकारी गराउने गरिएको।
- भन्सार कार्यालयबाट हुने कामको LAN मार्फत समेत अनुगमन गर्न लगाइ सोको मासिक विवरण प्राप्त गर्ने गरेको।
- भन्सार कार्यालयहरूमा प्रविष्ट हुने घोषणाहरूको Wide Area Network (WAN) को माध्यमबाट बिदाको दिनमा समेत प्रत्यक्ष रुपमा अनुगमन गर्ने गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रत्यक्ष अनुगमनबाट देहाय बमोजिम थप राजस्व असुल भएको छः

आ.व. २०८१।०८२ आषाढ मसान्तसम्म थप असुली भएको राजस्वको विवरण	
महिना	थप राजस्व असुली
श्रावण	६७२११०५७
भाद्र	९३६८२७३६
असोज	७६६०६६९६
कार्तिक	८१७३२७२०
मंसिर	८१२८४८२३
पुष	६६०९१२७४
माघ	५७०९८३०१
फागुन	९३८८६१२६
चैत्र	१५७७६६८९२
वैशाख	८७२५१२३७
जेष्ठ	११५३४४३४२
असार	१०८७८१०२२
जम्मा रु.	१०८६७३७२२६

- कार्यसम्पादनमा आधारित परिसूचकहरू परिमार्जन गरी PBIMS प्रणालीमा समेत अद्यावधिक गरी तोकिएका परिसूचकहरू अनुसार भन्सार कार्यालयहरूले सम्पादन गरेका कामको प्रगति प्रतिवेदनको अनुगमन र कार्यालयहरूको ग्रेडिङ गर्ने व्यवस्था गरिएको।
- प्रत्यक्ष अनुगमनबाट प्राप्त पृष्ठ पोषणका आधारमा जोखिम भएका वस्तु, भन्सार एजेन्ट तथा पैठारीकर्ताको सूची तयार गरी जोखिम व्यवस्थापन शाखालाई समेत उपलब्ध गराइएको।
- IP Camera मार्फत अनुगमन गर्न सक्ने गरी १३ वटा भन्सार कार्यालयहरूमा IP Camera जडान तथा अद्यावधिक गरी यात्रुकक्ष, भन्सार यार्ड तथा परिसर साथै जाँचपास प्रक्रियाको निगरानी गर्ने गरिएको।
- विभागबाट सम्पादन भएका कामको मासिक, चौमासिक, अर्ध-वार्षिक तथा वार्षिक प्रगति विवरण तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा पठाइएको।
- राजस्व सङ्कलन, मुद्दा तथा लिलामी सम्बन्धि प्रगति विवरण तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा प्रतिवेदन पठाइएको।
- प्रत्यक्ष अनुगमनको क्रममा गम्भीर कैफियत देखिएका ४ वटा Consignment विभागले तोकेको अधिकृतबाट छुट्टे परीक्षण गर्न लगाइएको।
- PBIMS मा प्रविष्ट गरेको प्रगति विवरण अनुसार आ.व. २०८१।०८२ मा कार्यालयहरूको प्रगतिको अवस्था निम्न बमोजिम रहेको।

Score Report Of PBIMS-2081.082

Office Name	Achievement Up To Month(%)	Achievement Against Yearly Target(%)	Rank
Siraha Customs Office	126.05	32.24	1
Mechi Customs Office	91.84	15.06	2
Tatopani Customs Office	99.15	14.34	3
Sunsari Customs Office	71.19	12.15	4
Bhairahawa Customs Office	83.35	6.98	5
Biratnagar Customs Office	72.54	6.49	6
Rasuwa Customs Office	93.82	6.48	7
Suthauli Customs Office	89.73	6.41	8
Dry Port Customs Office	83.41	6.38	9
Krishnagar Customs Office	80.99	6.22	10
Chobhar Dryport Customs Office	76.63	6.2	11
Nepalgunj Customs Office	74.3	6.12	12
Rajbiraj Customs Office	69.24	6.11	13

Birgunj Customs Office	71.83	6.03	14
Janakpur Customs Office	72.66	5.26	15
Post Clearance Audit Office	55.33	4.79	16
Gaur Customs Office	81.88	4.46	17
Rajapur Customs Office	77.92	4.42	18
Kailali Customs Office	56.39	4.19	19
Jaleshwar Customs Office	59.54	4.11	20
Sarlahi Customs Office	43.34	3.12	21

२.२.४ जोखिम व्यवस्थापन शाखा

- आशिकुडा वर्ल्डबाट मासिक रुपमा Fraud Code अनुसारको तथ्यांकको विश्लेषण गरी Risk Register, Risk Profile र Risk Indicator तयार तथा अद्यावधिक गर्ने गरिएको छ।
- केन्द्रिय जोखिम व्यवस्थापन समितिको बैठक ११ पटक, केन्द्रीय जोखिम व्यवस्थापन इकाईको बैठक १५ पटक, राष्ट्रियस्तरका नियमनकारी निकायहरूसँग अन्तरक्रिया १ पटक बसी सूचना तथा तथ्याङ्क विश्लेषण गरी छनोट प्रणाली अद्यावधिक गरिएको छ।
- जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम ७ स्थानमा सांलन गरिएको।

२.२.५ आर्थिक प्रशासन शाखा

- भन्सार विभाग र भन्सार कार्यालयहरूको कूल वार्षिक बजेट २ अर्ब १३ करोड विनियोजन भएकोमा १ अर्ब ६६ करोड खर्च भएको छ। जुन कुल बजेटको ७८.३८ प्रतिशत रहेको।
- भन्सार विभागको आ.व. २०८१/८२ को वित्तिय प्रगति सम्बन्धी पूर्ण विवरण अनुसूची ९ मा रहेको छ।

२.२.६ सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा

- भन्सार विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण सम्पन्न भई नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०८२/०१/३१ मा स्वीकृत भएको र साविकमा भन्सार विभाग र अन्तर्गत कर्मचारीहरूको कुल दरबन्दी संख्या १२५७ रहेकोमा स्वीकृत नयाँ संगठन संरचना अनुसार कुल दरबन्दी संख्या १२१३ कायम भएको।
- आ.व.२०८१/८२ मा विभागको लागि स्वीकृत बजेट र कार्यक्रमको परिधिभित्र रही विभागलाई आवश्यक पर्ने मसलन्द सामग्रीहरू, कम्प्युटर सम्बन्धी उपकरणहरू तथा फर्निचर्स तथा फिक्चर्सहरू खरिद गरिएको।

- विभागको सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित उपकरणहरू (Router, Switch, Firewall, Backup battery आदी) खरिद गरिएको।
- अचल भौतिक सम्पत्ति र जिन्सी अनुगमन गरी सोको अभिलेख र कर्मचारी अभिलेख समेत अद्यावधिक गरिएको।
- आ.व.२०८१/८२ मा यस विभागबाट वस्तु वर्गीकरण तथा जोखिम व्यवस्थापन, प्रयोगशालामा नमुना संकलन तथा ग्रीन कस्टम/मन्ट्रियल प्रोटोकल ईन्फोर्समेन्ट लगायतका विषयहरूमा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिम विभिन्न भन्सार कार्यालयहरूमा १५ पटक संचालन गरिएको र उक्त तालिमहरूमा जम्मा ३८० जना प्रशिक्षार्थी कर्मचारीहरूको सहभागिता रहेको थियो।

कानूनतर्फ

- भन्सार विभाग अन्तर्गत रहेका विभिन्न शाखा एवम् महाशाखालाई कानूनी राय प्रदान गर्ने गरिएको।
- विभिन्न भन्सार कार्यालयहरूमा मुद्दाको विवरण, प्रकृया, आदेश फैसला समेतको निरीक्षण गरी सुझाव प्रदान गरिएको।
- सर्वोच्च अदालत, उच्च अदालत, राजस्व न्यायाधिकरण, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय समेतका सरोकारवाला निकायसँग आवश्यक समन्वय गरिएको।
- अदालतबाट फैसला भई प्राप्त भएका आदेश/फैसला कार्यान्वयनको लागि सम्बन्धित भन्सार कार्यालयमा पत्राचार गरिएको।
- न्यायिक निकायबाट माग भएका मिसिल पठाउने तथा पठाउनको लागि सम्बन्धित भन्सार कार्यालयमा पत्राचार गरिएको।
- सम्बन्धित भन्सार कार्यालयबाट मुद्दा सम्बद्ध कागजात माग गरी न्यायिक निकाय समक्ष पेश गरिएको।
- मुद्दाको अभिलेख वस्तुनिष्ठ बनाई सहज, सरल र छिटो छरितो तवरले मुद्दाको टुङ्गो लगाउने गरी सफ्टवेयर तयार पारिएको।

२.२.७ अनुसन्धान तथा अनुपालन शाखा

- “भन्सार विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको आचार संहिता २०८२” तयार गरेको।
- “जाँचपास भएको वस्तुको पुनःजाँच तथा अनुसन्धान कार्यविधि, २०८२” तयार गरेको।

- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंककारी कृयाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको।
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विभिन्न मितिमा प्राप्त ४५ वटा पत्रमध्ये ४४ वटाको जवाफ पठाइएको।
- अर्थ मन्त्रालयबाट विभिन्न मितिमा प्राप्त पत्रहरू ३० वटामध्ये २६ वटाको जवाफ पठाइएको।
- केन्द्रीय अनुसन्धान विभाग (CIB) बाट प्राप्त सबै (२वटा) पत्रको फछ्यौट भएको छ।
- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट प्राप्त सबै (३वटा) पत्रको जवाफ पठाइएको।
- राजस्व अनुसन्धान विभागबाट विभिन्न मितिमा प्राप्त १६ वटा पत्रहरूको जवाफ पठाइएको।
- नेपाल राष्ट्र बैंक (वित्तीय जानकारी ईकाइ) मा आ.व. २०८१/०८२ सम्मको Currency Deceleration को विवरण पठाइएको।
- AML/CFT (सम्पत्ति शुद्धिकरण अनुसन्धान विभाग) बाट विभिन्न मितिमा प्राप्त १४ वटा पत्रहरू मध्ये १३ वटा पत्रको जवाफ पठाइएको।
- भन्सार विभागमा विभिन्न मितिमा परेका २० वटा उजुरीहरूको छानवीन गरी १९ वटा फछ्यौट गरिएको १ वटा फछ्यौटको क्रममा रहेको।
- हेल्लो सरकारबाट विभिन्न मितिमा प्राप्त भएका ७ वटा गुनासो उपर छानविन गरी फछ्यौट गरिएको।
- राजस्व चुहावटको कसुरमा विभिन्न फर्म र प्रा.ली.ले धरोटी बापत राखेको राजस्व रकम चेक मार्फत प्राप्त गरी रु. ३५३५९०८६१।२० (पैतीस करोड पैतीस लाख नब्बे हजार आठ सय एकसष्टी रुपैया बीस पैसा मात्र) राजस्व दाखिला गरिएको।
- सम्पत्ति शुद्धिकरण अनुसन्धान र आतंककारी कार्यमा लगानी निवारण सम्बन्धी कार्यको सम्पर्क बिन्दुको रूपमा रही कार्य गर्ने गरेको।
- भन्सार विभागमा आएका गुनासोहरूको सम्बोधन गर्ने गरिएको।
- भन्सार अनुसन्धान कार्यविधि २०७५ मा तोकिए बमोजिम कार्य सम्पादन गर्ने गरिएको।

२.२.८ सेवाग्राही सहजीकरण शाखा

- वण्डेड वेयरहाउस, एकजीम कोड तथा भन्सार एजेन्टको नवीकरण, खारेजी तथा नयाँ इजाजत प्रदान सम्बन्धि विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरेको।

सि.नं.	सम्पादन भएका कार्यहरू	कैफियत
१.	बण्डेड वेयरहाउस सम्बन्धि कार्य नयाँ इजाजत प्रदान गरेको - १३ नवीकरण गरेको - १५०	आ.ब.२०८१/८२ का लागि २०८१/८२ मा गरेको नवीकरण ५८ र २०८२/८३ का लागि २०८१/८२ मा गरेको नवीकरण ९२ गरी जम्मा नवीकरण १५०
२.	एक्जीम कोड सम्बन्धि कार्य ➤ नयाँ प्रदान गरेको - २४९१ ➤ नवीकरण गरेको - ३३८२७ ➤ खारेजी - ८७५ ➤ पूनः प्रदान गर्ने - २७०	आ.ब.२०८१/८२ का लागि २०८१/८२ मा गरेको नवीकरण १६६१४ र २०८२/८३ का लागि २०८१/८२ मा गरेको नवीकरण १७२१३ गरी जम्मा नवीकरण ३३८२७
३.	भन्सार एजेन्ट सम्बन्धी कार्य ➤ नवीकरण गरेको - २९३	आ.ब.२०८१/८२ का लागि २०८१/८२ मा गरेको नवीकरण र २०८२/८३ का लागि २०८१/८२ मा गरेको नवीकरण गरी जम्मा नवीकरण २९३

- भन्सार एजेन्ट तथा सरोकारवालाहरूको कार्यसम्पादन क्षमता अभिवृद्धि गर्न अभिमुखिकरण तालिम कार्यक्रम बिराटनगर, वीरगञ्ज र भैरहवामा सम्पन्न गरिएको ।
- बण्डेड वेयरहाउको गोदाम तथा कारखाना निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण गर्ने कार्य नियमित रूपमा गरेको ।
- सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण सम्पन्न भई प्रतिवेदन प्राप्त भएको ।
- अभिलेख व्यवस्थापन (निकासी पैठारी संकेत नम्बर, बण्डेड वेयरहाउस इजाजतपत्र र भन्सार एजेन्ट इजाजतपत्र सम्बन्धी फायल व्यवस्थापन) गर्ने कार्य सम्पन्न भएको ।
- विभागबाट जारी गर्दै आएको निकासी पैठारी संकेत नम्बर (EXIM Code) भन्सार कार्यालयहरूबाट जारी गर्नेगरी व्यवस्था गरिएको ।
- निकासी पैठारी संकेत नम्बर (EXIM Code) जारी गर्दा राखेको तीन लाख रुपैयाँ बराबरको बैंक ग्यारेण्टी फुकुवाको लागि बैंकहरूलाई एकमुष्ट रूपमा पत्राचार गरिएको ।
- निकासी पैठारी संकेत नम्बर (EXIM Code) प्रदान गर्ने कार्यलाई थप सरल, सहज एवं परिवर्तित नियमानुकुल बनाउन “निकासी वा पैठारी संकेत नम्बर प्रदान गर्ने कार्यविधि परिमार्जन गरेको ।
- प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय हेल्लो सरकार मार्फत प्राप्त गुनासोहरू फर्छ्यौट गरिएको ।

२.२.९ नीति तथा महसुल शाखा

- अर्थ मन्त्रालयमा पेश गरिएको भन्सार महसुल नियमावली, २०८१ मिति २०८१ मंसिर ६ गतेबाट जारी भै कार्यान्वयनमा रहेको।
- आर्थिक ऐन, २०८१ ले परिवर्तन गरेका निकासी/पैठारीसँग सम्बन्धित विषय समावेश गरी भन्सार महसुल दरबन्दी २०८१/८२ (नेपाली तथा अङ्ग्रेजी) र एकिकृत भन्सार महसुल दरबन्दी २०८१/८२ तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
- आ.व. २०८२/८३ को बजेट वक्तव्यमा समावेश गरिनु पर्ने विषय तथा आर्थिक ऐन, २०८२ बाट हुनुपर्ने भन्सार ऐनमा संशोधन तथा परिमार्जन, महसुल दर पुनरावलोकन, प्रक्रिया सरलीकरण, व्यापार सहजीकरण, वस्तुको नयाँ भन्सार उपशीर्षक कायम गर्ने जस्ता विषयहरू र भन्सार नियमावलीमा गरिनुपर्ने संशोधन सम्बन्धमा अर्थ मन्त्रालयमा सुझाव पेश गरिएको।
- भन्सार विभाग तथा अन्य सम्बद्ध निकायहरूबाट मिति २०८१ माघ मसान्तसम्म जारी भएका निकासी पैठारीसँग सम्बन्धित सूचना, आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि एवम् परिपत्रहरूलाई एकत्रित गरी भन्सार सम्बन्धी परिपत्रहरूको अद्यावधिक सङ्कालो परिपत्र सङ्ग्रह-२०८१ पुस्तक तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
- आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को बजेट निर्माण तथा राजस्व नीति तर्जुमाका लागि सुझाव उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि भन्सार उप-समितिको प्रतिवेदन, २०८१ तयार गरी राजस्व परामर्श समिति समक्ष पेश गरिएको।
- आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को बजेट, राजस्व नीति तथा कार्यक्रम एवं आर्थिक ऐन तर्जुमा गर्ने प्रयोजनका लागि भन्सार विभागको नीति पत्र (POLICY PAPER), २०८२ तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा पेश गरिएको।
- विभिन्न आयोजनाहरूको स्वीकृत मास्टरलिष्ट अनुसार अर्थ मन्त्रालयबाट विभिन्न मितिमा दिइएको छुटको विवरण र अभिलेख अद्यावधिक गरिएको।
- कुटनीतिक सुविधा, महसुल सुविधा तथा छुट उपलब्ध गराइएको।
- कार्यालयहरूबाट भन्सार ऐन, नियम वा आर्थिक ऐनको कार्यान्वयनमा परेका द्विविधा सम्बन्धमा निर्देशन र परिपत्र गर्ने कार्य गरिएको छ। साथै अन्य निकायबाट राय माग भएको विषयमा राय दिइएको।
- आ.व. २०८१।०८२ मा शाखाबाट परिमाण खुल्ने निम्न कामहरू सम्पादन भएको।

सि. नं.	सम्पादित प्रमुख कार्य	संख्या
१	कुटनीतिक सुविधा	१३४३
२	महसुल सुविधा	४८९
३	आयोजना तथा अन्य छुट	६५६
४	अर्थ मन्त्रालयबाट आर्थिक ऐनको दफा १८ बमोजिम भएको छुट	६६
५	अन्य विविध	३३२
	जम्मा	२८८६

२.२.१० वर्गीकरण शाखा

- मिति २०८० माघदेखि २०८२ जेष्ठ १४ गतेसम्म वस्तु वर्गीकरण सम्बन्धी भएका निर्णयहरूलाई समावेश गरी वस्तु वर्गीकरण निर्णय संग्रह, २०८० लाई अद्यावधिक गरी वस्तु वर्गीकरण निर्णय संग्रह, २०८२ तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
- कर्मचारीहरूलाई वस्तु वर्गीकरण सम्बन्धी विषयमा मेची, विराटनगर, वीरगन्ज, भैरहवा, कृष्णनगर, नेपालगञ्ज र कैलाली भन्सारमा एक/एक पटक गरी ७ वटा तालिम सञ्चालन गरिएको।
- भन्सार विभाग र WCO को सहकार्यमा अन्तर्राष्ट्रिय विज्ञहरूलाई विषय विज्ञहरूका रूपमा आमन्त्रण गरी काठमाडौंमा HS सम्बन्धित राष्ट्रिय कार्यशाला सम्पन्न गरिएको।
- वस्तु वर्गीकरण सम्बन्धमा परेका पुनरावेदन/रिट निवेदन उपर राजस्व न्यायाधिकरण/अदालतबाट माग भए बमोजिमका सक्कल मिसिल, लिखित जवाफ तथा कैफियत प्रतिक्रिया पठाइएको।
- वस्तु वर्गीकरण, वर्गीकरण पुनरावलोकन एवं वर्गीकरण पूर्वदिश सम्बन्धी प्राप्त भएका जम्मा २६३ वटा फायल (विगत आ.ब. देखि जिम्मेवारी सरी आएका समेत)को १७० वटा फायलको निर्णय भई २११ वटा वस्तुको उपशीर्षक तोक्ने कार्य सम्पन्न भएको।

२.२.११ प्रयोगशाला शाखा

- वस्तु वर्गीकरणका लागि प्राप्त १३६ नमुनाहरूको परीक्षण गरी प्राविधिक राय दिइएको।
- वर्गीकरणका लागि प्राप्त १३६ थान नमुनामध्ये:
 - कार्यालयको दावी अनुसार सिफारिस गरिएको नमुना संख्या = ५८
 - आयातकर्ताको दावी अनुसार सिफारिस गरिएको नमुना संख्या = १५
 - कार्यालय र आयातकर्ता दुवै भन्दा फरक सिफारिस गरिएको नमुना संख्या = २३

- HS code को लागि राय दिइएको नमूना संख्या = १० (वर्गीकरण शाखा बाहेक अन्य निकायबाट अनुरोध भइ आएको)
- HS code सिफरिस नगरिएको = ३०
- परीक्षणको लागि यस आ.व.मा प्राप्त ६५७ नमूनाहरूको परीक्षण गरी परीक्षण नतिजा दिइएको।
- परीक्षण गरिएका जम्मा ६५७ नमूनाहरू मध्ये:
 - दावी गरिए भन्दा फरक पहिचान गरिएको = ४८
(Crude Palm oil, Brake fluids, Flavours, Paints, Chemical, Fertilizer, Plant Growth Regulator, Diamond, CBFS, Soap noodle (Sodium isethionate), SAP Paper, Tile adhesive, Gypsum granules, Rock phosphate, Rock phosphate mixed fertilizer, Fatty acid)
 - स्तरविहिन/न्यून गुणस्तर = ०५
 - प्रतिबन्धित/नियन्त्रित मालवस्तु = १२५
- भन्सार सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत भन्सार विभाग र कार्यालयमा अवस्थित प्रयोगशालाहरूको स्तरोन्नतिका निम्ति FTIR र Hand Held XRF उपकरणहरू खरिदको लागि परेका बोलपत्रहरूको प्रविधिक मुल्याङ्कन गरी मुल्याङ्कन समितिमा पठाइएको।
- SRCTIP अन्तर्गत भन्सार विभाग र कार्यालयमा अवस्थित प्रयोगशालाहरूको स्तरोन्नतिका निम्ति Benchtop EDXRF, UV visible Spectrophotometer र FTIR उपकरणहरू खरिदको लागि परेका बोलपत्रहरूको प्रविधिक मुल्याङ्कन गरी मुल्याङ्कन समितिमा पठाइएको।
- कैलाली र भैरहवामा भन्सार कर्मचारीहरूका लागि नमूना संकलन, केमिकल तथा Green Customs सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको।
- भन्सार विभाग स्थित प्रयोगशालामा Sample Storage Rack र Museum स्थापना गरिएको।

२.२.१२ सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा सुरक्षा शाखा

- Storage Area Network (SAN) Storage, Server को Service Level Agreement (SLA), सूचना संजाल Connectivity सम्बन्धी विज्ञ, डाटा सेन्टरको Annual Maintenance Contract कार्यको सम्झौता भई कार्य भइरहेको।
- Network Attached Storage र डाटा सेन्टरको लागि Battery खरिद भई सञ्चालनमा रहेको।
- विभागको नेपाल भन्सार स्वचालन प्रणाली (NECAS) सँग डाटा आदान-प्रदानका लागि आवश्यकता भएका निकायसँग भि.पि.एन. मार्फत सुरक्षित च्यानल स्थापना गरिएको।
- विराटनगर भन्सार कार्यालयको परिसरमा अवस्थित डिजाष्टर रिकभरी सेन्टरको Cooling system मा नयाँ Compressor जडान गरी सञ्चालनमा रहेको।

- Firewall तथा Access Switch को प्राविधिक मूल्यांकन कार्य सम्पन्न भएको।
- पुरानो NAS लाई सञ्चालनमा ल्याइएको तथा PBIMS को सर्भर Repair गरी सञ्चालन गरिएको।
- पुरानो प्रविधि HDD (Hard Disk Drive) हार्डडिस्कमा भएको आशिकुडा प्रणालीको डाटा नयाँ प्रविधि SSD (Solid State Drive) हार्डडिस्कमा स्थानान्तरण गरिएको।
- विभाग स्थित डाटा सेन्टरमा आई. पि. क्यामेरा तथा डोर लकिङ्ग प्रणाली जडान गरिएको,
- आई. पि. क्यामेरा मार्फत् १२ भन्सार कार्यालयहरूका जाँचपास कार्य सम्बन्धी गतिविधि विभाग र मन्त्रालयबाट अनुगमन गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको।
- विभागको पुरानो Website लाई GIWMS (Government Integrated Website Management System) मा अपडेट गरी सञ्चालनमा ल्याएको।
- प्रणालीको दिगोपनको लागि संचालन ढाँचा र जनशक्ति विकासका लागि तालिम कार्यक्रम अन्तर्गत System Administration Training सम्पन्न भएको।
- विभाग अन्तर्गतका २९ वटा कार्यालयहरूलाई सूचना प्रविधि विभागको सहयोगमा GIWMS सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको।

२.२.१३ सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा

- Database को Annual Maintenance Contract (AMC) र डाटा सेन्टरमा रहेका SAN Storage, Server, Network को Service Level Agreement (SLA) गरिएको।
- Login मा OTP प्राप्त गर्ने SMS प्रणाली विकास गरी Alternate Gateway र email को माध्यमबाट समेत OTP जाने सक्ने गरी प्रणाली विकास गरिएको, हाल सूचना प्रविधि विभागको Gateway मार्फत र IDMC द्वारा सञ्चालन गरिएको email प्रणाली मार्फत OTP प्राप्त हुने गरी प्रयोगमा ल्याइएको।
- SMS वा इमेल वा दुवै माध्यमबाट Trader लाई SAD को Status जाने गरी प्रणाली विकास गरी हाल इमेल मार्फत SAD Status जाने गरी प्रयोगमा ल्याइएको।
- Valuation Module लाई परिमार्जन तथा विस्तार गरिएको।
- Broker-Consignee Tie-up लाई Office User मा सिमित हुने गरी बनाइएको।
- भन्सार विभाग लगायत वीरगन्ज, भैरहवा, मेचि, विराटनगर, सुर्खवा बन्दरगाह, त्रि वि स्थल भन्सार, कैलाली र नेपालगन्ज भन्सार कार्यालयमा प्रयोगशाला मोड्युल कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- आशिकुडा प्रणालीमा ONLINE QUERY प्रणाली विकास गरी विराटनगर भन्सार कार्यालय, मेचि भन्सार कार्यालय, नेपालगन्ज भन्सार कार्यालय, कैलाली भन्सार कार्यालय, भैरहवा भन्सार कार्यालय र कृष्णनगर भन्सार कार्यालयमा कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- Inward/Outward processing प्रणाली विकास तथा परिक्षणको काम भैरहेको।

- प्रज्ञापनपत्रको नक्कल गर्ने तथा अन्य गलत प्रयोग समेतलाई निरुत्साहित गर्नको लागि प्रज्ञापनपत्र र Exit Note मा QR code को व्यवस्था गरिएको। सो QR Code Scan गर्दा प्रज्ञापनपत्र र Exit Note मा भएका मुख्य मुख्य विवरण प्रणालीबाट सिधै देख्न सक्ने गरी प्रणालीको विकास गरी प्रयोगमा ल्याइएको।
- अघिल्लो आ.व. मा १२ वटा भन्सार कार्यालयमा निकासीको लागि आवश्यक सबै डकुमेन्टहरू अनिवार्य रूपमा Upload गरी जाँचपास गर्ने व्यवस्था भएकोमा चालू आ.व. मा थप सत्रवटा भन्सार कार्यालयमा निकासीको लागि आवश्यक सबै डकुमेन्टहरू अनिवार्य रूपमा Upload गरी जाँचपास गर्ने गरी आशिकुडा लागू भएका सबै भन्सार कार्यालयमा Paperless Customs को अवधारणा अनुरूप प्रयोगमा ल्याइएको।
- CRMS (Customs Risk Management System) मा रहेको Risk Engine लाई Pilot को रूपमा भन्सार विभागको अनुगमन शाखाद्वारा प्रयोग गरिँदै Risk Recommendation तथा Risk Analysis सम्बन्धी सूचनाहरू आशिकुडा प्रणाली र Risk Portal मा उपलब्ध हुने गरी परिमार्जन गरिएको।
- ASYCUDA World प्रणालीको कार्यसम्पादन र डेटा व्यवस्थापन दुवैमा सुधार गर्ने क्रममा प्रत्येक सन्दर्भ (Reference Code) मा Multiple इमेज फाइलहरू अपलोड गर्न नदिई तिनलाई एक Reference Code का लागि एक .pdf फाइल अपलोड गर्ने व्यवस्थाका लागि प्रणाली विकास गरी परिक्षण समेत सम्पन्न भएको र प्रयोगमा ल्याउन सकिने अवस्थामा रहेको।
- राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली आयोजनाको Development (Phase २ and Phase ३) का मोड्युल विकास सम्बन्धी कार्यहरू ३० डिसेम्बर २०२६ सम्ममा सम्पन्न गर्नका लागि विकासकर्ता कम्पनी M/s. Webb Fontaine Group FZ-LLC, UAE सँगको सम्झौताको म्याद थप भएको।
- राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीमा EXIM सम्बन्धी निम्न अपडेटहरू कार्यान्वयनमा ल्याइएको:
 - "Pending Payment" स्टेटस भएका EXIM हरूको लागि भुक्तानी रद्द गर्ने सुविधा
 - प्रक्रिया हुँदै गर्दा रद्द गरिएका EXIM हरूका लागि "Canceled" स्टेटस थप गरिएको।
 - भन्सार कार्यालयका कर्मचारीहरूले Reload बटन प्रयोग गर्न सक्ने सुविधा।
 - EXIM नवीकरणको क्रममा रद्द गरिएका EXIM हरूमा शुल्क Recalculate गर्ने।
 - विशेष EXIM हरूका लागि Backend मा Agency Type विकल्पहरू थप गर्ने।

२.२.१४ तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा

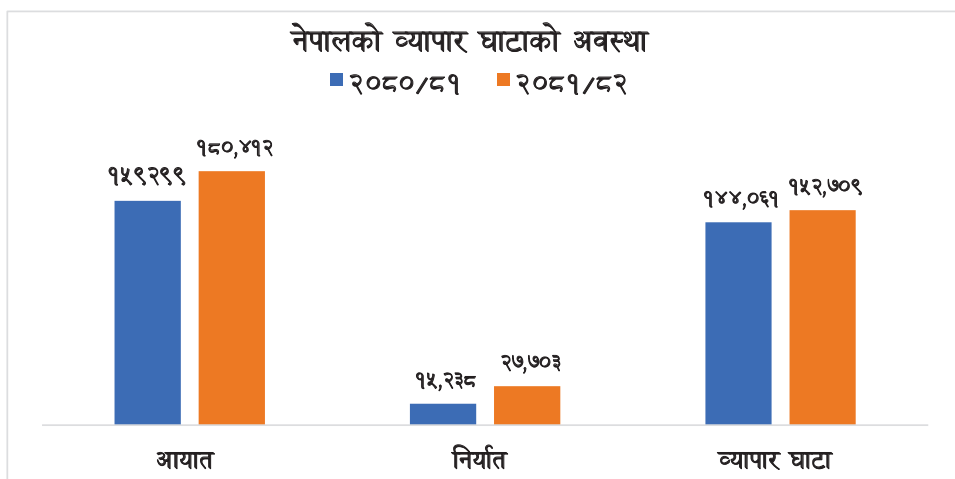
- आ.व. २०८१/८२ को वैदेशिक वस्तु व्यापार तथ्याङ्क (International Merchandise Trade Statistics) सम्बन्धी मासिक तथा वार्षिक विवरण विभागको Website मा प्रकाशन गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
- वैदेशिक व्यापारको समग्र अवस्था, भाग (Chapter) अनुसार वस्तु निकासी तथा पैठारी, देश अनुसार वस्तु निकासी तथा पैठारी, भन्सार महसुल दर अनुसार निकासी तथा पैठारी र भन्सार कार्यालय अनुसारको वस्तु निकासी तथा पैठारी लगायतका विवरण समावेश गरी मासिक रूपमा तथ्याङ्क प्रकाशन गरिएको।
- वस्तु बर्गीकरण (HS Code) को नेपाली भाषाको Grouping अद्यावधिक गर्ने कार्य सम्पन्न गरिएको।
- वैदेशिक व्यापार तथ्याङ्क प्राविधिक समन्वय समितिको बैठक सञ्चालन गरिएको।
- भन्सार विभाग र अन्तर्गत कर्मचारीहरूलाई Advance Data Analysis सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम प्रदान गरिएको।
- भन्सार विभाग र अन्तर्गत कर्मचारीहरूलाई Statistical Data Analysis सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम प्रदान गरिएको।
- भन्सार कार्यालयहरूलाई आ.व. २०८२/८३ को मासिक तथा वार्षिक राजस्व असूलीको लक्ष्य निर्धारण गरिएको।
- दैनिक आयात तथा निर्यात र राजस्व संकलन सम्बन्धी विवरण तयार गरी प्रतिवेदन गर्ने गरिएको छ।

खण्ड - तीन

वैदेशिक व्यापार तथा राजस्व सङ्कलन

३.१ आयात निर्यातको विश्लेषण:

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ र २०८१/८२ को आयात/निर्यात तथा व्यापार घाटाको तुलनात्मक अवस्था निम्न बमोजिम रहेको।

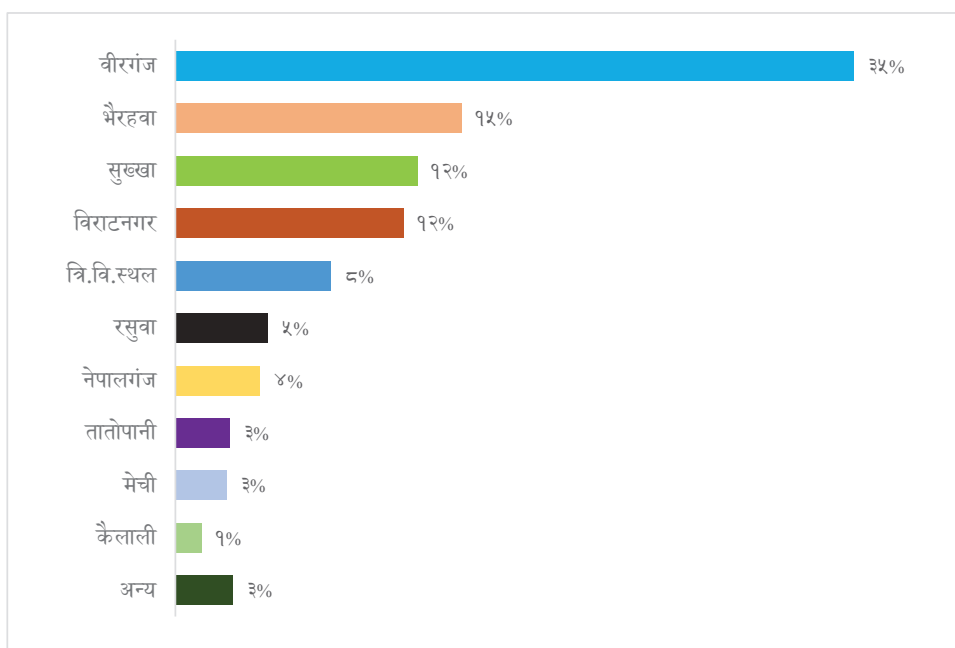
आर्थिक वर्ष २०८०/८१ र २०८१/८२ को व्यापारिक तथ्याङ्कले देशको अर्थतन्त्रको जटिल र मिश्रित अवस्थालाई प्रष्ट पार्दछ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपालले रु. १५ खर्ब ९२ अर्ब ९९ करोड रुपैयाँको आयात गर्दा मात्र रु. १ खर्ब ५२ अर्ब ३८ करोड रुपैयाँको निर्यात गरेको थियो, जसले गर्दा रु. १४ खर्ब ४० अर्ब ६१ करोड रुपैयाँको व्यापार घाटा सिर्जना भएको थियो। यसैगरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा आयात बढेर रु. १६ खर्ब ०४ अर्ब १२ करोड पुगेको छ भने निर्यात उल्लेखनीय रूपमा बढेर रु. २ खर्ब ७७ अर्ब ३ करोडमा पुगेको छ। यो निर्यातमा आएको ८१.८ प्रतिशतको वृद्धि नेपालको अर्थतन्त्रका लागि उत्साहजनक संकेत हो, जसले नेपाली उत्पादनहरूको गुणस्तरमा सुधार, अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा बढ्दो स्वीकार्यता र निर्यातकर्ताहरूको क्षमता विकासलाई झल्काउँछ।

तथापि, यस सकारात्मक प्रवृत्तिका बावजुद पनि नेपालको व्यापार असन्तुलनको अवस्था गम्भीर रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा व्यापार घाटा रु. १५ खर्ब २७ अर्ब ९ करोड पुगेको छ, जुन अघिल्लो वर्षको तुलनामा रु. ८६ अर्ब ४८ करोडले बढी अर्थात् आयातमा १३.३ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ। नेपालको आयात व्यापार निर्यात व्यापारको तुलनामा ६.५ गुणा बढी छ जसले देशको औद्योगिक संरचनाको कमजोरी, कृषि क्षेत्रमा आत्मनिर्भरताको अभाव र उत्पादन क्षमताको न्यूनतालाई

स्पष्ट रूपमा प्रतिबिम्बित गर्छ। यस अवस्थालाई सुधार गर्नका लागि नेपालले निर्यातमुखी उद्योगहरूको विकासमा जोड दिनु पर्ने, विशेषगरी कृषिजन्य प्रशोधित वस्तुहरू, हस्तशिल्प, पर्यटन सेवा, जलविद्युत्, ऊर्जा र आधुनिक प्रविधिमा आधारित उत्पादनहरूको निर्यातमा जोड दिनुपर्दछ। साथै आयात प्रतिस्थापनका लागि स्वदेशी उत्पादनलाई प्रोत्साहन र संरक्षण प्रदान गर्नुपर्छ।

३.१.१ कार्यालयगत आयातको अवस्था

आ.व. २०८१/८२ मा कुल आयातमा भन्सार कार्यालयको हिस्सा तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छः

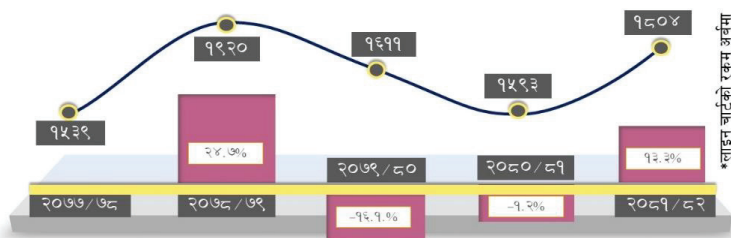

नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा वीरगंज भन्सार कार्यालयको हिस्सा उल्लेख्य रहेको छ। जसको कुल आयातको हिस्सा ३५ प्रतिशत रहेको छ, यो देशको महत्वपूर्ण व्यापारिक गेटवेको रूपमा रहेको छ। यसपछि भैरहवा (१५%), सुख्खा (१२%) र विराटनगर (१२%) ले क्रमशः दोस्रो, तेस्रो र चौथो स्थान ओगटेका छन्। यी चार प्रमुख भन्सार बिन्दुहरूले मिलेर नेपालको कुल आयातको ७४ प्रतिशत हिस्सा ओगटेका छन्। त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भन्सारको आयातको हिस्सा ८ प्रतिशत रहेको छ।

बाँकी साना भन्सार बिन्दुहरूमध्ये चीनसँगको मुख्य व्यापारिक मार्ग रसुवाको कूल आयातमा ५ प्रतिशत हिस्सा रहेको छ। नेपालगंज (४%), तातोपानी (३%), मेची (३%) र कैलाली (१%) सहित अन्य साना बिन्दुहरूले जम्मा १४ प्रतिशत ओगटेका छन्। यो विवरणले दक्षिण सीमामा रहेका कार्यालयहरूको हिस्सा बढी रहेको देखिन्छ।

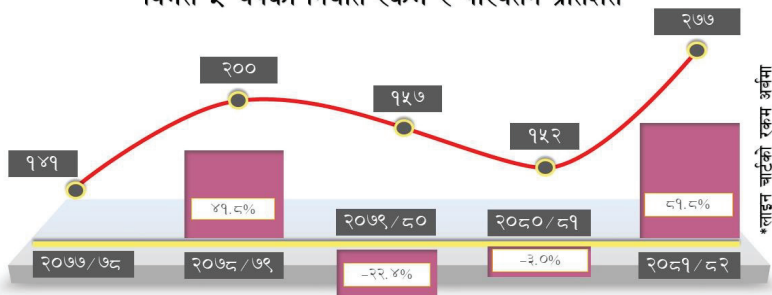
३.१.२ विगत ५ वर्षको आयात/निर्यातको तथ्याङ्क

विगत ५ वर्षको आयात रकम र परिवर्तन प्रतिशत

विगत ५ वर्षको आयात र आयातमा भएको परिवर्तन हेर्दा आ.व. २०१८/१९ मा अघिल्लो वर्षको तुलनामा २४.७ प्रतिशतले वृद्धि भएको आयात मूल्य आ.व. २०१९/२० आ.व. २०२०/२१ मा क्रमशः १६.१ प्रतिशत र १.२ प्रतिशतले ऋणात्मक भएको देखिन्छ। आ.व. २०२१/२२ मा भने १३.३ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ।

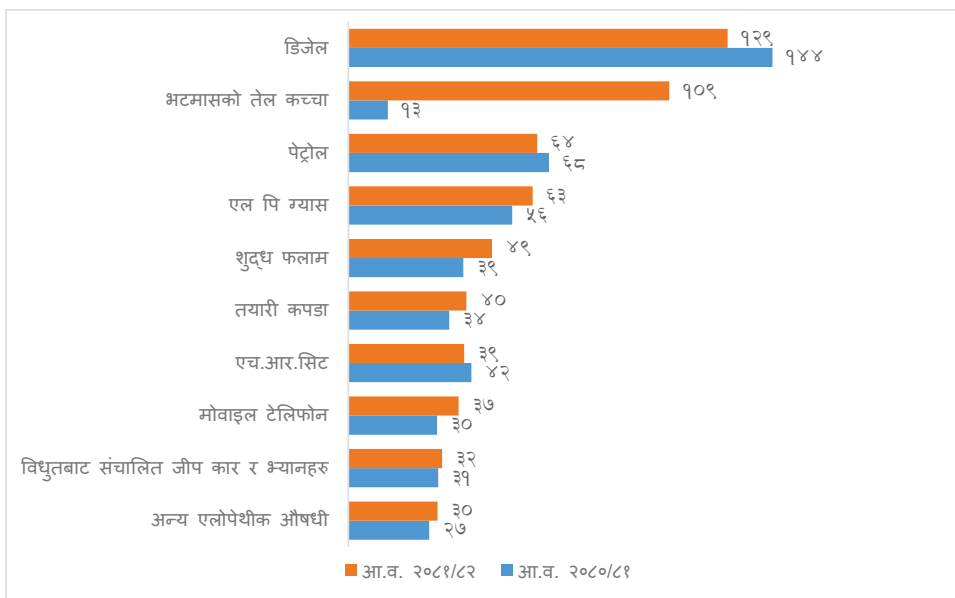
विगत ५ वर्षको निर्यात रकम र परिवर्तन प्रतिशत

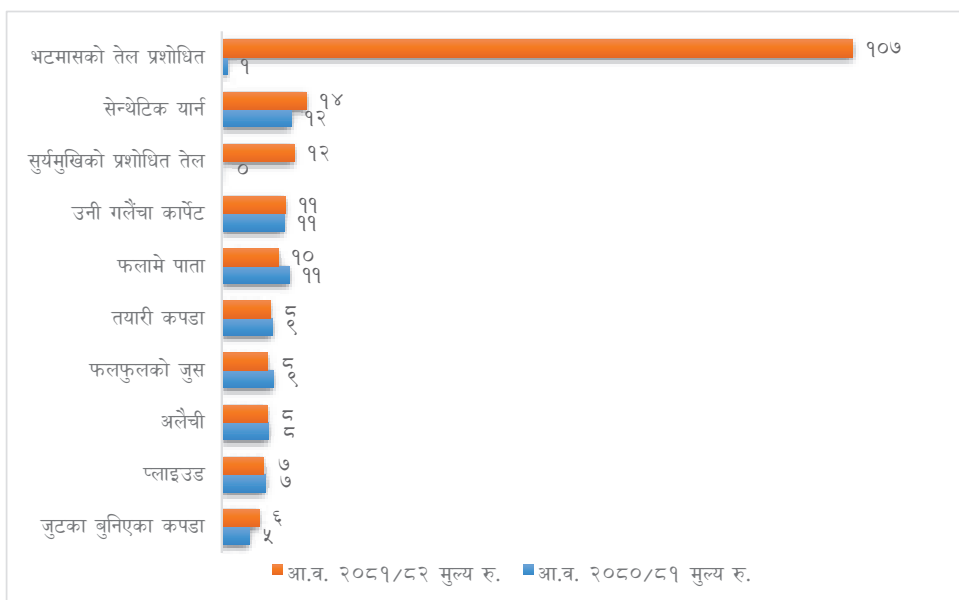
विगत ५ वर्षमा तथ्यांक हेर्दा आ.व. २०१८/१९ मा ४१.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको निर्यात व्यापार आ.व. २०१९/२० र २०२०/२१ मा क्रमशः २२.४ प्रतिशत र ३ प्रतिशतले घटन गएको देखिन्छ। आ.व. २०२१/२२ मा भने अघिल्लो वर्षको तुलनामा ८१.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ। जुन अघिल्ला वर्षहरूको तुलनामा उल्लेख्य हो।

३.१.३ आयात भएका प्रमुख वस्तुहरू र गत वर्षको तुलनामा ती वस्तुहरूको आयातमा भएको परिवर्तन

आर्थिक वर्ष २०२१/२२ मा प्रमुख रूपमा पेट्रोलियम, कच्चा तेल, फलामजन्य कच्चा पदार्थहरू पैठारी भएको देखिन्छ। आयात भएका प्रमुख १० वस्तुहरू र ती वस्तुहरूको गत वर्षसँगको तुलना तलको स्तम्भत्रिचमा प्रस्तुत गरिएको छः

३.१.४ निर्यात भएका प्रमुख वस्तुहरू र गत वर्षको तुलनामा ती वस्तुहरूको निर्यातमा भएको परिवर्तन
 आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा निर्यात भएको प्रमुख १० वस्तुहरू ती वस्तुहरूको गत वर्षसँग तुलना तलको स्तम्भचित्रमा प्रस्तुत गरिएको छः

आ.व. २०८०/८१ को तुलनामा २०८१/८२ मा निकासीमा उल्लेख्य वृद्धि भएको देखिन्छ। भटमासको प्रशोधित तेलको निकासी गतवर्षको तुलनामा अत्याधिक बढेको देखिन्छ। साथै, जुटका बुनिएका कपडाको निर्यात मूल्य ५ अर्बबाट ६ अर्ब रुपैयाँ भई २० प्रतिशतको वृद्धि देखिन्छ भने सुर्यमुखिको प्रशोधित तेल नयाँ निर्यात वस्तुको रूपमा रहन गै रु. १२ अर्ब रुपैयाँ बराबरको निकासी भएको देखिन्छ। साथै, प्लाइउड र अलैचीको क्रमशः ७ र ८ अर्ब रुपैयाँ बराबरको निकासी भएको देखिन्छ। माथिको तथ्यांक हेर्दा सबैभन्दा उल्लेखनीय परिवर्तन प्रशोधित तेलको निकासीमा भएको पाइन्छ। यसले तेल प्रशोधन क्षेत्रको विकास र निर्यातको सम्भावनालाई चित्रण गर्दछ। फलफुलको जुस र तयारी कपडाको निकासीमा रु. ९ अर्ब बाट रु. ८ अर्ब रुपैयाँमा गिरावट आएको देखिएको छ भने फलामे पाताको निकासी रु. ११ अर्ब बाट १० अर्ब रुपैयाँमा घटेको देखिन्छ। उल्लेखित तथ्यांकहरूले निकासीमा उल्लेख्य वृद्धि भएपनि प्रशोधित तेल बाहेक अन्यवस्तुहरूको निकासी बढ्न नसकेकोले प्रशोधित तेलको निकासीमा कुनै समस्या आएमा हाल देखिएको निकासीको वृद्धिदर कायम रहनकालागि चुनौती रहेको देखिन्छ।

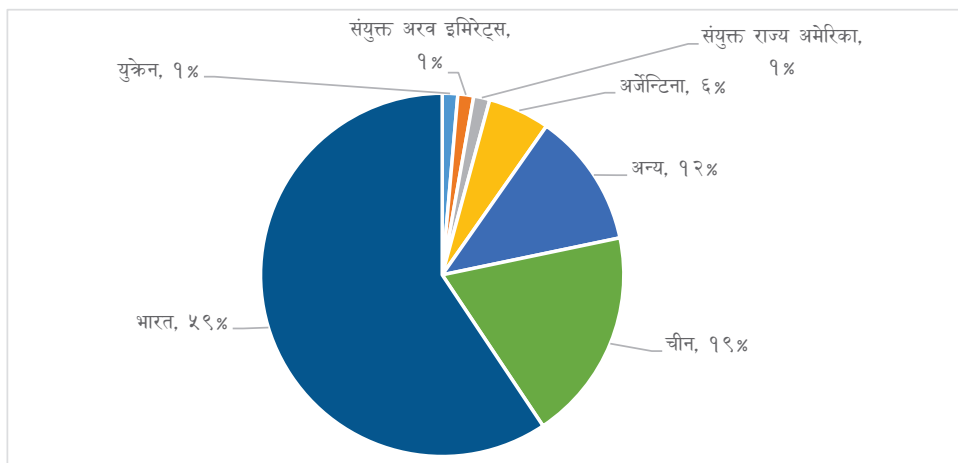
३.२ नेपालका प्रमुख वैदेशिक व्यापार साझेदारहरू

नेपालको वैदेशिक व्यापारको प्रमुख साझेदारहरू हेर्दा आयाततर्फ भारत र चीन रहेको देखिन्छ भने निर्याततर्फ भारत र अमेरिका देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रमुख १० व्यापार साझेदार र नेपालको आयातमा तिनीहरूको हिस्सा तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

देश	आयात रु. अर्बमा	देश	निर्यात रु. अर्बमा
भारत	१०७१	भारत	२२५
चीन	३४१	संयुक्त राज्य अमेरिका	१८
अर्जेन्टिना	९९	जर्मनी	४
संयुक्त राज्य अमेरिका	२६	बेलायत	३
संयुक्त अरब इमिरेट्स	२५	संयुक्त अरब इमिरेट्स	३
युक्रेन	२५	चीन	३
अस्ट्रेलिया	२०	फ्रान्स	२
इन्डोनेसिया	१५	अस्ट्रेलिया	२
थाइल्यान्ड	१५	जापान	२
मलेसिया	१४	इटाली	१
अन्य	१५२	अन्य	१४
जम्मा	१८०४	जम्मा	२७७

नेपालको आयात तथा निर्यातमा प्रमुख साझेदार रहेका देशहरूको साझेदारी हिस्सा तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

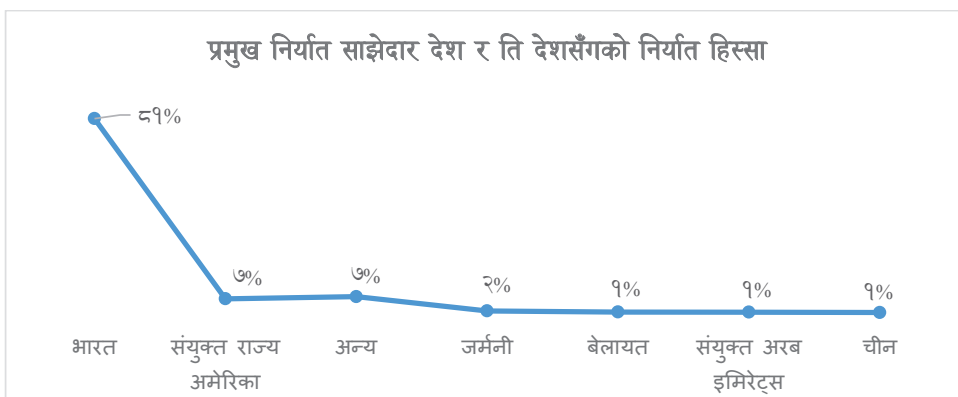
३.२.१ प्रमुख आयात साझेदार देश र ति देशसँगको आयातमा हिस्सा

नेपालको कुल आयातमा भारतको ५९% हिस्सेदारी रहेको देखिन्छ। खुला सीमाना, साझा मुद्रा प्रणाली, र ऐतिहासिक व्यापारिक सम्बन्धका कारण नेपालले आफ्ना अत्यावश्यक वस्तुहरू - पेट्रोलियम उत्पादन, खाद्यान्न, औषधि, दैनिक उपभोग्य सामग्री, र औद्योगिक कच्चा पदार्थहरू मुख्यतः भारतीय बजारमा निर्भर रहेको कारण पैठारीमा यस्को अंश बढी देखिन्छ।

चीनको १९% हिस्सेदारी र अर्जेन्टिनाको ६% रहेको सन्दर्भमा नेपालको व्यापारमा विविधीकरण हुन थालेको देखिन्छ। चीनबाट आउने इलेक्ट्रोनिक्स, दूरसञ्चार उपकरण, र औद्योगिक मेसिनरी तथा अर्जेन्टिनाबाट आयात हुने सोयाबिन तेलले नेपालका उपभोक्ताहरूलाई विकल्प प्रदान गरेको छ।

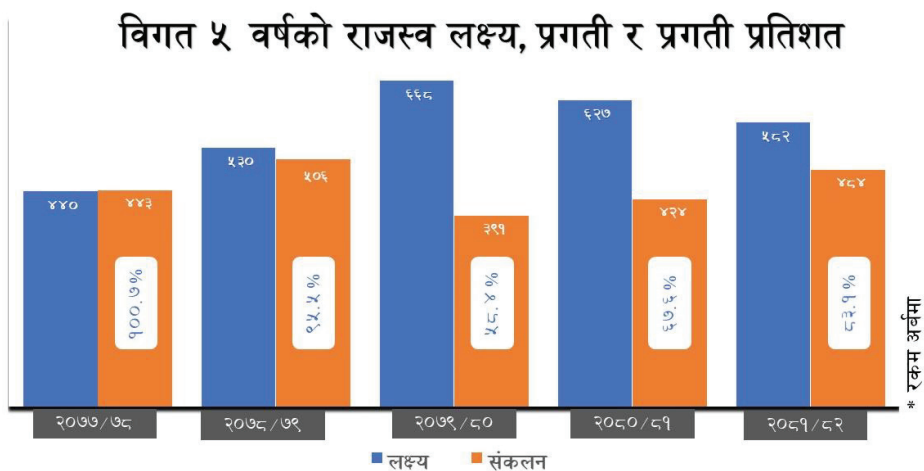
३.२.२ प्रमुख निर्यात साझेदार देश र ति देशसँगको निर्यातमा हिस्सा

उल्लेखित तथ्याङ्क हेर्दा भारतको हिस्सा ८१% रहेको र यसबाट नेपालको निकासी देशगत रूपमा विविधिकरण कार्यमा जोखिम रहेको देखिन्छ। भारतको नीति र बजारमा समस्या आउनासाथ नेपालको निकासी प्रभावित हुने जोखिम देखिन्छ। अमेरिकाको हिस्सा ७% रहेकोले अमेरिकी बजार नेपालको सम्भावित बजार हुनसक्ने अपेक्षा राख्न सकिन्छ। अन्य मूलुकसँग निकासी व्यापार खासै बढ्न नसकेको देखिन्छ। चीनसँग निकासी १% र पैठारी १९% रहेकोले व्यापार असन्तुलन झन बढ्दै गएको पाइन्छ। नेपाली निर्यातजन्य वस्तुले चिनिया बजारमा पहुँच स्थापित गर्न नसकेको देखिन्छ।

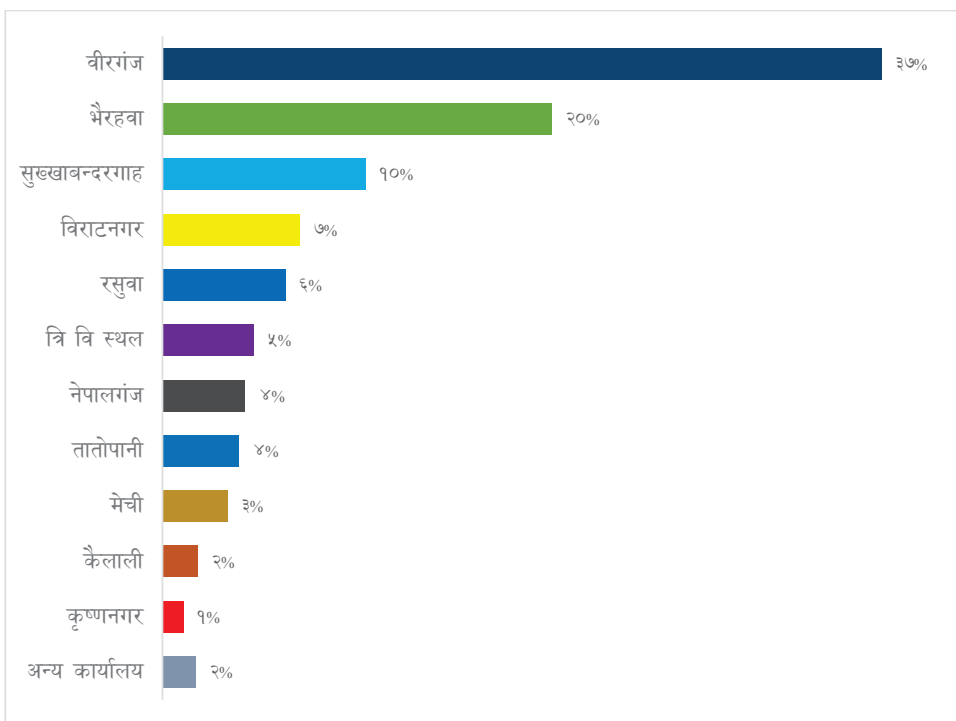
३.३ विगत पाँच वर्षको राजस्व सङ्कलनको अवस्था

विगत ५ वर्षको राजस्व सङ्कलनको तथ्यांक हेर्दा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा लक्ष्यको तुलनामा १००.७ प्रतिशत राजस्व सङ्कलन भएको थियो भने त्यस पछिका वर्षहरूमा राजस्वको लक्ष्य हासिल हुन सकेको देखिदैन। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा लक्ष्यको तुलनामा ५८.४ प्रतिशत मात्र राजस्व संकलन भै विगत ५ वर्षमा लक्ष्यको तुलनामा सबै भन्दा कम राजस्व संकलन भएको थियो। कार्यालयगत रूपमा विगत ५ वर्षको भन्सार कार्यालयहरूको राजस्व लक्ष्य र सङ्कलनको विवरण अनुसूची ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ। कुल लक्ष्य, सङ्कलित राजस्व र उपलब्धि प्रतिशतको तुलनात्मक अवस्था तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ:

३.४ कार्यालयगत राजस्व सङ्कलनको अवस्था

आ.व. २०८१/८२ मा विभाग अन्तर्गत कार्यालयहरूबाट संकलन भएको राजस्वको कार्यालयगत योगदान तल चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ:

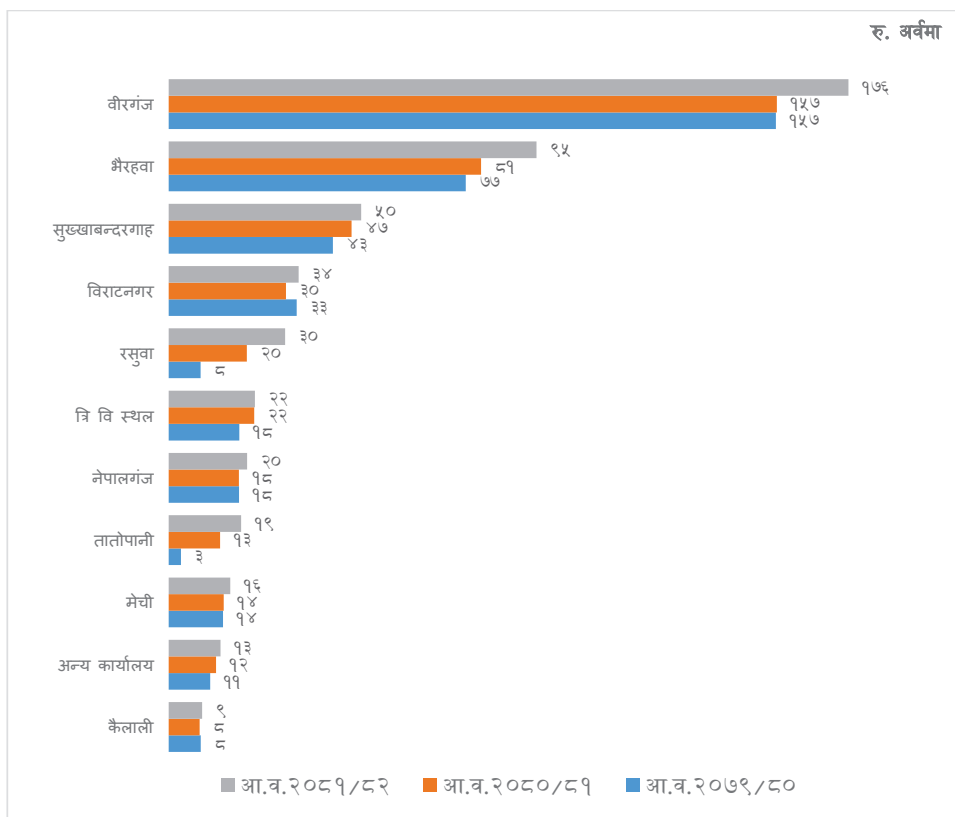

माथिको तथ्यांक हेर्दा वीरगंज भन्सारको योगदान कुल राजस्व संकलनको ३७ प्रतिशत रहेबाट वीरगंज भन्सार कार्यालय नेपालको मुख्य व्यापारिक गेटवेको रूपमा रहेको देखिन्छ। दोस्रो स्थानमा रहेको भैरहवा भन्सार कार्यालयले २० प्रतिशत योगदान दिएको छ।

रेल मार्ग मार्फत आयात निर्यात हुने सुख्खाबन्दरगाह भन्सार कार्यालयको योगदान १० प्रतिशत रहेको र यो तेश्रो बढी योगदान दिने कार्यालयको रूपमा रहेको छ। विराटनगर, रसुवा, त्रि. वि. स्थल, नेपालगंज र तातोपानीले क्रमशः ७, ६, ५, ४ र ४ प्रतिशत योगदान दिएका छन्। विशेष गरी रसुवा र तातोपानी जस्ता उत्तरी सीमाका नाकाहरूको योगदानले चीनसँगको बढ्दो व्यापारिक सम्भाव्यतालाई संकेत गर्दछ। मेची, कैलाली र कृष्णनगरले क्रमशः ३, २ र १ प्रतिशत योगदान दिएका छन्, जबकि अन्य साना कार्यालयहरूको सामूहिक योगदान २ प्रतिशत रहेको छ।

पर्सा र रुपन्देहीमा रहेका भन्सार कार्यालयले मात्रै कुल संकलनको ६७ प्रतिशत ओगटेको देखिएकोले पर्सा र रुपन्देही भन्दा बाहेकका जिल्लाका सीमा नाकाहरूको विकास र सक्षमता अभिवृद्धिको आवश्यकतालाई औंल्याउँछ। समग्रमा यो तथ्याङ्कले नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार मुख्यतः दक्षिणी सीमामार्फत भएको र राजस्व संकलनमा केही विशिष्ट नाकाहरूको बढी योगदान रहेको तथ्यलाई पुष्टि गर्छ।

३.५ कार्यालयगत तीन आर्थिक वर्षको राजस्व सङ्कलनको अवस्था

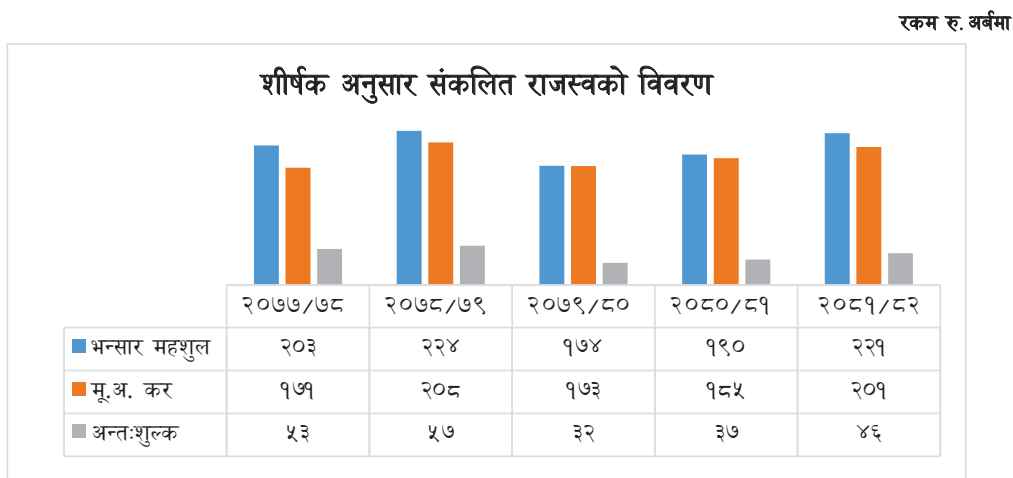
मुख्य भन्सार कार्यालयहरूको आर्थिक वर्ष २०७९/८० देखि २०८१/८२ सम्मको तीन वर्षे राजस्व संकलनले देशको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा आएका महत्वपूर्ण परिवर्तनहरूको जीवन्त चित्रण प्रस्तुत गर्छ। यस अवधिमा वीरगंज भन्सारले आफ्नो राजस्व संकलनको योगदानलाई कायम राख्दै आ.व. २०७९/८० को तुलनामा आ.व. २०८१/८२ मा रु.१५७ अर्ब बाट बढेर रु.१७६ अर्ब राजस्व संकल गरेको छ, जुन १२.१ प्रतिशतको स्थिर वृद्धि हो। दोस्रो ठूलो नाका भैरहवाको आ.व. २०७९/८० को तुलनामा आ.व. २०८१/८२ मा रु. ७७ अर्ब बाट रु. ९५ अर्ब संकलन गरेर २३.४ प्रतिशतको उल्लेखनीय वृद्धि हासिल गरेको छ। सुखबन्दरगाहको आ.व. २०७९/८० को तुलनामा आ.व. २०८१/८२ मा रु.४३ बाट रु.५० पुगेर १६.३ प्रतिशतको वृद्धि भएको छ। यी तीन प्रमुख कार्यालयको राजस्व संकलनको योगदानमा निरन्तर वृद्धि हुदै गएको समेत देखिन्छ।

यस अवधिमा उत्तरी सीमाका नाकाहरूबाट संकलन हुने राजस्व असाधारण रूपमा वृद्धि भएको देखिन्छ। रसुवा भन्सारको आ.व. २०७९/८० को तुलनामा आ.व. २०८१/८२ मा रु. ८ अर्ब बाट

उल्लेखनीय रूपमा बढेर रु. ३० अर्ब पुगेको छ, यसैगरी तातोपानी भन्सारको आ.व. २०७९/८० को तुलनामा आ.व. २०८१/८२ मा रु.३ अर्ब बाट बढेर रु.१९ अर्ब पुगेको छ। यी तथ्याङ्कहरूले नेपाल-चीन व्यापारिक सम्बन्धमा आएको परिवर्तन, व्यापार पूर्वाधार विकास र द्विपक्षीय व्यापार नीतिहरूको प्रभावकारिता बढदै गएको देखिन्छ। अन्य नाकाहरूमा पनि सकारात्मक प्रवृत्ति देखिएको छ, समग्रमा यो तथ्याङ्कले नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारमा भौगोलिक विविधीकरण हुँदै गएको समेत देखिन्छ।

३.६ शीर्षक अनुसार राजस्व सङ्कलनको तुलनात्मक अवस्था:

भन्सारले संकलन गर्ने राजस्वमा प्रमुखतः भन्सार महशुल, मू.अ.कर तथा अन्तःशुल्को हिस्सा रहने गर्दछ। राजस्व शीर्षक अनुसारको राजस्व सङ्कलनको अवस्था तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ:

* नोट: सडक मर्मत तथा सुधार र सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुर लगायत समावेश गरिएको छ।

राजस्व संकलनको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि २०८१/८२ सम्मको पाँच वर्षे तथ्याङ्कले देशको कर प्रणालीमा आएको परिवर्तन र समग्र आर्थिक अवस्थाको तस्विर प्रस्तुत गर्छ। भन्सार महशुलको क्षेत्रमा २०७७/७८ मा रु.२०३ अर्ब संकलन भएको थियो जुन आ.व.२०७८/७९ मा बढेर रु.२२४ अर्ब पुगेको थियो, तर आ.व.२०७९/८० मा उल्लेखनीय गिरावट आएर रु.१७४ अर्बमा झरेको थियो, यसपछि क्रमिक सुधार देखिएर आ.व २०८१/८२ मा रु.२२१ अर्ब पुगेको छ। मूल्य अभिवृद्धि करको अवस्था पनि यस्तै रहेको छ, जहाँ आ.व. २०७७/७८ मा रु.१७१ अर्ब थियो जुन आ.व. २०७८/७९ मा रु.२०८ अर्ब पुगेको थियो, तर आ.व. २०७९/८० मा रु. १७३ अर्बमा झरेर आ.व.२०८१/८२ मा रु.२०१ अर्ब पुगेको छ। अन्तःशुल्कमा पनि यस्तै प्रवृत्ति देखिएको छ, जहाँ यो आ.व.२०७७/७८ मा रु.५३ अर्ब थियो, आ.व.२०७८/७९ मा रु. ५७ अर्ब पुगेको थियो, तर आ.व.२०७९/८० मा रु.३२ अर्बमा झरेर आ.व.२०८१/८२ मा रु.४६ अर्ब पुगेको छ।

आ.व. २०७९/८० चुनौतीपूर्ण वर्षको रूपमा रहेको थियो, जहाँ सबै प्रकारका कर राजस्वमा उल्लेखनीय गिरावट आएको देखिन्छ। कोभिड-१९ महामारीको दीर्घकालीन प्रभाव, विश्वव्यापी आर्थिक मन्दी, वैदेशिक मुद्रा संचितिमा गिरावट, आपूर्ति श्रृंखलामा बाधा, र मूलतः पैठारी व्यापारमा कमी आएको कारणले राजस्व संकलनमा कमी आएको देखिन्छ, तर आ.व. २०८०/८१ देखि क्रमिक सुधार हुनै गएको र आ.व.२०८१/८२ मा भन्सार महसुल र मूल्य अभिवृद्धि करमा आएको उल्लेखनीय सुधारले अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार र घरेलु उपभोगमा सुधार आएको देखिन्छ। यसै अवधिमा अन्तःशुल्कमा पनि क्रमिक सुधार भएको छ, यद्यपि यो अझै पनि आ.व. २०७८/७९ को स्तरमा पुगेको छैन।

३.७ भन्सार महसुल दर अनुसार राजस्व सङ्कलनको अवस्था

भन्सारमा विभिन्न वस्तुहरूको फरक फरक भन्सार महसुल दर तोकिएको हुन्छ। भन्सार दरबन्दी अनुसार भन्सार महसुल सङ्कलनको आँकडा तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

रु.अर्बमा

आ.व.	२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२	
भन्सार दर	राजस्व	मूल्य	राजस्व	मूल्य	राजस्व	मूल्य	राजस्व	मूल्य	राजस्व	मूल्य
०	०	११५	०	१५१	०	९८	०	११०	०	१२०
५	१६	३८६	१७	४४५	१३	३६९	१२	३८१	१५	४१८
१०	१८	३८४	२२	४६७	१६	३७१	१९	३३९	२४	५०१
१५	२१	१९९	२४	२२८	२१	२०८	२९	२६९	२६	२५१
२०	१८	१०७	२०	१२०	१५	९१	१७	१०५	२४	१३८
३०	३०	१११	३०	११३	२०	९५	२५	१०२	३२	१२३
४०	८	२१	८	२१	१२	३२	११	२९	९	२५
८०	१२	२०	१३	१९	३	९	४	८	५	९
अन्य	४५	१९५	५१	३५६	४१	३३९	३८	२४९	४१	२२१
जम्मा	१६७	१५४०	१८५	१९२०	१४०	१६१२	१५६	१५९३	१७७	१८०४

* नोट :सडक मर्मत तथा सुधार र सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुर लगायत अन्य महसुल समावेस गरिएको छैन।

भन्सार दर संरचनाको विश्लेषण गर्दा ३०% भन्सार दर सबैभन्दा स्थिर रहेको र यसबाट उच्च राजस्व प्राप्त भएको देखिन्छ भने १५%, १०% र २०% दरको योगदान समेत उल्लेख्य रहेको पाइन्छ। ८०% भन्सार महसुल दरको राजस्वमा योगदान अस्वाभाविक रूपमा घटेर १२ अर्बबाट मात्र ५ अर्ब रूपैयाँमा झरेको छ, जसले ८०% भन्सार महसुल दर रहेको वस्तुको पैठारीमा कमी आएको देखिन्छ। समग्रमा यो तथ्यांकले नेपालको भन्सार नीतिमा मध्यम दरको शुल्क (१०-३०%) को योगदान क्रमशः बढ्दै गएको र अत्यधिक महसुल दरबाट प्राप्त हुने भन्सार महसुल क्रमशः घट्दै गएको देखिन्छ।

खण्ड - चार

भन्सार विभागका अन्य कार्यहरूको विवरण

भन्सार विभागका विभिन्न शाखाहरूबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सम्पादन भएका कार्य तथा निर्णयहरूलाई तथ्याङ्कगत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ। यसले कामको तथ्याङ्कगत जानकारी हासिल गर्न तथा तुलनात्मक अध्ययन गर्न सहज हुनेछ।

४.१ वस्तु वर्गीकरण र पुनरावलोकन सम्बन्धी विगत पाँच वर्षको प्रगतिको तुलनात्मक विवरण

आर्थिक वर्ष	वर्गीकरण तथा पुनरावलोकनका लागि निर्णय भएका मालवस्तुको संख्या	फछ्यौटको अवस्था				कैफियत
		कार्यालयले दावी गरे बमोजिम भएको	पैठारीकर्ताले दावी गरे बमोजिम भएको	अन्य (दुवैले दावी गरेभन्दा फरक भएको)	अन्य निकाय (आ.रा.वि., राजस्व अनुसन्धान विभाग) बाट निर्णयका लागि प्राप्त	
२०७७/७८	१०५	३०	३४	३८	३	"
२०७८/७९	६५	१८	३९	५	३	"
२०७९/८०	१११	५१	३०	१९	११	"
२०८०/८१	४८	२०	१३	८	५	"
२०८१/८२	२११	११६	५३	३८	४	पुनर्दिश समेत

४.२ मूल्याङ्कन पुनरावलोकनका लागि प्राप्त भएका निवेदन र फछ्यौटको विगत पाँच वर्षको तुलनात्मक विवरण

आर्थिक वर्ष	अघिल्लो आ.व. बाट जिम्मेवारी सरेको निवेदन संख्या	चालु आ.व.मा दर्ता भएका निवेदन संख्या	चालु आ.व.मा फछ्यौट संख्या	फछ्यौट हुन बाँकी संख्या
२०७७/७८	६२२	३७३	१६०	८३५
२०७८/७९	८३५	१७	१३२	७२०
२०७९/८०	७२०	१२२	४५४	३८८
२०८०/८१	३८८	१५७	२३५	३१०
२०८१/८२	३१०	६६	२५९	१५८

४.३ प्रत्यक्ष अनुगमन (WAN) बाट असूल गरिएको थप राजस्वको विवरण

क्र.सं.	शिर्षक	प्रज्ञापनपत्रको संख्या	थप भएको राजस्व रकम
१	HS Code	१८२५	५७७२४८८९७
२	Valuation	२४३७	३७४०१४३४८
३	Chhut Asuli	८७	७५०११२९५
४	Rule Code	६८	२६१०३८१७
५	Others	६७	२३७०८०४०
६	SAFTA	२२	५३६१५८४
७	Fine (F18, F15, F02, F05 etc.)	८५	५२९३२४५
	जम्मा	४५९१	१०८६७३७२२६

४.४ प्रयोगशाला परीक्षणको विगत पाँच वर्षको प्रगतिको तुलनात्मक विवरण

आ.व.	परीक्षण गरिएका मालवस्तुको संख्या	वस्तु वर्गीकरणका लागि राय दिईएको संख्या	जम्मा
२०७७/७८	९५४	६६	१०२०
२०७८/७९	९९६	९२	१०८८
२०७९/८०	५५२	८७	६३९
२०८०/८१	७६६	१३४	९००
२०८१/८२	६५७	१३६	७९३

४.५ निकासी पैठारी सङ्केत नम्बरको विगत पाँच वर्षको तुलनात्मक विवरण

आर्थिक वर्ष	नयाँ दर्ता भएको संख्या	नवीकरण भएको संख्या	स्थगन संख्या	खारेज भएको संख्या	कुल सक्रिय निकासी पैठारी सङ्केत नं
२०७७/७८	५६४७	१५४३६	२५	५९६	२१०८३
२०७८/७९	६१४७	२५५१०	३८२	११६५	३१६५७
२०७९/८०	२३८८	२१८११		१४३८	२४१९९
२०८०/८१	२७४२	१९२३०		१३६७	२१९७२
२०८१/८२	१०९७	२०६१७		१३४२	२१७१४

४.६ अनलाईन अनुगमनबाट सङ्कलित थप राजस्वको विवरण*

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	राजस्व रकम (रु.)
१	२०७७/७८	४४,५१,४०,६६९।००
२	२०७८/७९	५४,८०,७९,१३२।००
३	२०७९/८०	६७,७०,५९,५६५।००
४	२०८०/८१	१,२७,९३,००,०००।००
५	२०८१/८२	१,०८,६७,३७,२२६।००

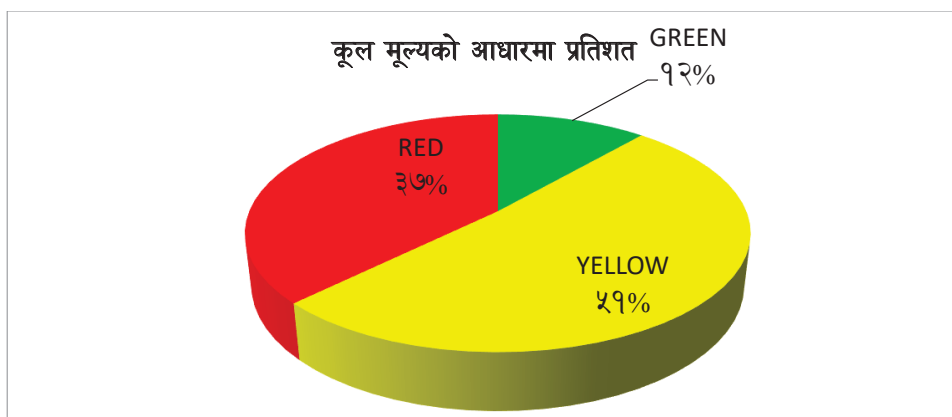
४.७ आ.व. २०८०/८१ र आ. व. २०८१/८२ मा प्रविष्टि भएका प्रज्ञापनपत्रको तुलनात्मक विवरण (TIV,PEI र PEX बाहेक)

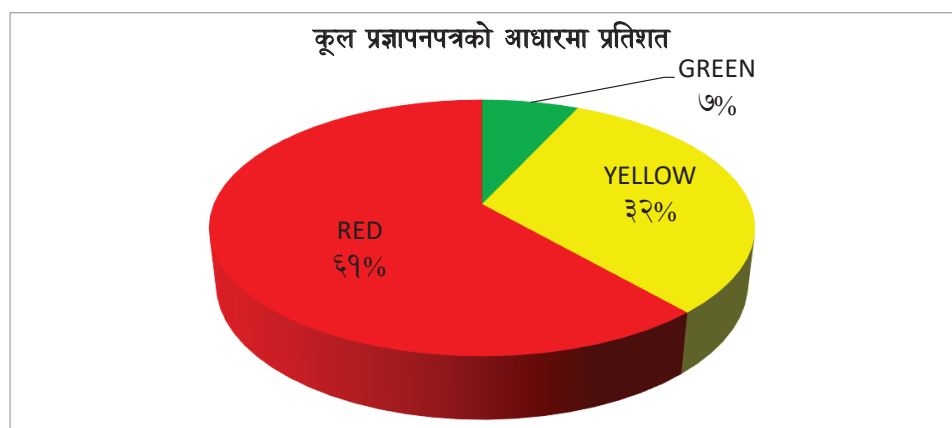
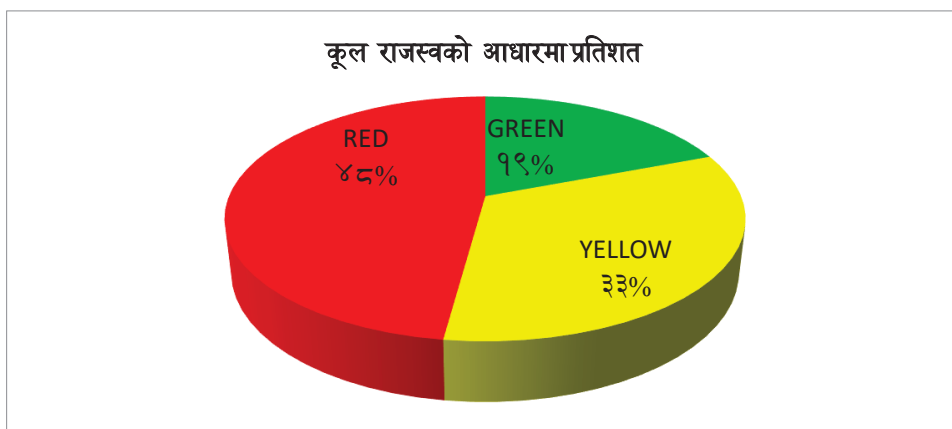
सि. नं.	भन्सार कार्यालय	आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रज्ञापनपत्र वृद्धिदर प्रतिशत
		निकासी प्रज्ञापनपत्रसंख्या	पैठारी प्रज्ञापनपत्र संख्या	जम्मा प्रज्ञापनपत्र संख्या	निकासी प्रज्ञापनपत्र संख्या	पैठारी प्रज्ञापनपत्रको संख्या	जम्मा प्रज्ञापनपत्र संख्या	
	पशुपतिनगर	५७७	०	५७७	७१७	०	७१७	२४
१	भद्रपुर	०	२७२५	२७२५	०	१७२०	१७२०	-३६.८८
२	भैरहवा	११११२	१२३१५८	१३४२७०	१३६२१	१३०७६८	१४४३८९	७.५४
३	वीरगञ्ज	१४१५१	१४६१६८	१६०३१९	२९४७६	१६१६३४	१९१११०	१८.४६
४	विराटनगर	२२७२४	३७५८२८	३९८५५२	३७३३४	४०२६८८	४४००२२	१०.४०
५	चोभार सुक्खा बन्दरगाह	०	२००	२००	०	२८६	२८६	४३
६	सुक्खा बन्दरगाह	१६४३	२५६२७	२७२७०	१६२६	२७४१२	२९०३८	६.४८
७	गौर	१३	१४२५	१४३८	७४	१३३५	१४०९	-२.०१
८	गौतमबुद्ध	१०	१०	१०	०	३००	३००	२९.००
९	जलेश्वर	७३७	६५९६	७३३३	१०१६	८१७५	९१९१	२५.३३
१०	जनकपुर	०	१८०३	१८०३	०	१६४८	१६४८	-८.६०
११	कैलाली	२९४	११२३१	११५२५	४४५	१३१४८	१३५९३	१७.९४
१२	कञ्चनपुर							
१३	कृष्णनगर	२६७९	१३४८७	१६१६६	२७८३	१९१६३	२१९४६	२६
१४	मेची	९७०७	१५५८१	२५२८८	११३८८	१६७१८	२८१०६	११.१४
१५	महेशपुर							
१६	नेपालगञ्ज	९१४	३०१९३	३११०७	१२३७	३११५९	३२३९६	४.१४
१७	पोखरा							

१८	पशुपतिनगर							
१९	राजविराज	०	३९९	३९९	०	२४८	२४८	-३७.८४
२०	रसुवा							
२१	सर्लाही	६३१	२९००	३५३१	५२८	३५६५	४०९३	१५.९१
२२	सती	०	०	०	०	२६४२	२६४२	
२३	सिराहा	०	१२२१	१२२१	०	१६८४	१६८४	३८
२४	सुनौली	१५	५५२६	५५४१	०	९५३९	९५३९	७२.१५
२५	सुनसरी	०	४३७२	४३७२	०	५१४०	५१४०	१७.५६
२६	तातोपानी	१८	१०२९२	१०३१०	०	११७२२	११७२२	१३.६९
२७	ठाँडी	०	२७६६२	२७६६२	०	२८९१०	२८९१०	४.५
२८	त्रि वि	५०९७१	९८५५६	१४९५२७	६८९२३	१०५९१३	१७४८३६	११६.९२
२९	त्रिवेणी	०	१९३७२	१९३७२	०	१८४३६	१८४३६	-४.८३
३०	कोइलावास	०	०	०	०	०	०	०
३१	महाकाली	०	२१६	२१६	०	६८०	६८०	२१४.८१
३२	राजापुर	०	०	०	०	१३७	१३७	०
३३	दार्चुला	६	१८०५९	१८०६५	१३	१९४०७	१९४२०	७.५०
३४	किमाथाङ्गा	०	०	०	१४	५४	६८	०
कूल जम्मा		५१६४१	१८८१७६	२३९८१७	६९४७८	२०७८२९	२७७३०७	१५.६३

४.८ छनौट प्रणाली कार्यान्वयनको तुलनात्मक अवस्था

आ.व. २०८१/८२ मा छनौट प्रणालीको कार्यान्वयनको अवस्था हेर्दा मूल्यको आधारमा हरियोमा १२ प्रतिशत, पहेँलोमा ५१ प्रतिशत र रातोमा ३७ प्रतिशत, राजस्व असुलीको आधारमा हरियोमा १९ प्रतिशत, पहेँलोमा ३३ प्रतिशत र रातोमा ४८ प्रतिशत र प्रज्ञापनपत्रको आधारमा हरियोमा ७ प्रतिशत, पहेँलोमा ३२ प्रतिशत र रातोमा ६१ प्रतिशत रहेको थियो।

छनौट प्रणालीको कार्यान्वयनको तुलनात्मक अवस्था निम्न बमोजिम रहेको छ।

लेन	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२		
	मूल्यको आधारमा (%)	राजस्वको आधारमा (%)	प्रज्ञापनपत्र संख्याको आधारमा (%)	मूल्यको आधारमा (%)	राजस्वको आधारमा (%)	प्रज्ञापनपत्र संख्याको आधारमा (%)	मूल्यको आधारमा (%)	राजस्वको आधारमा (%)	प्रज्ञापनपत्र संख्याको आधारमा (%)
हरियो	२१	२६	११	१३	१९	७	१२	१९	७
पहेँलो	४६	३१	३०	४५	३२	२९	५१	३३	३२
रातो	३३	४३	५९	४२	४९	६४	३७	४८	६१

४.९ आ.व.२०८१/८२ मा विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीको कार्यान्वयनको कार्यालयगत अवस्था

क्र. सं.	कार्यालय	विद्युतीय माध्यमबाट भएको भुक्तानी		अन्य माध्यमबाट भएको भुक्तानी		विद्युतीय माध्यमबाट भएको भुक्तानी प्रतिशत	
		प्रज्ञापनपत्र संख्या	रकम रु. (करोडमा)	प्रज्ञापनपत्र संख्या	रकम रु. (करोडमा)	प्रज्ञापन पत्र संख्या	रकम
	पशुपतिनगर	०	०	०	०	०	०
१	भद्रपुर	३०३८६	१९.९४०	०	०	१००	१००
२	भैरहवा	१००७३०	३७११.१७	४३६५९	२८०८.२२	६९.७६	७०.५०
३	वीरगञ्ज	९४११६	५०८६.६६	२५७६४४	१२६४९.३५	२६.७६	२८.६८
४	विराटनगर	०	१४७५४४.५३	०	१९०८७१.६९	०	४३.६०
५	चोभार	१५५	५४.३१	१३१	३९.५२	५४.१९	५७.८७
६	सुक्खा बन्दरगाह	१८६४४	२३७०.९२	९८८७	२६३३.४६	६५.३५	४७.३८
७	गौर	१४०९	२५.००३	०	०	०	८३.५
८	गौतमबुद्ध विमानस्थल	०	०	३००	०.९६४	०	०
९	जलेश्वर	०	०	०	०	०	०
१०	जनकपुर	१६००	४६.७०	४८	१.४४	०	९७
११	कैलाली	११५२५	८६४.६७	२६५२५	२.३०	०	९९.७३
१२	कञ्चनपुर	०	०	०	०	०	०
१३	कृष्णनगर	१७०९५	३३७	४८५१	१८६	७८	६४
१४	महाकाली	०	०	०	०	०	०
१५	मेची	१९२८७	३०७	८८१९	१२८६	३१.३७	१९.२७
१६	राजापुर	०	०	०	०	०	०
१७	महेशपुर	०	०	०	०	०	०
१८	नेपालगञ्ज	१९४३८	७७०	१२९५८	१२५८	६६.६६	३७.९७
१९	पशुपतिनगर	०	०	०	०	०	०
२०	राजविराज	६	०.१६	२४२	३.३२	२.४१	४.८१
२१	रसुवा	०	०	०	०	०	०
२२	सर्लाही	०	०	०	०	०	०
२३	सती	२९१४	१२.६४	०	०	१००	८७.९
२४	सिराहा	०	०	०	०	०	०
२५	सुठौली	०	०	०	०	०	०
२६	सुनसरी	४४८०१	४५.७५	१२२४६	०.६	०	०
२७	तातोपानी	०	०	०	०	०	०

२८	ठाँडी	१६	२४७१	३२६३६	४३०६९	०.०४	५.७४
२९	त्रिवि	१४९५२७	२२३१.७८	०	०	१००	१००
३०	त्रिवेणी	०	०	१८४३६	१७९२८०००	०	०
३१	कोइलाबास	०	०	०	०	०	०
३२	दार्चुला	०	०	०	०	०	०
जम्मा		५११६४९	५११६४९	१०२३२९८	२०४६५९६	४०९३१९२	८१८६३८४

४.१० आशिकुडा प्रणाली तथा मोड्युलहरुको कार्यान्वयनको अवस्था

SN	Customs Office	NECAS	Selectivity	Exit Note	Bank Receipt	Gate Entry	Valuation	Manifest	Deposit	Bank Guarantee	Mobile App	ePayment	Digital Signature	Lab Module	Paperless Export
1	Mechi	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes	Yes	Yes		Yes	Yes
2	Dryport	Yes	Yes	Yes	Yes		Yes	Yes		Yes		Yes		Yes	Yes
3	Birgunj	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes	Yes	Yes		Yes	Yes
4	Bhairahawa	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes	Yes	Yes		Yes	Yes
5	Biratnagar	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
6	Krishnanagar	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes	Yes	Yes			Yes
7	TIA	Yes	Yes	Yes	Yes		Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes		Yes	Yes
8	Bhadrapur	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
9	Nepalgunj	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes		Yes	Yes
10	Kailali	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes		Yes	Yes
11	Rasuwa	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
12	Gaur	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
13	Jaleswor	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
14	Suthouli	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
15	Janakpur	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
16	Kanchanpur	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
17	Sarlahi	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
18	Siraha	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
19	Sunsari	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
20	Rajbiraj	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
21	Maheshpur	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
22	Sati	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
23	Thadi	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes

SN	Customs Office	NECAS	Selectivity	Exit Note	Bank Receipt	Gate Entry	Valuation	Manifest	Deposit	Bank Guarantee	Mobile App	ePayment	Digital Signature	Lab Module	Paperless Export
24	Tatopani	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
25	Chobhar	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes			Yes		Yes			Yes
26	Goutambuddha	Yes	Yes	Yes	Yes		Yes			Yes		Yes			
27	Koilabas	Yes					Yes			Yes					
28	Triveni	Yes					Yes			Yes					
29	Pasupatinagar	Yes													
Total		29	26	26	26	23	28	2	1	28	6	26	1	8	25

४.११ नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली कार्यान्वयन पश्चात जारी भएका LPCO को विवरण

S.N.	Fiscal Year	2077/78	2078/79	2079/80	2080/81	2081/82
1	PQPMC	2,010	122,840	113,773	97,462	112617
2	PMRS	0	304	2,285	6,159	11621
3	DFTQC	5,815	18,786	15,584	16,041	21335
4	DLS	1,012	4,846	3,917	4,774	4936
5	DOCSCP	0	0	3,019	5,584	5522
6	DOTM	0	132	233	607	44
7	NBSM	0	47	457	503	608
8	DOI	0	35	234	112	184
9	FDB	0	0	19	84	108
10	DOA	0	9,879	20,003	21,274	43484
11	DMG	0	6	37	33	38
12	FNCCI	1	7,007	31,519	41,776	59989
13	CNI	1	962	652	892	5754
14	NCC	1	143	212	278	1613
15	FHAN	5	1,002	909	1,065	1369
Total		8,845	165,989	192,853	196,644	269222

खण्ड - पाँच

भन्सार कार्यालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्यहरू

५.१ व्यापार सहजीकरण तथा समन्वय

भन्सार प्रशासनको प्रमुख कार्य व्यापार सहजीकरण हो। वैध व्यापारलाई प्रवर्द्धन गर्न भन्सार विभागमा तथा कार्यालयहरूमा निजी क्षेत्र र सरोकारवाला निकायहरू समेत समावेश भएको व्यापार सहजीकरण समितिको व्यवस्था रहेको छ। स्थानीयस्तरमा व्यावसायिक संघ संस्था, स्थानीय प्रशासन, प्रहरी, भन्सार र भन्सार एजेन्ट समेत रहेको स्थानीय व्यापार सहजीकरण समिति, प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा राजस्व चुहावट नियन्त्रण समिति र सीमावर्ती देशका भन्सार प्रमुख रहने गरी सीमावर्ती भन्सारसँग बैठक बस्ने जस्ता संयन्त्र क्रियाशील रहेका छन्। यी समितिहरूले कार्य सञ्चालन तहमा आवश्यक समन्वय गर्ने, कार्य सञ्चालनमा रहेका समस्या पहिचान गर्ने, सेवालाई अझ प्रभावकारी बनाउने कार्य समेत गर्दै आएका छन्। यी संयन्त्रहरू स्थानीयस्तरमा व्यापार सहजीकरण गर्न र राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्नका लागि प्रभावकारी छन्। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा भन्सार कार्यालयहरूमा व्यापार सहजीकरण लगायतका विषयहरूमा भएका बैठकको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छः

सि.नं.	भन्सार कार्यालयको नाम	बैठक संख्या			
		राजस्व चुहावट नियन्त्रण समिति	व्यापार सहजीकरण समिति	अन्य सरोकारवाला निकाय	सीमावर्ती भन्सारसँग बैठक
१	पशुपतिनगर	४	२	०	०
२	मेची	८	८	३	६
३	भद्रपुर	४	४	०	२
४	विराटनगर	८	९	४	६
५	सुनसरी	८	६	०	३
६	राजविराज	८	१२	०	४
७	सिराहा	१२	०	०	१
८	ठाँडी	१	१	०	१
९	जनकपुर	१०	१०	०	७
१०	जलेश्वर	१२	९	०	३
११	सर्लाही	१०	४	३	३
१२	गौर	६	०	०	१
१३	वीरगञ्ज	१५	१५	०	४
१४	सुक्खा बन्दरगाह	१५	६	०	४

सि.नं.	भन्सार कार्यालयको नाम	बैठक संख्या			
		राजस्व चुहावट नियन्त्रण समिति	व्यापार सहजीकरण समिति	अन्य सरोकारवाला निकाय	सीमावर्ती भन्सारसँग बैठक
१५	महेशपुर	०	०	०	०
१६	भैरहवा	७	७	४	४
१७	कृष्णनगर	७	४	२	५
१८	सुठौली	११	४	१	२
१९	कोइलाबास	४	४	३	२
२०	नेपालगञ्ज	१०	११	२	१
२१	राजापुर	१०	४	३	०
२२	सती	२	०	०	०
२३	कैलाली	५	६	०	०
२४	कञ्चनपुर	०	०	०	०
२५	महाकाली	८	०	०	०
२६	तातोपानी	१२	१२	५	९
२७	रसुवा	०	०	०	०
२८	त्रि.वि.स्थल	०	५	५	०
२९	दार्चुला	८	०	०	०
३०	चोभार सुक्खा बन्दरगाह	१	५	०	०
३१	किमाथाङ्गा	४	०	०	०
३२	मुस्ताङ	०	०	०	०
३३	त्रिवेणी	६	६	०	६
३४	गौतमवुद्ध	०	०	०	०
जम्मा		२१६	१५४	३५	७४

५.२ राजस्व सङ्कलन

सरकारको वार्षिक अनुमानित खर्च व्यहोर्ने प्रमुख स्रोत राजस्व हो। राज्य सञ्चालनको लागि आवश्यक राजस्वको अंश मध्ये भन्सारबाट असुल हुने राजस्व महत्वपूर्ण रहेको छ। हरेक वर्षको आय व्ययको विवरण (बजेट) मा राजस्वको स्रोत मध्ये करिब आधा भाग भन्सारबाट असुल हुने भन्सार महसुल, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, कृषि सुधार शुल्क, भन्सार दस्तुर तथा भन्सारको अन्य आयबाट प्राप्त हुने

गर्दछ। राजस्व नीतिमा हुने परिवर्तन र राजस्व असुलीको अनुमानित वार्षिक लक्ष्यमा हुने परिवर्तनको कारण यसको अंश हरेक वर्ष परिवर्तनशील हुने गरेको छ।

आ.व.२०८१/८२ को तथ्याङ्क अनुसार कुल राजस्वको करिब ४०.५ प्रतिशत भन्सारबाट प्राप्त राजस्वको अंश छ भने कर राजस्वतर्फको असुली करिब ४६.१ प्रतिशत रहेको छ। आ.व. २०८१/८२ मा भन्सार कार्यालयहरुबाट संकलन भएको राजस्वको विवरण तालिका प्रस्तुत गरिएको छ।

रु हजारमा

सि.नं.	भन्सार कार्यालय	आ. व. २०८१/८२		कूल राजस्व मा हिस्सा
		लक्ष्य	असुली	
१	पशुपतिनगर	३५१०९	२६१५९	०.००५
२	मेची	१७३४४६२५	१५९४२९४४	३.२९४
३	भद्रपुर	३३१३७३	२०८६७०	०.०४३
४	विराटनगर	४१५५१६३०	३३६२०१८७	६.९४५
५	सुनसरी	४८०२५४	५५५४०३	०.११५
६	राजविराज	८८१७९	७५९९५	०.०१६
७	ठाँडी	४२३४२	४५५४९	०.००९
८	सिराहा	१२१२९२	१४८३६६	०.०३१
९	जनकपुर	५७०७१७	४८१४१४	०.०९९
१०	जलेश्वर	४५३६२९०	२६९७३३२	०.५५७
११	सर्लाही	५८७६६३	५३६४९२	०.१११
१२	गौर	३५४३७८	२९९१३५	०.०६२
१३	वीरगंज	२१८९५६४१०	१७५९११२१५	३६.३४
१४	सुर्खवा बन्दरगाह	६००४८७९७	४९८२३७२१	१०.२९३
१५	महेशपुर	१५४६९१	१५९८९६	०.०३३
१६	त्रिवेणी	२४०१९	१४८०३	०.००३
१७	भैरहवा	१०९३३२२५२	९५१९३८९९	१९.६६५
१८	सुठौली	८००७७०	१०३६५५९	०.२१४
१९	कृष्णनगर	५३२५६८९	५२३२११६	१.०८१
२०	कोइलावास	१६३०६	१७२९०	०.००४

२१	नेपालगंज	२७१८३५८९	२०२८७२०१	४.१९१
२२	राजापुर	२१४१६	२३९०६	०.००५
२३	सती	१२०७३२	१४३७३१	०.०३
२४	कैलाली	१११६२६३०	८६६१५३३	१.७८९
२५	कंचनपुर	७४०५५९	५९७६९१	०.१२३
२६	महाकाली	१०३५९	७४४३	०.००२
२७	दार्चुला	७५७४	९५७३	०.००२
२८	त्रि वि स्थल	२९८१२३३५	२२३१७८८२	४.६१
२९	तातोपानी	२१७३५६५२	१८७६३७२४	३.८७६
३०	रसुवा	३०२०८७४०	३०१५१९६४	६.२२९
३१	PCA	११५४६८	१३५३६७	०.०२८
३२	चोभार	८४७२०८	९३८६७६	०.१९४
३३	गौतमबुद्ध	१०७४	४९७६	०.००१
३४	अन्य कार्यालय	१३७६	१७०	०.
जम्मा:		५८२६७१५००	४८४०७०९८६	१००

५.३ कानूनको परिपालना

भन्सार प्रशासनले भन्सार सम्बन्धित ऐन, नियम तथा अन्य कानूनहरू समेतको परिपालन गर्ने गराउने कार्य गर्दछ। भन्सार कानूनको परिपालनाको माध्यमबाट भन्सार प्रशासनले सहजीकरण तथा नियन्त्रण दुवै किसिमको कार्यहरू गर्ने गरेको छ। यद्यपी अवैध व्यापार नियन्त्रण र वर्गीकरण एवम् मूल्याङ्कन सुधार गर्ने काममा भन्सार प्रशासनको प्रयास बढी केन्द्रित रहेको छ।

भन्सार ऐन, २०६४ ले भन्सारमा घोषणा हुने मालवस्तुको सम्बन्धमा व्यवसायीहरूले स्व-घोषणा गर्ने प्रावधानको व्यवस्था गरी व्यावसायीद्वारा नै कानूनको पूर्ण परिपालनाको सुनिश्चितताको अपेक्षा गरेको छ। स्वयम् घोषणामा फरक पाइएमा भन्सार ऐन, २०६४ मा दण्ड जरिवानाको समेत व्यवस्था गरिएको छ।

मालवस्तुको यथार्थ कारोबार मूल्य घोषणा नगरेमा भन्सार ऐनको दफा १३ बमोजिम जरिवाना हुने तथा वस्तुको गलत घोषणा गरेमा दफा ५७ बमोजिम कारवाही हुने व्यवस्था रहेको छ। यस्तो कारवाही गर्ने प्रावधानले कानूनको परिपालनामा सघाउन पुगेको देखिएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कानूनको परिपालना गराउन भन्सार कार्यालयहरूबाट देहाय बमोजिम कारवाही भएको देखिन्छ:

क्र.सं.	कार्यालय	यथार्थ कारोबार मूल्य घोषणा नभएको		वस्तुको घोषणा गलत भएको		मालवस्तुको ब्रान्ड, मोडल र साइज स्पष्ट घोषणा नभएको	
		कारबाही गरेको प्रज्ञापनपत्र संख्या	असुली भएको थप राजस्व (रु.)	कारबाही गरेको प्रज्ञापनपत्र संख्या	असुली भएको थप राजस्व (रु.)	कारबाही गरेको प्रज्ञापनपत्र संख्या	असुली भएको थप राजस्व (रु.)
१	पशुपतिनगर	०	०	०	०	०	०
२	मेची	८६५	११९४००	३०	७७६	५३	४८७
३	भद्रपुर	३८	५०४९६८	२	१५१९८२	०	०
४	विराटनगर	३१९७	४०४६८३०००	१९३	६५४७०००	१८३	५३९००००
५	सुनसरी	१६	२७७४७५	६	१९०२५६	०	०
६	राजविराज	३२	१९८०००	०	०	४	२६८०००
७	सिराहा	०	०	१	९००००	०	०
८	ठाँडी	१	८११७	०	०	०	०
९	जनकपुर	१४	९८०००	०	०	२	१४०००
१०	जलेश्वर	२६	१८२३८७७	३	५४८६०८६	२	१३४९७
११	सर्लाही	१२	८९७३६	४	४१९१४६१.६०	१	११२१२
१२	गौर	१४	३४४२६६४.९०	०	०	०	०
१३	वीरगञ्ज	७३५७	१२८५७४५	१८९	२२९३४	४६०	३४६७०
१४	सुक्खा बन्दरगाह	७३२३	५४१०७१६५१	१५	११०३३११९	२९५	७०६०८३०
१५	महेशपुर	०	०	०	०	०	०
१६	भैरहवा	६६४५	५२७९३०७५३.९७	५९	३४६५७६९.०३	५४९	६४६५७९५५.६०
१७	कृष्णनगर	२१५	६८१७८९९	४	२६८५१९	५	४१३६५०
१८	सुठौली	१५५	५६०८२५	३	९८४९२	०	०
१९	कोइलाबास	०	०	०	०	०	०
२०	नेपालगञ्ज	११५७	६९६७४१३२	१९	२५९१०७४	७०	१४७८१९३
२१	राजापुर	०	०	०	०	०	०
२२	सती	०	०	०	०	०	०
२३	कैलाली	१८६७	५६१३३७००	९	२९४७२८०	४१	७६२३२
२४	कञ्चनपुर	०	०	०	०	०	०
२५	महाकाली	०	०	०	०	०	०

२६	तातोपानी	१६११	११२४२४७२९	५२	१६७२५१३९	७६	१७८१८९४
२७	रसुवा	०	०	०	०	०	०
२८	त्रि.वि.स्थल	२९६१	१७०६००००	६०	१२००००००	१७५	३८०००००
२९	दार्चुला	०	०	०	०	०	०
३०	चोभार सुक्खा बन्दरगाह	१५६	५४६५४२०	५	३९९२३७	७	१११९०२
३१	किमाथाङ्गा	०	०	०	०	०	०
३२	मुस्ताङ	०	०	०	०	०	०
३३	त्रिवेणी	०	०	०	०	०	०
३४	गौतमबुद्ध	०	०	०	०	०	०
जम्मा		३३६६२	१७४९६७००९२.८७	६५४	६६२०९१२४.६३	१९२३	८५११२५२२.६

५.४ आन्तरिक नियन्त्रण एवम् सहजीकरण

भन्सार कार्यालयले मालवस्तु जाँचपास गर्दा हुने विभिन्न किसिमका त्रुटिहरू समयमै पत्ता लगाइ तत्कालै सुधार गर्न आन्तरिक नियन्त्रणका कार्यहरू गर्दै आएका छन्। आन्तरिक लेखा परीक्षण, छुड्के जाँच तथा स्थानीय अनलाइन मोनिटरिङ (LAN) बाट नियमित रूपमा नियन्त्रणका कार्यहरू हुँदै आएका छन्।

भन्सार कार्यालयले सम्भव भएसम्म मालवस्तु जाँचपास गरी पठाएका सम्पूर्ण प्रज्ञापनपत्रहरूको जाँचपासको क्रममा मालवस्तुको दरबन्दी सही लगाए नलगाएको, मूल्याङ्कनको हकमा कारोबार मूल्यभन्दा घटी भए-नभएको, लिनुपर्ने सम्पूर्ण शुल्क तथा महसुल लिए-नलिएको यकिन गरी छुट भएको वा नलिएको महसुल समयमै असुलउपर गर्न प्रत्येक भन्सारहरूमा आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा खडा गरी छुट महसुल असुल गर्ने गरिएको छ। आन्तरिक नियन्त्रणलाई प्रभावकारी बनाउन आ.व. २०८१/८२ मा भन्सार कार्यालयहरूले गरेको प्रज्ञापनपत्रको आन्तरिक जाँच एवं छुड्के जाँच समेतको प्रगति विवरण तपसील बमोजिम रहेको छः

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	आ.ले.प.बाट भएको प्रगति (प्रणाली अनुसार)		छुड्के जाँच		यानु जाँचपास	
		कैफियत देखिएको प्रज्ञापनपत्र संख्या	थप राजस्व असुली	प्रज्ञापनपत्र संख्या	थप राजस्व असुली	प्रज्ञापनपत्र संख्या	राजस्व असुली
१	पशुपतिनगर	०	०	०	०	०	०
२	मेची	१२	४८३३	७०	०	७०७२	१०३१४
३	भद्रपुर	०	०	०	०	०	०
४	विराटनगर	७३	१७७३	११२	२४८७	७०२८०	७१५६४

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	आ.ले.प.बाट भएको प्रगति (प्रणाली अनुसार)		छड्के जाँच		यानु जाँचपास	
		कैफियत देखिएको प्रज्ञापनपत्र संख्या	थप राजस्व असुली	प्रज्ञापनपत्र संख्या	थप राजस्व असुली	प्रज्ञापनपत्र संख्या	राजस्व असुली
५	सुनसरी	२	७२	२०	०	३९६६१	३१३९७
६	राजविराज	१	२५४	०	०	२२४१८	१६७४०
७	सिराहा	०	०	०	०	०	०
८	ठाँडी	०	०	०	०	३२०७५	२१३६२
९	जनकपुर	३	७६४६०	१६	००	१४०८	११९६.००
१०	जलेश्वर	१	२८६.३७३	०	०	९७९८६	६९३८८४४
११	सर्लाही	०	०	४	०	०	०
१२	गौर	०	०	०	०	०	०
१३	वीरगञ्ज	९४	२८७३०६	१६९	१२४१६	३४०९	७१८३.४९
१४	सुक्खा बन्दरगाह	५२	८९०८	१९	८०	०	०
१५	महेशपुर	०	०	०	०	०	०
१६	गौतमबुद्ध विमानस्थल	०	०	०	०	३००	९६४२९८६
१७	त्रिवेणी	०	०	०	०	०	०
१८	भैरहवा	१००	७०५७५	४४	१६७१	१३७४९९	१९१२९
१९	कृष्णनगर	१९	५२७	३१	२४५	२६०१	२०११७
२०	सुठौली	०	०	०	०	०	०
२१	कोईलाबास	०	०	०	०	०	०
२२	नेपालगञ्ज	४२	३११८	१०	६२	११६१२४	९६२२७
२३	राजापुर	०	०	०	०	०	०
२४	सती	०	०	०	०	८०६७	०
२५	कैलाली	४०	१३०९.६११	५१	९४.६८९	२६५२५	२३०१५.५०६
२६	कञ्चनपुर	०	०	०	०	०	०
२७	महाकाली	०	०	०	०	०	०
२८	दार्चुला	०	०	०	०	०	०
२९	तातोपानी	९६	४३८५१६२	११	६००००००	२५२६	४८८००५७०
३०	रसुवा	०	०	०	०	०	०
३१	त्रि.वि. भन्सार	६८	३१९	१५५	१९०९८	१८५७१	३६७८८८७

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	आ.ले.प.बाट भएको प्रगति (प्रणाली अनुसार)		छड्के जाँच		यानु जाँचपास	
		कैफियत देखिएको प्रज्ञापनपत्र संख्या	थप राजस्व असुली	प्रज्ञापनपत्र संख्या	थप राजस्व असुली	प्रज्ञापनपत्र संख्या	राजस्व असुली
३२.	चोभार सुक्खा	५	१३१९.०९१	१२	०	०	०
३३	किमाथाङ्गा	०	०	०	०	०	०
३४	मुस्ताङ	०	०	०	०	०	०
३५	त्रिवेणी	०	०	०	०	०	०
जम्मा		६०६	४८४२२२.०७५	७२४	६०३६१५३.६८९	५८६५२२	६९३७९५३१.९९६

५.५ कर्मचारी बैठक

सङ्गठनमा कार्यरत जनशक्तिलाई नियमित उत्प्रेरित गर्नु, कार्यबोझ र कार्य विभाजन मिलाउनु एवम् गुनासो व्यवस्थापन गर्नु कर्मचारी व्यवस्थापनका महत्वपूर्ण विषयहरू हुन्। कर्मचारीहरूको गुनासो सुन्ने र सोको सुनुवाई गर्ने, उपल्लो निकायबाट भएका निर्देशन तथा परिपत्र सबै कर्मचारीहरूलाई जानकारी गराउने, नीतिगत निर्णय एवं परीपत्र भएका विषयमा जानकारी दिने, कार्यप्रणालीमा सुधार एवं एकरूपता कायम गर्ने, सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउने, जोखिमका क्षेत्रका बारेमा सबैलाई जानकारी गराई सचेतता अपनाउने जस्ता विषयहरूमा कर्मचारीहरूको बीचमा छलफल गर्ने उपयुक्त मञ्चको रूपमा कर्मचारी बैठकलाई प्रयोग गर्दै आएको छ। भन्सार कार्यालयहरूमा आ.व. २०८१/८२ मा भएका कर्मचारीको बैठकको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

सि.न.	भन्सार कार्यालयको नाम	कर्मचारी बैठक संख्या	सि.न.	भन्सार कार्यालयको नाम	कर्मचारी बैठक संख्या
१	पशुपतिनगर	१२	१५	महेशपुर	०
२	मेची	१२	१६	भैरहवा	१२
३	भद्रपुर	७	१७	कृष्णनगर	७
४	विराटनगर	१२	१८	सुठौली	८
५	सुनसरी	१२	१९	कोइलाबास	४
६	राजविराज	१०	२०	नेपालगञ्ज	११
७	सिराहा	२	२१	राजापुर	१२
८	ठाँडी	१२	२२	सती	४
९	जनकपुर	१२	२३	कैलाली	१२
१०	जलेश्वर	१२	२४	कञ्चनपुर	०
११	सर्लाही	१२	२५	तातोपानी	१२

१२	गौर	३
१३	वीरगञ्ज	१४
१४	सुक्खा बन्दरगाह	१२
२९	महाकाली	५
३१	दार्चुला	१२
३३	किमाथाङ्गा	५

२६	रसुवा	०
२७	त्रि.वि.स्थल	१२
२८	त्रिवेणी	६
३०	चोभार सुक्खा बन्दरगाह	६
३२	गौतम बुद्ध विमानस्थल	६

५.६ मुद्दा व्यवस्थापन

भन्सार प्रशासनद्वारा सम्पादन गरिने प्रमुख कार्यहरूमध्येको एउटा काम मुद्दाको व्यवस्थापन हो। भन्सार प्रशासनले मुलतः चोरी निकासी वा चोरी पैठारी अभियोगमा पक्राउ परी दाखिला भएका वस्तु तथा मानिसको अनुसन्धान/तहकिकात गर्ने, मुद्दाको अन्तिम कारवाही किनारा गर्ने एवं जफत भएका मालवस्तु लिलाम बिक्री गर्ने वा हस्तान्तरण गर्ने वा उपयोग गर्न नमिल्ने भएमा नष्ट गर्ने काम गर्दछ। कानुनले तोकेको प्रकृया बमोजिम वस्तु लिलाम भए पश्चात लिलामबाट प्राप्त रकमबाट सुराकी र प्रतिवेदकलाई पुरस्कार दिई बाँकी रकम राजस्वमा सदरस्याहा गर्ने काम समेत गर्दै आएको छ।

नेपालको करिब १७७० किलोमीटर भारततर्फ खुला सीमा रहेको साथै ती खुला सीमा क्षेत्रमा भन्सार कार्यालय नभएको स्थानमा समेत नेपाल-भारत आवत-जावत गर्ने धेरै बाटाहरू रहेका छन्। त्यस्ता खुला सीमा क्षेत्रबाट हुने चोरी निकासी वा चोरी पैठारी नियन्त्रण गर्न भन्सार कार्यालय आफ्नै पहलमा वा नेपाल प्रहरीका विभिन्न निकायबाट वा सशस्त्र प्रहरीका विभिन्न निकायहरूले गस्ती गरी भन्सारको प्रकृया पूरा नगरी कुनै मालवस्तु विदेशबाट नेपालतर्फ ल्याएको वा ल्याउँदै गरेको वा नेपालबाट विदेशी मुलुकमा लैजान लागेको पाइएमा पक्राउ गरी नजिकको भन्सार कार्यालयमा प्रतिवेदन सहित मालवस्तु दाखिला गर्ने गर्दछन्। यसरी भन्सार कार्यालयमा दाखिला भएको प्रतिवेदन मुद्दाको रुपमा दर्ता भई शुरु कारवाही प्रारम्भ गरिन्छ। यस्ता मुद्दाको शुरु कारवाही र किनारा सम्बन्धित भन्सार कार्यालयले गर्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ। तर यदि यस्ता मुद्दाको मालवस्तुको प्रतिवेदन मुल्य एक करोड रुपैयाँभन्दा बढी भएमा त्यस्ता मुद्दा हेर्ने क्षेत्राधिकार सम्बन्धित जिल्ला अदालतको हुने व्यवस्था छ।

आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को लागि चोरी निकासी वा चोरी पैठारीसँग सम्बन्धित अधिल्लो आर्थिक वर्ष २०८०।८१ बाट कुल १ अर्ब ६४ करोड ६६ लाख १६ हजार प्रतिवेदन मूल्य बराबरका जम्मा १ हजार ७ सय ४५ थान मुद्दा जिम्मेवारी सरी आएका थिए। यसैगरी आ.व. २०८१।८२ मा कुल २ अर्ब १८ करोड ३९ लाख ८१ हजार प्रतिवेदन मूल्य बराबरका जम्मा १६ हजार ६ सय ३८ थान मुद्दा दर्ता भएका थिए। यसरी आ.व. २०८१।८२ को लागि कुल ३ अर्ब ८३ करोड ०५ लाख ९८ हजार प्रतिवेदन मूल्य बराबरका जम्मा १८ हजार ३ सय ८३ थान मुद्दा रहेको देखिन्छ। जिम्मेवारी सरी

आएकामध्ये कुल ३५ करोड ४१ लाख ४८ हजार प्रतिवेदन मूल्य बराबरका जम्मा १ हजार ४ थान र चालु आ.व.मा दर्ता भएकामध्ये कुल १ अर्ब ६९ करोड ३७ लाख ०५ हजार गरी जम्मा २ अर्ब ०४ करोड १० लाख ०२ हजार प्रतिवेदन मूल्य बराबरका जम्मा १४ हजार ७ सय ८६ थान मुद्दा फछ्यौट (८२.३४%) भएको छ। यसैगरी कुल १४ हजार ५२ थान मुद्दाको मालवस्तु लिलाम भई सोबाट जम्मा रु. ५७ करोड ९५ लाख ९३ हजार रकम प्राप्त भएको छ।

आ.व. २०८१/०८२ को चोरी निकासी/पैठारी अभियोगमा पक्राउ गरी विभिन्न भन्सार कार्यालयमा दर्ता भएका मुद्दाको निकायगत विवरण

कार्यालय/विवरण	भन्सार कर्मचारी गस्तीबाट		सशस्त्र प्रहरीका विभिन्न निकायबाट		नेपाल प्रहरीका विभिन्न निकायबाट		कुल जम्मा	
	संख्या	प्रतिवेदन मूल्य	मुद्दा संख्या	प्रतिवेदन मूल्य	मुद्दा	प्रतिवेदन मूल्य	मुद्दा	रकम
जिम्मेवारी सरेको कुल	२५२	६२०५९१	६९९	२१७१२४	७९४	८०८९०१	१७४५	१६४६६१६
चालु आ.व.को कुल	६१७	२१६८९३	११५६२	१११०४०८	४४५९	८५६६७९	१६६३८	२१८३९८१
जम्मा दर्ता मुद्दा	८६९	८३७४८४	१२२६१	१३२७५३२	५२५३	१६६५५८१	१८३८३	३८३०५९८
निर्णय (जिम्मेवारी)	९४	६००९०	५४८	१०३१८४	३६२	१९०८७४	१००४	३५४१४८
निर्णय (चालु आ.व.)	४८७	९०१४०	९९६३	१०२७८५०	३५०४	५७५७१५	१३९५४	१६९३७०५
निर्णय भएका जम्मा मुद्दा	६१७	१५०२०२	१०४१८	११२९१७७	३७८७	७६१६२१	१४७८६	२०४१००२
जम्मा लिलामी मुद्दा	५९४	५८७२६	९२९२	२८१०१३	४१६६	२३९८५३	१४०५२	५७९५९३

माथिको तालिका अनुसार कुल दर्ता भएका मुद्दामध्ये संख्याको आधारमा सबैभन्दा बढी सशस्त्र प्रहरी बल नेपालबाट १२ हजार २ सय ६१ थान (६६.६९%) मुद्दा दर्ता भएको छ भने सोको प्रतिवेदन मूल्य रु. १ अर्ब ३२ करोड ७५ लाख ३२ हजार (३४.६५%) रहेको छ। यसैगरी प्रतिवेदन मूल्यको आधारमा सबैभन्दा बढी नेपाल प्रहरीका विभिन्न निकायबाट रु. १ अर्ब ६६ करोड ५५ लाख ८१ हजार प्रतिवेदन मूल्य (४३.४८%) बराबरका जम्मा ५ हजार २ सय ५३ थान मुद्दा दर्ता भएको छ भने भन्सार कर्मचारीको गस्तीबाट कुल ८३ करोड ७४ लाख ८४ हजार प्रतिवेदन मूल्य (२१.८६%) बराबरका जम्मा ८ सय ६९ थान (४.७२%) मुद्दा दर्ता भएको देखिन्छ।

कार्यालय अनुसार मुद्दा दर्ता, निर्णय एवं लिलाम सम्बन्धी विवरण अनुसूची ८ मा राखिएको छ।

५.७ भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षण

५.७.१ भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षण संख्या:

क्र. सं.	परीक्षण प्रकार	संख्या
१	Firm Audit	२६
२	Product Based Audit	१३
३	Consignment Audit	२३७
जम्मा		२७६

५.७.२ भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षणबाट सङ्कलन भएको राजस्व:

आ.व. २०८१/८२ मा भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षणबाट देहायअनुसार राजस्व निर्धारण भएको छः

रकम रु. हजारमा

क्र. सं.	विवरण	वार्षिक लक्ष्य	प्रगति	प्रगति प्रतिशत
१	भन्सार महसुल	७८०१३	९४१८९	१३१%
२	मूल्य अभिवृद्धि कर	२१०४९	१६१३३	८८%
३	अन्तःशुल्क	१५१००	२४२४७	१७५%
४	स्वास्थ्य जोखिम कर	०	१०७२	१००
५	अन्य	१३०६	३९१	३०
जम्मा		११५४६८	१३६०३२	११७%

समस्या, चुनौती एवम् चुनौती समाधानका लागि गरिएका प्रयास तथा आगामी रणनीति

भन्सार प्रशासनले मुलुकको सीमापार व्यापारलाई नियमन र व्यवस्थापन गर्दै वैध व्यापारलाई सहजीकरण गर्ने, राजस्व संकलन गर्ने, वातावरण र स्वास्थ्यमा असर गर्ने वस्तुहरूको निकासी पैठारीलाई नियन्त्रण गरी समाज र वातावरणको सुरक्षामा योगदान पुऱ्याउने कार्य गर्दै आएकोछ। तथापी, आधुनिक परिवेशमा भन्सार प्रशासनले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्ने क्रममा समस्या तथा चुनौतीहरू समेत देखिएकाछन्।

६.१ समस्याहरू:

- नेपाल र भारतबीच करिब १७७० कि.मि. लामो, अव्यवस्थित र खुला सीमाना रहेकाले चोरी निकासी/पैठारी नियन्त्रणको प्रयास प्रभावकारी हुन नसकेको।
- पर्याप्त विश्लेषण र प्रभाव मूल्याङ्कन बिना नै महसुल छुट सुविधाको सूची बढ्दै जाँदा राजस्व सङ्कलनमा नकारात्मक प्रभाव परेको,
- पैठारी हुने मालवस्तुको सही घोषणा र यथार्थ मूल्याङ्कन नहुने प्रवृत्ति कायमै रहेको,
- भन्सार जाँचपासमा रहेको जोखिम न्यूनीकरणका लागि भन्सार कार्यालयहरूमा NIIIE-Non-Intrusive Inspection Equipment (X-ray, Vehicle Scanner etc.) को प्रयोगलाई बढाउन नसकिएको,
- नेपाल राज्य पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरू मार्फत गरिएका प्रतिवद्धताहरूको सही कार्यान्वयन गर्न नसकिएको,
- सबै भन्सार कार्यालयहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको व्यवस्थित यात्रु कक्ष/यात्रु मार्ग, यार्ड तथा गोदाम, पर्याप्त कार्यालय कार्यकक्ष, क्वारेन्टाइन, कर्मचारी आवास लगायतका पूर्वाधारहरूको व्यवस्थापन नहुनु,
- पैठारी हुने वस्तुको यथार्थ घोषणा नहुँदा वास्तविक/कारोबारमा आधारित मूल्याङ्कन गर्न समस्या देखिएको,
- सबै किसिमका व्यापारिक कारोबारहरूलाई औपचारिक दायरामा ल्याउन नसकिएको।
- जनशक्तिको कार्य क्षमता विकास र उचित कार्य वातावरणको प्रवर्द्धन अपेक्षित रूपमा हुन नसकिएको।

६.२ चुनौतीहरू:

- विश्व व्यापार सङ्गठनको व्यापार सहजीकरण सम्झौता, विश्व भन्सार संगठनको संशोधित क्योटो अभिसन्धी र SAFE Framework जस्ता महत्वपूर्ण अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरूमा जनाइएको प्रतिबद्धता अनुरूप अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सहजीकरण र नियमन गर्नु,
- जोखिममा आधारित भन्सार जाँचपास प्रणालीको अवलम्बनका लागि आवश्यक पर्ने नीतिगत, प्रविधिगत र प्रक्रियागत पूर्वाधारको व्यवस्थापन गर्नु,
- भन्सार प्रशासनमा प्रयोगमा ल्याइएका ASYCUDA लगायतका स्वचालित प्रणालीहरूलाई विश्वासिलो र दिगो बनाउनुका साथै अन्तर निकाय आवश्यकता कायम गर्नु,
- भन्सार कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी प्रविधिमैत्री बनाउनु,
- भन्सार प्रशासनमा सदाचारिता अभिवृद्धि गरी अनुशासित र नैतिक सङ्गठनका रूपमा स्थापित गराउनु,
- बढ्दो वैदेशिक व्यापारको उचित व्यवस्थापन गर्नु,
- राजस्वको बढ्दो लक्ष्य हासिल गर्नु,
- नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको पूर्ण रूपमा विकास गरी सबै सम्बद्ध निकायहरूलाई यस प्रणालीमा आवद्ध गर्नु,
- भन्सारका सम्पूर्ण प्रकृयाहरूलाई पूर्णरूपमा स्वचालन प्रणाली मार्फत संचालन गर्नु,
- भन्सार जाँचपास पछिको परिक्षणलाई थप प्रभावकारी बनाउनु,
- चोरी निकासी गर्ने बढ्दो प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्नु,
- कन्टेनर स्क्यानर लगायतका नविन प्रविधि प्रयोगमा लगाउनु,
- मालवस्तुको यथार्थ मूल्याङ्कन तथा वर्गीकरण गर्नु र निकासी पैठारी प्रक्रिया सम्बन्धी कानूनको पूर्णपालना गराउनु,
- सीमामा अवस्थित सम्बद्ध निकायहरू बीच समन्वय गर्दै समन्वयात्मक सीमा व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनु,
- भन्सार प्रशासनमा सदाचार, सुशासन र पारदर्शिता कायम गरी राज्य, सेवाग्राही एवम् आम जनताको विश्वास हासिल गर्नु,
- भन्सारको सङ्गठन संरचनामा रहेका तर हाल सञ्चालनमा नरहेका एवम् वर्तमान अवस्थामा सञ्चालन गर्न उपयुक्त नभएका छोटो भन्सार कार्यालयहरूको व्यवस्थापन गर्नु,
- भन्सार प्रशासनप्रतिको आम नागरिकको धारणा र विश्वासमा सकारात्मक परिवर्तन गर्नु।

६.३ चुनौती समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू

- जोखिममा आधारित जाँचपास प्रणाली र निरन्तर प्रत्यक्ष अनुगमन जस्ता विधिको प्रयोग गरी वास्तविक राजस्व सङ्कलनमा जोड दिइएको।
- राजस्वको लक्ष्य पुरा गर्नको लागि वैकल्पिक कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिएको।
- विश्व व्यापार सङ्गठन अन्तर्गतको व्यापार सहजीकरण सम्झौता, विश्व भन्सार सङ्गठनको संशोधित क्योटो महासन्धिलाई आत्मसात गर्ने गरी भन्सार सम्बन्धी कानूनमा समसामयिक सुधार गरिएको।
- योजनाबद्ध भन्सार सुधारको थालनी गरी पाँच वटा भन्सार सुधार एवम् रणनीतिक योजना कार्यान्वयन गरी छैठौं चरणको भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण योजना (२०७८/७९-२०८२/८३) कार्यान्वयनमा रहेको।
- वस्तुको स्पष्ट घोषणा, सही वर्गीकरण, यथार्थ कारोवार मूल्य निर्धारणमा विशेष जोड दिइएको।
- चोरी निकासी/पैठारी नियन्त्रणका लागि केन्द्रमा र जिल्ला स्तरमा रहेका राजस्व चुहावट नियन्त्रण समितिहरूलाई थप क्रियाशिल बनाइएको।
- सुरक्षा निकायसँगको समन्वयमा नियमित तथा आकस्मिक संयुक्त गस्ति परिचालन गरिएको।
- राम्रो काम गर्ने कर्मचारीलाई प्रोत्साहित तथा गलत काम गर्नेलाई दण्डित गर्ने पद्धतिको अवलम्बन गरिएको।
- भन्सार प्रशासनमा सदाचार पद्धतिमा जोड दिइएको छ। भन्सार प्रशासनमा कार्यरत कर्मचारी तथा भन्सार एजेन्टहरूको लागि आचारसंहिता तयार गरी लागु गरिएको।
- भन्सारको पूर्वाधार विकासका लागि पूर्वाधार विकास गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। प्रविधि मैत्री पूर्वाधारका लागि ICD र ICP को निर्माणलाई प्राथमिकता दिइएको।
- भन्सार कार्यालयहरूबाट सम्पादित कामको स्वचालित रूपमा प्रतिवेदन प्राप्त गर्न र सोको अनुगमन समेत गर्नका लागि कार्यसम्पादनमा आधारित सूचना व्यवस्थापन प्रणाली PBIMS (Performance Based Information Monitoring System) कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- सीमापार व्यापारमा सम्बद्ध सरोकारवाला निकायहरूलाई एउटै प्रणालीमा आवद्ध गरी व्यापार सहजीकरण गर्न नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको (Nepal National Single Window) विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
- भन्सार जाँचपासमा रहेको जोखिम न्यूनीकरणका लागि भन्सार कार्यालयहरूमा NIIE-Non-Intrusive Inspection Equipment (X-ray, Vehicle Scanner etc.) को प्रयोगलाई बढाउन

त्यस्ता उपकरणको खरिद गर्ने र कर्मचारीलाई त्यस्तो उपकरणहरू संचालन गर्न क्षमता अभिवृद्धिको लागि तालिम संचालन गर्ने गरिएको।

६.४ आगामी रणनीति

- स्वेच्छिक अनुपालनको वृद्धि, आन्तरिक नियन्त्रणलाई थप प्रभावकारी, मालवस्तुको सही घोषणा, सही मूल्यांकन र वर्गीकरण, चोरी निकासी पैठारी नियन्त्रण जस्ता रणनीति अपनाइ तोकिए बमोजिमको राजस्व संकलनको लक्ष्य हासिल गरिनेछ,
- निकासी पैठारी प्रक्रियालाई समय सापेक्ष, लागत प्रभावी र अनुमानयोग्य बनाई नीतिगत र कानूनी सुधार मार्फत वैध व्यापारलाई थप सहजीकरण गरिनेछ,
- व्यापार सहजीकरण र नियन्त्रणबीच सन्तुलन कायम गरी चुहावटलाई नियन्त्रण गरिनेछ,
- भन्सार र अन्य सरोकारवालाहरूबीच समन्वय, सञ्चार र सहयोग प्रवर्द्धन गरी भन्सार प्रशासनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ,
- सीमामा कार्यरत राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूबीच समन्वय अभिवृद्धि गरी समन्वयात्मक सीमा व्यवस्थापनको अवधारणा अवलम्बन गरिनेछ,
- आशिकुडा वर्ल्डका सम्भाव्य सबै मोड्यूलहरूको दिगो व्यवस्थापन तथा राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीको कार्यान्वयन मार्फत सूचना प्रविधिको अधिकतम उपयोग गरी Paperless, Faceless and contactless भन्सार प्रशासन बनाइनेछ,
- भन्सार प्रशासनसँग सम्बद्ध सबै कानूनी प्रावधानहरूको स्वेच्छिक अनुपालनको प्रवर्द्धन गरिनेछ,
- जोखिमका सूचकहरू तयार गरी प्रणाली मार्फत स्वचालित रूपमा जाँचपास पछिको परीक्षणको लागि छनौट हुने व्यवस्था गरिनेछ,
- राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली अन्तर्गत BBN र Declarant Module को विकास गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। आवश्यकता अनुसार अन्य Module हरू थप गरिदै लगिनेछ,
- निलो मार्गबाट जाँचपास गर्न सकिने वस्तुको पहिचान गरी उक्त मार्गबाट छनौट भई जाँचपास हुने वस्तुको जाँचपास पछिको परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ,
- PBIMS (Performance Based Information Management System) मार्फत कार्यालयहरूको कार्यसम्पादनको अनुगमन तथा स्तर मापन गरिनेछ,
- स्वचालित रूपमा वैदेशिक व्यापार तथ्याङ्कको व्यवस्थापन तथा उपयोग गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ,
- सङ्गठन तथा व्यवस्थापन अध्ययन गर्दै समग्र भन्सार प्रशासनलाई क्रमशः अधिकृत मूलक बनाइनेछ,

- आधुनिक भन्सार पूर्वाधार एवम् भौतिक सुविधाहरूको विकास गरी भन्सार प्रशासनलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाइनेछ,
- भन्सार प्रशासनमा सदाचार र सुशासन प्रवर्द्धन गरिनेछ,
- जोखिम व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउन CRMS (Customs Risk Management System) कार्यान्वयन गरिने,
- भन्सार ऐन, २०८२ अनुरूप नयाँ भन्सार नियमावली तथा कार्यविधीहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।

अनुसूची १

भन्सार कार्यालयहरू र छोटी भन्सार कार्यालयहरू

सि.नं	प्रदेश	भन्सार कार्यालयहरू	सीमा	भन्सार प्रकार	छोटीको संख्या	छोटी भन्सार कार्यालयहरू
१	कोशी	ओलाङचुङगोला भन्सार कार्यालय, ताप्लेजुङ	चीन	भूस्थल		
२	कोशी	किमाथाँका भन्सार कार्यालय, संखुवासभा	चीन	भूस्थल		
३	कोशी	पशुपतिनगर भन्सार कार्यालय, इलाम	भारत	भूस्थल	८	हिले (छविसे), तुम्लिङ, मेमेङ, च्याङथापु, छिरुवा, बन्दुके, माईमजुवा, मानेभन्ज्याङ
४	कोशी	मेची भन्सार कार्यालय, झापा	भारत	भूस्थल	६	नकलबन्दा, आठमौजा, बाहुनडाँगी, गाडागल्ली, सतीघाट, महाभारा
५	कोशी	भद्रपुर भन्सार कार्यालय, झापा	भारत	भूस्थल	५	केचना, घेरावारी, कुमरखोद झापा, पाठामारी, पञ्थपाडा
६	कोशी	विराटनगर भन्सार कार्यालय, मोरङ	भारत	भूस्थल	९	रंगेली, डोरीया, चुन्नीवारी, डाइनिया, कदमाहा, मधुमल्ला, मायारान्ज, चौकीघाट, तरिगामा
७	कोशी	सुनसरी भन्सार कार्यालय, सुनसरी	भारत	भूस्थल	६	साहेवाग्न, कौवाखोज, घुस्की, सिसुवालाही, लौकही, भण्टावारी
८	मधेश	राजविराज भन्सार कार्यालय, सप्तरी	भारत	भूस्थल	७	बनैनीया, क्षर्णपट्टि, कोदरकट्टी, हनुमाननगर, गोविन्दपुर, बेल्ली,

सि.नं	प्रदेश	भन्सार कार्यालयहरू	सीमा	भन्सार प्रकार	छोटीको संख्या	छोटी भन्सार कार्यालयहरू
						कुशाहपातो
९	मधेश	ठाडी भन्सार कार्यालय, सिराहा	भारत	भूस्थल	२	कचनारी (नरंगी), नवराजपुर (झाँझपट्टि)
१०	मधेश	सिराहा भन्सार कार्यालय, सिराहा	भारत	भूस्थल	३	लगडीगदयानी (सिखाज्योती), औरही, बरियारपट्टी
११	मधेश	जनकपुर भन्सार कार्यालय, धनुषा	भारत	भूस्थल	८	इनर्वा, कठाल, खजुरी इस्टेशन, खजुरी महुवा, महिनाथपुर, बैदेही, भडरिया, लम्मा (जटही)
१२	मधेश	जलेश्वर भन्सार कार्यालय, महोत्तरी	भारत	भूस्थल	६	वथनाहा, सिसवा (कटैया), रघुनाथपुर, पोखरभिडा, सम्सी, मटिहानी
१३	मधेश	सर्लाही भन्सार कार्यालय, मलंगवा	भारत	भूस्थल	७	त्रिभुवननगर, धर्मपुर (भांडसर), फेनरा, पर्सा, संग्रामपुर, बारा, बलरा
१४	मधेश	गौर भन्सार कार्यालय, रौतहट	भारत	भूस्थल	५	ब्रम्हपुरी, औरैया, रामपुर खाप, मठिया, बंकुल
१५	मधेश	वीरगञ्ज भन्सार कार्यालय, पर्सा	भारत	भूस्थल	११	अलौ, कवही, मटिअर्वा, भिन्ना, सिम्रौनगढ, गाडपर्सौनी भाटा, कचर्वा, अमृतधारा (ठोरी),

सि.नं	प्रदेश	भन्सार कार्यालयहरू	सीमा	भन्सार प्रकार	छोटीको संख्या	छोटी भन्सार कार्यालयहरू
						पिपरपाटी, जानकीटोला नाका, सिसिया नाका
१६	मधेश	सुकखा बन्दरगाह भन्सार कार्यालय, सिसिया, पर्सा	भारत	रेल मार्ग		
१७	बागमती	त्रिभुवन विमानस्थल भन्सार कार्यालय, काठमाडौं	अन्तर्राष्ट्रिय	हवाई मार्ग	१	वैदेशिक हलाक
१८	बागमती	चोभार सुक्खा बन्दरगाह भन्सार कार्यालय	आन्तरिक परिवहन	भूस्थल		
१९	बागमती	लामाबगर भन्सार कार्यालय, दोलखा	चीन	भूस्थल		
२०	बागमती	तातोपानी भन्सार कार्यालय, सिन्धुपलान्चोक	चीन	भूस्थल		
२१	बागमती	रसुवा भन्सार कार्यालय, टिमुरे, रसुवा	चीन	भूस्थल		
२२	बागमती	भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय				
२३	गण्डकी	लार्के भन्सार कार्यालय, गोरखा	चीन	भूस्थल		
२४	गण्डकी	मुस्ताङ भन्सार कार्यालय, नेचुङ, मुस्ताङ	चीन	भूस्थल		
२५	गण्डकी	त्रिवेणी भन्सार कार्यालय, नवलपरासी सुस्ता पूर्व	भारत	भूस्थल		
२६	गण्डकी	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भन्सार कार्यालय, रुपन्देही	अन्तर्राष्ट्रिय	हवाईमार्ग		
२७	लुम्बिनी	गौतमबुद्ध विमानस्थल भन्सार कार्यालय, रुपन्देही	अन्तर्राष्ट्रिय	हवाईमार्ग		
२८	लुम्बिनी	महेशपुर भन्सार कार्यालय, नवलपरासी सुस्ता पश्चिम	भारत	भूस्थल	३	पर्सौनी, भुजाहा, विष्णुपुरा
२९	लुम्बिनी	भैरहवा भन्सार कार्यालय, रुपन्देही	भारत	भूस्थल	७	पक्लीहवा, लुम्बिनी, वुच्चीवरेवा, अमुवा, शुमुवा, मंझरीया, बेथरी

सि.नं	प्रदेश	भन्सार कार्यालयहरू	सीमा	भन्सार प्रकार	छोटीको संख्या	छोटी भन्सार कार्यालयहरू
३०	लुम्बिनी	सुठौली भन्सार कार्यालय, कपिलवस्तु	भारत	भूस्थल	४	चाकरचौडा, रंगपुर, गौरा, दोहनी
३१	लुम्बिनी	कृष्णनगर भन्सार कार्यालय, कपिलवस्तु	भारत	भूस्थल	४	भिल्मी, कुसाहा, बाणगंगा, हरिहरपुर
३२	लुम्बिनी	कोइलावास भन्सार कार्यालय, दाङ	भारत	भूस्थल	१	देचङ्गवा
३३	लुम्बिनी	नेपालगञ्ज भन्सार कार्यालय, बाँके	भारत	भूस्थल	७	साइगाउँ, भघोटना, खडैचा, उदरापुर, भगवानपुर, नरैनापुर, सुइयाबगोडा
३४	लुम्बिनी	राजापुर भन्सार कार्यालय, बर्दिया	भारत	भूस्थल	८	गुलरीया, टपरा, धनौरा, छेदापुर, पडरिया, कोठियाघाट, ताराताल, गणेशपुरा
३५	कर्णाली	सुगु भन्सार कार्यालय, सुगु	चीन	भूस्थल		
३६	कर्णाली	यारिनाका भन्सार कार्यालय , हुम्ला	चीन	भूस्थल		
३७	सुदुरपश्चिम	सती भन्सार कार्यालय, कैलाली	भारत	भूस्थल	३	पृथ्वीपुर, बर्दवा, सोनाफाटा
३८	सुदुरपश्चिम	कैलाली भन्सार कार्यालय, धनगढी	भारत	भूस्थल	५	बेलौरी, परासन, भडरी, कनरी, घुइयाँफाटा
३९	सुदुरपश्चिम	कञ्चनपुर भन्सार कार्यालय, महेन्द्रनगर	भारत	भूस्थल	२	पचुङ, चाँदनी, दोधारा
४०	सुदुरपश्चिम	दार्चुला भन्सार कार्यालय, दार्चुला	भारत	भूस्थल	१	धर्माघाट
४१	सुदुरपश्चिम	महाकाली भन्सार कार्यालय, बैतडी	भारत	भूस्थल	४	टिकर, झोलुंगेवाग, व्यासछांग्रु, दत्तु

अनुसूची २

भन्सार कार्यालयहरूको स्वीकृत दरबन्दी

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
पशुपतिनगर भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	५
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५
कार्यालयको दरबन्दी				१४
मेची भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१४
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
असिष्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१६
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४२
भद्रपुर भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१५

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
विराटनगर भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	८
लेखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
असिष्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	३
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२०
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				६०
सुनसरी भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	८
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१०
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२४
राजविराज भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	८
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१८

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
सिराहा भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	८
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	७
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२०
ठाँडी भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	५
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	७
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१६
जनकपुर भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१३
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				३३
जलेश्वर भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१०
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२९
सर्लाही भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१०
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२३
गौर भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	९
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२१
वीरगञ्ज भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार प्रशासक	रा.प. प्रथम	नेपाल प्रशासन		१
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	३

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२०
लेखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प. तृतीय	आ. यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	१
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		६
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
असिष्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	५
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२६
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१०९
त्रि.वि. स्थल भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार प्रशासक	रा.प. प्रथम	नेपाल प्रशासन		१
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	७
तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प. तृतीय	आ. यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	०
लेखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	३४
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	०
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल न्याय	सरकारी वकिल	१
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६४
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
असिष्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
टाईपिष्ट नासु	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	०
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
एक्सरे टेक्सिसियन	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	टेलिकम्युनिकेसन	१
रेडियो अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	टेलिकम्युनिकेसन	०

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
भन्सार सङ्केत निरीक्षक	रा.प.अनं. प्रथम	आ. यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	०
टेलिफोन अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध		०
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	८
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२४
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१४८
तातोपानी भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	०
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्युटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१७
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	०
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१०
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४०
महेशपुर भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	६
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१६
त्रिवेणी भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	३
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	४
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				११
भैरहवा भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१०
लेखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२०
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
असिष्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	३
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१५
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				५६
गौतमबुद्ध विमानस्थल भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	८
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	११
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	८
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				३३

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
सुठौली भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	६
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१६
कृष्णनगर भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	३
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१०
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	९
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२८
कोइलाबास भन्सार कार्यालय				
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	०
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				६
नेपालगञ्ज भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१५
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१५
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४१
राजापुर भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	६
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१६
कैलाली भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	३
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१४
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				३६
सती भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	६
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				१६
कञ्चनपुर भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	८
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	८
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२४
महाकाली भन्सार कार्यालय				
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				६
दार्चुला भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	४
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				७
ओलाङ्चुङ्गगोला भन्सार कार्यालय				
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				३

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
किमाथाङ्का भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				७
लामाबगर भन्सार कार्यालय				
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४
रसुवा भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	०
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्यूटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१९
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
टाईपिष्ट नासु	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	०
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१०
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४२
यारीनाका भन्सार कार्यालय				
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४
मुगु भन्सार कार्यालय				
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४
लार्के भन्सार कार्यालय				
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४
मुस्ताङ्ग भन्सार कार्यालय				
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	२
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल विविध	विविध	१
खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	०
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				७
भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय				
प्रमुख भन्सार परीक्षण प्रशासक	रा.प. प्रथम	नेपाल प्रशासन		१
प्रमुख भन्सार परीक्षक	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	७
भन्सार परीक्षक	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१२
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
शाखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल न्याय	सरकारी वकिल	१
लेखा अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
कम्प्युटर इन्जिनियर	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध	विविध	१
कम्प्युटर अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	११

पद	श्रेणी वा तह	सेवा	समुह	दरबन्दी
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहित	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	४
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहित	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	४
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				४५
चौभार सुक्खा बन्दरगाह भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१०
केमिष्ट	रा.प. तृतीय	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	१
कम्प्युटर इन्जिनियर	रा.प. तृतीय	नेपाल विविध		१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	५
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
असिष्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	केमिष्ट	०
हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहित	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	२
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहित	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५
कार्यालयको जम्मा दरबन्दी				२७
पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भन्सार कार्यालय				
प्रमुख भन्सार अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	१
भन्सार अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४
लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	राजस्व	६
कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	विविध		१
ह.स.चा	श्रेणी विहित	नेपाल इन्जिनियरिङ्ग	मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग	१
कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहित	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	६
				२०
भन्सार कार्यालयहरूको जम्मा दरबन्दी				१२१३
भन्सार विभागको दरबन्दी				१२२
भन्सार विभागको कुल दरबन्दी				१३३५

अनुसूची ३

भन्सार कार्यालयका प्रमुखहरुको विवरण

सि. नं.	भन्सार कार्यालयहरुको नाम	ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम
१	पशुपतिनगर भन्सार कार्यालय	पशुपतिनगर, इलाम	भ.अ. श्री नवकुल शर्मा
२	मेची भन्सार कार्यालय	काकडभिट्टा, झापा	प्र.भ.अ. श्री हरिहर पौडेल
३	भद्रपुर भन्सार कार्यालय	भद्रपुर, झापा	भ.अ. श्री अर्जुन प्रसाद सिटौला
४	विराटनगर भन्सार कार्यालय	रानी, विराटनगर	प्र.भ.अ. श्री उमेश श्रेष्ठ
५	सुनसरी भन्सार कार्यालय	सेतुबन्ध, सुनसरी	प्र.भ.अ. श्री राधेश्याम दाहाल
६	राजविराज भन्सार कार्यालय	सप्तरी	भ.अ. श्री सत्य नारायण सिंह
७	सिराहा भन्सार कार्यालय	सिराहा	प्र.भ.अ. श्री तोयानाथ सापकोटा
८	ठाँडी भन्सार कार्यालय	ठाँडी, सिराहा	भ.अ. श्री मुकेश कुमार पाठक
९	जनकपुर भन्सार कार्यालय	धनुषा, जनकपुर	प्र.भ.अ. श्री मान बहादुर पौडेल
१०	जलेश्वर भन्सार कार्यालय	महोत्तरी	प्र.भ.अ. श्री राजेन्द्र बस्नेत
११	सर्लाही भन्सार कार्यालय	मलङ्गवा, सर्लाही	प्र.भ.अ. श्री ठाकुर आचार्य
१२	गौर भन्सार कार्यालय	गौर, रौतहट	प्र.भ.अ. श्री विकास कुमार रजक
१३	वीरगन्ज भन्सार कार्यालय	वीरगन्ज, पर्सा	प्र.भ.प्र. श्री विष्णु प्रसाद ज्ञवाली
१४	महेशपुर भन्सार कार्यालय	नवलपरासी	भ.अ. श्री विकास उपाध्याय
१५	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भन्सार	रुपन्देही	
१६	चोभार सुक्खा बन्दरगाह भन्सार	चोभार	प्र.भ.अ. श्री दयानन्द केसी
१७	त्रिवेणी भन्सार कार्यालय	नवलपरासी सुस्ता पूर्व	भ.अ. श्री रामराज प्रसाद चौरासिया
१८	भैरहवा भन्सार कार्यालय	बेहलिया, रुपन्देही	प्र.भ.अ. श्री शिवलाल न्यौपाने
१९	कृष्णनगर भन्सार कार्यालय	कपिलवस्तु	प्र.भ.अ. श्री फणिन्द्र खतिवडा
२०	सुठौली भन्सार कार्यालय	कपिलवस्तु	भ.अ. श्री नारायण प्रसाद गैरे
२१	कोइलावास भन्सार कार्यालय	दाङ	ना.सु. श्री लोक बहादुर विष्ट
२२	नेपालगन्ज भन्सार कार्यालय	नेपालगन्ज, बाँके	प्र.भ.अ. श्री जनार्दन पौडेल

सि. नं.	भन्सार कार्यालयहरूको नाम	ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको नाम
२३	राजापुर भन्सार कार्यालय	राजापुर, बर्दिया	भ.अ. श्री धन बहादुर शाही
२४	सत्ती भन्सार कार्यालय	सत्ती, कैलाली	भ.अ. श्री टोप बहादुर भुषाल
२५	कैलाली भन्सार कार्यालय	धनगढी, कैलाली	प्र.भ.अ.श्री अनन्त प्रसाद तिमिसिना
२६	कञ्चनपुर भन्सार कार्यालय	गड्डाचौकी, कञ्चनपुर	प्र.भ.अ. श्री
२७	महाकाली भन्सार कार्यालय	झुलाघाट, बैतडी	ना.सु. श्री राजु प्रसाद सुवेदी
२८	दार्चुला भन्सार कार्यालय	दार्चुला	ना.सु. श्री सुदीप मानन्धर
२९	तातोपानी भन्सार कार्यालय	लार्चा, सिन्धुपाल्चोक	प्र.भ.अ.श्री राजेन्द्र प्रसाद चुडाल
३०	त्रि.वि.स्थल भन्सार कार्यालय	गौचर, काठमाडौं	प्र.भ.प्र. श्री टंकनाथ लम्साल
३१	भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय	त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं	प्र.भ.प्र. श्री चिरञ्जीवि तिमिसिना
३२	मुस्ताङ्ग भन्सार कार्यालय	कोरला, मुस्ताङ	भ.अ. श्री रमेश खड्का
३३	रसुवा भन्सार कार्यालय	टिमुरे, रसुवा	प्र.भ.अ. श्री तुलसी प्रसाद भट्टराई
३४	लार्के भन्सार कार्यालय	गोरखा	ना.सु. श्री रुद्र प्रसाद पन्त
३५	लामाबगर भन्सार कार्यालय	लामाबगर, दोलखा	
३६	ओलाङ्गचुङ्गगोला भन्सार कार्यालय	ताप्लेजुङ	ना.सु. श्री प्रेम प्रसाद सेढाई
३७	किमाथाङ्का भन्सार कार्यालय	संखुवासभा	ना.सु. श्री मनोहर राई
३८	यारिनाका भन्सार कार्यालय	हुम्ला	ना.सु. श्री रामराज जैसी
३९	मुगु भन्सार कार्यालय	मुगु	ना.सु. श्री प्रकाश धामी
४०	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भन्सार कार्यालय	पोखरा	भ.अ. श्री डिल्ली राम सुवेदी

प्रकाशन हुँदाको मितिमा कार्यरत भएको अवस्था बमोजिम तयार गरिएको।

अनुसूची ४

भन्सार विभागमा कार्यरत महानिर्देशक/का.मु. महानिर्देशकहरुको नामावली

सि.नं.	दर्जा	नाम, थर	देखि	सम्म
१	निर्देशक	श्री देवेन्द्रराज उपाध्याय	२०१८	२०२१
२	निर्देशक	श्री नयनराज पाण्डे	२०२१	२०२२
३	निर्देशक	श्री शिवशम्सेर राणा	२०२२	२०२३
४	निर्देशक	श्री पी. बी. बिष्ट	२०२३	२०२४
५	निर्देशक	श्री शिवशम्सेर राणा	२०२४	२०२६
६	निर्देशक	श्री सुरेशचन्द्र लाखे	२०२६	२०२७
७	का.मु. महानिर्देशक	श्री दुर्गाप्रकाश पाण्डे	२०२७	२०३६
८	का.मु. महानिर्देशक	श्री कविकेशरी बस्नेत	२०३६	२०३७
९	महानिर्देशक	श्री मधुसूदन ढकाल	२०३७	२०३८
१०	महानिर्देशक	श्री भक्तबहादुर कोइराला	२०३८	२०३९
११	महानिर्देशक	श्री हेमराज ज्ञवाली	२०३९	२०४२
१२	महानिर्देशक	श्री दानबहादुर शाही	२०४२	२०४५ कार्तिक
१३	महानिर्देशक	श्री मोहनदेव पन्त	२०४५ मंसिर	२०४७ श्रावण
१४	महानिर्देशक	श्री शम्भुप्रसाद खनाल	२०४७ श्रावण	२०४९ कार्तिक
१५	महानिर्देशक	श्री पदमप्रसाद पोखरेल	२०४९ कार्तिक	२०५१ असोज
१६	का.मु. महानिर्देशक	श्री लोकमान सिंह कार्की	२०५१ असोज	२०५१ माघ
१७	का.मु. महानिर्देशक	श्री नूतनराज श्रेष्ठ	२०५१ माघ	२०५२ असोज
१८	महानिर्देशक	श्री लोकमान सिंह कार्की	२०५२ असोज	२०५४ चैत्र
१९	महानिर्देशक	श्री नूतनराज श्रेष्ठ	२०५४/०१/०८	२०५५/०१/०९
२०	महानिर्देशक	श्री टीकादत्त निरौला	२०५५/०१/१०	२०५५/०५/१२
२१	महानिर्देशक	श्री वंशीधर घिमिरे	२०५५/०५/२०	२०५७/१२/३०
२२	महानिर्देशक	श्री माधवप्रसाद घिमिरे	२०५८/०१/०९	२०५९/०१/२५
२३	महानिर्देशक	श्री रामचन्द्रमान सिंह=	२०५९/०४/०१	२०६०/०४/०७
२४	महानिर्देशक	श्री कृष्णहरि बास्कोटा	२०६०/०४/०८	२०६२/०६/१६
२५	का.मु. महानिर्देशक	श्री चण्डीप्रसाद दाहाल	२०६२/०६/३०	२०६२/११/०४

सि.नं.	दर्जा	नाम, थर	देखि	सम्म
२६	महानिर्देशक	श्री बालगोविन्द विष्ट	२०६२/११/०५	२०६४/०३/३१
२७	महानिर्देशक	श्री लक्ष्मणकुमार पोखरेल	२०६४/०४/१५	२०६५/०६/१८
२८	महानिर्देशक	श्री बोधराज निरौला	२०६५/०६/१९	२०६६/१२/०१
२९	महानिर्देशक	श्री नवराज भण्डारी	२०६६/१२/०२	२०६७/१२/१३
३०	महानिर्देशक	श्री टंकमणि शर्मा	२०६७/१२/१४	२०६८/०८/०६
३१	महानिर्देशक	श्री रणबहादुर श्रेष्ठ	२०६८/०८/०६	२०६९/०१/२५
३२	महानिर्देशक	श्री मुक्तिनारायण पौडेल	२०६९/०१/२५	२०७०/०४/०७
३३	महानिर्देशक	श्री सूर्यप्रसाद आचार्य	२०७०/०४/०८	२०७१/०९/०६
३४	महानिर्देशक	श्री शिशिरकुमार ढुंगाना	२०७१/०९/०७	२०७३/१०/२०
३५	महानिर्देशक	श्री रामशरण चिमोरिया	२०७३/१०/२०	२०७४/०७/१७
३६	महानिर्देशक	श्री जगदीश रेग्मी	२०७४/०७/२९	२०७४/१२/२५
३७	महानिर्देशक	श्री तोयम राया	२०७४/१२/२६	२०७५/१२/०१
३८	महानिर्देशक	श्री रामेश्वर दंगाल	२०७५/१२/०१	२०७६/०५/१६
३९	महानिर्देशक	श्री सुमन दाहाल	२०७६/०५/१७	२०७७/११/१७
४०	महानिर्देशक	श्री यमलाल भूसाल	२०७७/११/१८	२०७८/०५/०३
४१	महानिर्देशक	श्री नारायण प्रसाद सापकोटा	२०७८/०५/०४	२०७८/११/०२
४२	महानिर्देशक	श्री कमल प्रसाद भट्टराई	२०७८/११/०२	२०७९/०८/२६
४३	महानिर्देशक	श्री चक्र बहादुर बुढा	२०७९/०८/२९	२०८०/०१/३०
४४	महानिर्देशक	श्री शोभाकान्त पौडेल	२०८०/०२/१७	२०८०/१२/१८
४५	महानिर्देशक	श्री ढुण्डी प्रसाद निरौला	२०८०/१२/१९	२०८१/०४/३२
४६	महानिर्देशक	श्री हरिशरण पुडासैनी	२०८१/०५/०६	२०८१/१०/३०
४७	महानिर्देशक	श्री महेश भट्टराई	२०८१/११/०१	२०८२/०४/३१
४८	महानिर्देशक	श्री श्याम प्रसाद भण्डारी	२०८२/०५/०१	

अनुसूची ५

नेपाल-भारत बीचमा भएको वाणिज्य सन्धि बमोजिमका द्विपक्षीय नाकाको विवरण

AGREED ROUTES FOR MUTUAL TRADE BETWEEN NEPAL AND INDIA

1. Pashupatinagar-Sukhia Pokhari
2. Kakarbhatta-Naxalbari
3. Bhadrapur-Galgalia [Cabinet upgraded to Main Customs, 4 July 2018]
4. Biratnagar-Jogbani
5. Setobandha-Bhimnagar
6. Rajbiraj-Kunauli
7. Siraha, Janakpur-Jayanagar
8. Thadi-Laukha [Added in Trade Treaty Revision on 2009, Cabinet upgraded to Main Customs, 4 July 2018]
9. Jaleswar-Bhitamora (Sursand)
10. Malangawa-Sonabarsa
11. Gaur-Bairgania
12. Birgunj-Raxaul
13. Bhiswabazar-Sikta [Sub-customs status. Included in Agreed Mutual Trade Route in Trade Treaty Revision on 2009]
14. Tribhuvan International Airport Customs office. [Included in Agreed Mutual Trade Route in Trade Treaty Revision on 2009]
15. Maheshpur/ Thutibari [Included in Agreed Mutual Trade Route in Trade Treaty Revision on 2009, Cabinet upgraded to Main Customs, 4 July 2018]
16. Bhairahawa-Nautanwa
17. Taulihawa-Khunwa ("Sutauli" Choti) [Cabinet upgraded to Main Customs, 4 July 2018]
18. Krishnanagar-Barhni
19. Koilabas-Jarwa
20. Nepalgunj-Nepalgunj Road
21. Rajapur-Katerniyaghat
22. Guleria-Murtia [Sub-customs status. Included in Agreed Mutual Trade Route in Trade Treaty Revision on 2009]
23. Prithvipur-Sati (Kailali)-Tikonika [Cabinet upgraded to Main Customs, 4 July 2018]
24. Dhangadhi-Gauriphanta
25. Mahendranagar-Banbasa

26. Darchula-Dharchula [Darchula was sub customs and now upgraded to Main Customs on 2076].
27. Mahakali-Jhulaghat (Pithoragarh)

Transit Route

1. Traffic in transit via Calcutta shall: -

- (i) pass only through one of the mutually agreed routes connecting the following entry / exit points:

(a)	Calcutta	1. Sukhia Pokhri
(b)	Calcutta	2. Naxalbari (Panitanki)
(c)	Calcutta	3. Galgalia
(d)	Calcutta	4. Jogbani
(e)	Calcutta	5. Bhimnagar
(f)	Calcutta	6. Jayanagar
(g)	Calcutta	7. Bhitamore (Sitamarhi)
(h)	Calcutta	8. Raxaul
(i)	Calcutta	9. Nautanwa (Sonauli)
(j)	Calcutta	10. Barhni
(k)	Calcutta	11. Jarwa
(l)	Calcutta	12. Nepalgunj Road
(m)	Calcutta	13. Tikonia
(n)	Calcutta	14. Gauri-Phanta
(o)	Calcutta	15. Banbasa

Note: Calcutta shall include Haldia.

अनुसूची ६

नेपाल-चीन बीचमा भएको वाणिज्य सन्धि बमोजिमका द्विपक्षीय नाकाको विवरण

China Nepal Trading points
(Taken from Protocol to Transit transport Agreement.)

China Side	Nepal Side	Bilateral or International
Jilong	Rasuwa	International Port
Zhangmu	Kodari	International Port
Chentang	Kimathanka	Bilateral Port
Lizi	Nechung	Bilateral Port
Pulan	Yari	International Port
Riwu	Olangchung Gola	Bilateral Port

अनुसूची ७

आ.व. २०७७/७८ देखि आ.व. २०८१/८२ सम्मको कार्यालयगत लक्ष्य तथा असुलीको तुलनात्मक विवरण

रु हजारमा

सि.नं.	भन्सार कार्यालय	आ. व. २०७७/७८		आ. व. २०७८/७९		आ. व. २०७९/८०		आ. व. २०८०/८१		आ. व. २०८१/८२		कुल राख्त्व मा हिसा	५ वर्षको औसत असुली प्रतिशत
		लक्ष्य	असुली	लक्ष्य	असुली	लक्ष्य	असुली	लक्ष्य	असुली	लक्ष्य	असुली		
१	पशुपतिनगर	१८९९९	१०१६२	२५३४०	८७९८	२५०८५	२७१८२	३६८१५	२७२७२	३५१०९	२६१५९	०.००५	७०.४५
२	मेची	१२०९०३७६	१३०५८८७०	१५७५४७८७	१७८२२१०८	२०२४१८३९	१४०५२०९०	१८२४७८६८	१४२३५२६०	१७३४४६२४	१५९४२४४	३.२४४	८९.७१
३	भद्रपुर	३०२१७७	२७०९१५	४२५८३३	२०१३३७	३४५०४६	९४७६०	१२०७७९	२४३३४४	२०८६७०	२०४३	०.०४३	६९.४३
४	सिराटनगर	४६१४९५८९	४०८१८९८१	४९६४९५०४	४०३४२७४५	६००३४२२६	३३१३६६६०	५०८१६२७१	३०३४९०७७	४१५५१६३०	३३६२०१८७	६.९४५	७१.८५
५	सुनसरी	४९६२२०	४९६५९२	५३७६४३	७२४००८	८२९३३१	७४७१२१	११७४३७३	४१०५१७	४८०२४४	५५५४०३	०.११५	८३.३९
६	राजविराज	६३३६२	४६२१६	६८४२०	४१७५३	५९९३०	४०८९८	६५०३४	८१३७५	८८१७९	७५९९५	०.०१६	८५.८८
७	ठाडी	६५६२०	९४६०५	१३०२८१	३८३८४	११४३६७	५७३१४	९०९९३	४१२२७	४२३४२	४५५४९	०.००९	६२.६२
८	सिराहा	१३३०४	२०९४७५	२३५९६८	११२१९१	१९९५२४	९३६१६	११९९५५	९४६१४	१२१९२२	१४८३६६	०.०३१	७५.६८
९	जनकपुर	५३५११७	४४५६३९	४८५५९२	२६३६७०	४९४४५१	३३००९८	५१७४९०	५०९७८	५८१४१४	४८१४१४	०.०९९	७८.
१०	जलेश्वर	७९६५९९	१६२८५२४	१७०७०७७	३०९३४३६	३६३९१०६	२८१७३४०	३७६२३६३	३२५९८७३	४५३६२९०	२६९७३३२	०.५५७	९३.४६
११	सलीही	३४३३३८	६०४९३६	६४२४६१	५२८४६०	७८५०६७	४१५९८७	६७३९९४	४८६९८५	५८७६६३	५३६४९२	०.१११	८४.८७
१२	गौर	३५११५५	२४९३९८	२७८२८५	२४७०५७	३५९३८१	२३८८८६	३४८७३१	२९१७८०	३५४३७८	२९९१३५	०.०६२	७९.४५
१३	वीरगंज	१७७७५१४	१७००४५७५	२०३०२५०३७	२०४१२०७७५	२६०९७०२०८	१५७१५४९३	२४५८५४०८२	१५७४०३२२८	२१८९५६४१०	१७५९११२१५	३६.३४	७८.६३
१४	सुब्बा बन्दरगाह	४४१२२२१८	४२५३२५९७	५२०४९९११	४९४३६५१९	६७४३८६९४	४२५०७०६	६५९४०१२२	४७३१०१९२	६००४८७९७	४९८२३७२१	१०.२२३	७९.९७
१५	महेगापुर	२६७०४४	२७३०१७	४५६०६९	२२३३१०	३३२६६१	१०७३८८	१६३५८५	१५११८१	१५४६९१	१५९८९६	०.०३३	६६.५८
१६	त्रिवेणी	१००००	०	५५००	०	५५९०	१०९३७	२९८१	१९३१६	२४०१९	१४८०३	०.००३	९३.६९
१७	मैरहवा	९९६४७६०८	११२४४१०३	१२७४२६८२५	१५५८१०१८	१५५६०३८७९	७६८९०५५४	१२७८३६६७९	८०८४१७८८	१०९३३२४२	९५१९३८९९	१९.६६५	७७.६६
१८	सुनौली	७८१६८४	१५१२९४७	१९५१९४४	१३८८४०३	२०७९७२८	९३२८६६	१८१८००३	५७७१६३	८००७७०	१०३६५५९	०.२१४	७३.३

अनुसूची ८

आ.व. २०८१/८२ को कार्यालयगत मुद्दाको अवस्था

सि.नं.	कार्यालय/विवरण	भन्सार कर्मचारी गस्तीबाट		सशस्त्र प्रहरीका विभिन्न निकायबाट		नेपाल प्रहरीका विभिन्न निकायबाट		कुल जम्मा	
		संख्या	प्रतिवेदन मुल्य	मुद्दा संख्या	प्रतिवेदन मुल्य	मुद्दा	प्रतिवेदन मुल्य	मुद्दा	रकम
१	पशुपतिनगर								
	जिम्मेवारी सरेका मुद्दा	०	०	०	०	०	०	०	०
	निर्णय (जिम्मेवारी)	०	०	०	०	०	०	०	०
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	०	०	०	०	०	०	०	०
	निर्णय (चालु)	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा दर्ता	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा निर्णय	०	०	०	०	०	०	०	०
	लिलाम	०	०	०	०	०	०	०	०
२	मेची								
	जिम्मेवारी सरेका मुद्दा	१	५	२०	५७४९	१०	३३६	३१	६०९०
	निर्णय (जिम्मेवारी)	१	५	१९	९३०	१०	३३६	३०	१२७१
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	२८	१०५६	२६४	२९५०४	१६२	२८२६३	४५४	५८८२३
	निर्णय (चालु)	२८	१०५६	२५६	२९२३२	१५८	२३९०५	४४२	५४१९३
	जम्मा दर्ता	२९	१०६१	२८४	३५२५३	१७२	२८५९९	४८५	६४९१३
	जम्मा निर्णय	२९	१०६१	२७५	३०१६२	१६८	२४२४१	४७२	५५४६४
	लिलाम	३४	१६५२	२४३	८३६२	१६२	६९५८	४३९	१६९७१
३	भद्रपुर								
	जिम्मेवारी सरेका मुद्दा	५	७४७	८०	१९०३७	२६	६४४६	१११	२६२३०
	निर्णय (जिम्मेवारी)	५	७४७	७९	२९५९५	२२	५४४६	१०६	३५७८७

	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा		७	११२९	५०२	४०६३४	६५	२६७४	५७४	४४४३६
	निर्णय (चालु)		७	१७९१	४५९	८४५३	५६	२६२१५	५२२	३६४५९
	जम्मा दर्ता		१२	१८७६	५८२	५९६७१	९१	९११९	६८५	७०६६६
	जम्मा निर्णय		१२	२५३८	५३८	३८०४७	७८	३१६६१	६२८	७२२४६
	लिलाम		५	३७३	५०५	१०४५४	८०	३३३४	५९०	१४१६१
४	विराटनगर									
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा		१२	११४१५	२९	६२८१	१६	३४१४	५७	२१११०
	निर्णय (जिम्मेवारी)		९	३७१४	२९	६२७२	१०	१२३१	४८	११२१७
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा		२९	११७३	५९१	४९४४२	२५५	२६४०१	८७५	७७०१६
	निर्णय (चालु)		२६	९१८	५७१	४४८५४	२४४	२३३२९	८४१	६९१०१
	जम्मा दर्ता		४१	१२५८८	६२०	५५७२३	२७१	२९८१५	९३२	९८१२६
	जम्मा निर्णय		३५	४६३२	६००	५११२६	२५४	२४५६०	८८९	८०३१८
	लिलाम		२४	३३५	३३६	१२२७९	१६८	५२४८	५२८	१७८६२
५	सुनसरी									
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा		१	४५२६	४४	१६८५८	१६	४९५३	६१	२६३३७
	निर्णय (जिम्मेवारी)		०	०	०	०	०	०	०	०
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा		५०	७३१	३९०	३६२१३	२१२	२२९९४	६५२	५९९३९
	निर्णय (चालु)		०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा दर्ता		५१	५२५७	४३४	५३०७१	२२८	२७९४८	७१३	८६२७६
	जम्मा निर्णय		०	०	०	०	०	०	०	०
	लिलाम		३०	१२२९	३७९	७१३१	१३३	६१११	५४२	१४४७१
६	राजविराज									
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा		०	०	०	०	०	०	०	०
	निर्णय (जिम्मेवारी)		०	०	०	०	०	०	०	०
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा		०	०	०	०	०	०	०	०

	जम्मा दर्ता		४९	७८९०	६०७	७३७९०	२३०	९५१०५	८८६	१७६७८५
	जम्मा निर्णय		४७	२०७१	५८५	६६३१६	२२१	६८६१९	८५३	१३७००६
	लिलाम		४२	१३५१	४८७	२५०५८	१६८	२०३७१	६९७	४६७८०
१०	जलेश्वर									
	जिम्वेवारी संकेत मुद्रा		०	०	२०	५६९९	१९	१८०७०	३९	२३७६९
	निर्णय (जिम्वेवारी)		०	०	१७	२६८०	१८	१०८९४	३५	१३५७४
	चालु आ.व.दर्ता मुद्रा		१५	१२८७	५३२	५५२०६	२४२	३४५४९	७८९	९१०४२
	निर्णय (चालु)		१५	११७५	५०९	५२५३९	२२३	३०९४१	७४७	८४६५५
	जम्मा दर्ता		१५	१२८७	५५२	६०९०५	२६१	५२६१९	८२८	११४८११
	जम्मा निर्णय		१५	११७५	५२६	५५२१९	२४१	४१८३६	७८२	९८२२९
	लिलाम		१३	६१३	६८८	१७०९०	५२८	१५१९२	१२२९	३२८९५
११	सर्लाही									
	जिम्वेवारी संकेत मुद्रा		१	६७	३१	६४५६	६३	१९८२०	९५	२६३४३
	निर्णय (जिम्वेवारी)		०	०	०	०	४	३१०३	४	३१०३
	चालु आ.व.दर्ता मुद्रा		६९	४२३६	६०७	५८८६३	४५२	४८९४९	११२८	११२०४८
	निर्णय (चालु)		७१	७४९६	५८४	५०९१४	३९९	३२७३७	१०५४	९११४७
	जम्मा दर्ता		७०	४३०३	६३८	६५३१९	५१५	६८७६९	१२२३	१३८३९१
	जम्मा निर्णय		७१	७४९६	५८४	५०९१४	४०३	३५८४०	१०५८	९४२५०
	लिलाम		६३	१४७३	४२२	८७२०	४३६	१००५८	९२१	२०२५१
१२	गौर									
	जिम्वेवारी संकेत मुद्रा		०	०	०	०	०	०	०	०
	निर्णय (जिम्वेवारी)		०	०	०	०	०	०	०	०
	चालु आ.व.दर्ता मुद्रा		०	०	०	०	०	०	०	०
	निर्णय (चालु)		०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा दर्ता		०	०	०	०	०	०	०	०

	लिलाम		३	१३८	२८०	५८५८	३२८	१२६८२	६११	१८६७८
१६	बैरहवा									
	जिममेवारी सेरका मुद्दा		२०	५७०७५	२८	११४८८	६५	५३४०४	११३	१२१९६७
	निर्णय (जिममेवारी)		१८	३४९५३	२६	९४३७	५३	५३६७	९७	४९७५८
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा		३९	१८६२४	४५७	८५७१४	५६५	९०८९१	१०६१	१९५२२९
	निर्णय (चालु)		३६	१७०७३	४१९	९४४९७	३५२	६०८१४	८०७	१७२३८५
	जम्मा दर्ता		५९	७५६९९	४८५	९७२०२	६३०	१४४२९५	११७४	३१७१९६
	जम्मा निर्णय		५४	५२०२६	४४५	१०३९३५	४०५	६६१८१	९०४	२२२१४२
	लिलाम		९१	१३०४५	४२७	१९३६५	३४५	२५०२६	८६३	५७४३६
१७	सुठौली									
	जिममेवारी सेरका मुद्दा		४	१९९	२६	३७६५	९	४८३३	३९	८७९८
	निर्णय (जिममेवारी)		४	१९९	२५	२७७१	६	३९६७	३५	६९३७
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा		१२	२१५	२५८	२४६१५	७३	५९२५	३४३	३०७५५
	निर्णय (चालु)		१४	४०३	२०६	२०४६३	५२	५४४९	२७२	२६३१४
	जम्मा दर्ता		१६	४१५	२८४	२८३८०	८२	१०७५८	३८२	३९५५३
	जम्मा निर्णय		१८	६०२	२३१	२३२३४	५८	९४१५	३०७	३३२५२
	लिलाम		२५	५१६	२३२	५७३१	८६	३५१०	३४३	९७५७
१८	कुणलगर									
	जिममेवारी सेरका मुद्दा		६	२६९१	१०	६०३	७	५७८	२३	३८७२
	निर्णय (जिममेवारी)		६	२६९१	१०	६०३	७	५७८	२३	३८७२
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा		८७	२९७९	२४५	१५३३६	१०३	१०६१८	४३५	२८९३३
	निर्णय (चालु)		८४	५१३०	२३०	१२०८४	१००	९६२२	४१४	२६८३६
	जम्मा दर्ता		९३	५६७०	२५५	१५९३९	११०	१११९६	४५८	३२८०५
	जम्मा निर्णय		९०	७८२१	२४०	१२६८७	१०७	१०२००	४३७	३०७०८
	लिलाम		१०२	३०३४	२३८	४५१३	१२२	३६७७	४६२	११२२३

	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा	१	६	१५	१८४७	११	४६८७	२७	६५३९
	निर्णय (जिम्मेवारी)	१	६	१३	१८४७	६	२६८	२०	२१२१
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	२	७३	५५१	२१०७१	१८३	८३५१	७३६	२९४९४
	निर्णय (चालु)	२	८२	४८१	१८७५६	१७१	७२८६	६५४	२६१२४
	जम्मा दर्ता	३	७९	५६६	२२९१७	१९४	१३०३७	७६३	३६०३३
	जम्मा निर्णय	३	८८	४९४	२०६०३	१७७	७५५४	६७४	२८२४५
	लिलाम	१	६	३६८	३८१३	१९७	२३२०	५६६	६१३९
२३	कैलाती								
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा	०	०	४१	३१९४	५८	२९३५४	९९	३२५४८
	निर्णय (जिम्मेवारी)	०	०	४१	३१९४	५७	२६६८८	९८	२९८८२
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	१०	९९४४	१३३५	८९७०३	४९२	६२७५८	१८३७	१६२४०५
	निर्णय (चालु)	९	९९४५	१२९९	८६९७६	४८१	५८७७३	१७८९	१५५६९४
	जम्मा दर्ता	१०	९९४४	१३७६	९२८९७	५५०	९२११२	१९३६	१९४९५३
	जम्मा निर्णय	९	९९४५	१३४०	९०१७०	५३८	८५४६१	१८८७	१८५५७६
	लिलाम	१	१३१६१	५९९	११२०२	२८२	१४४१८	८८२	३८७८१
२४	कन्वन्पुर								
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा	०	०	३७	१७३१	९	११०४	४६	२८३५
	निर्णय (जिम्मेवारी)	०	०	३६	१६३९	६	६५१५	४२	८१५४
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	११	८३०	९५१	७५९७८	३१४	४२९३५	१२७६	११९७४३
	निर्णय (चालु)	११	६४५	९२१	६६०३०	३१०	३६५१३	१२४२	१०३१८७
	जम्मा दर्ता	११	८३०	९८८	७७७०९	३२३	४४०३९	१३२२	१२२५७८
	जम्मा निर्णय	११	६४५	९५७	६७६६९	३१६	४३०२८	१२८४	१११३४१
	लिलाम	११	७१४	८४७	१७७०३	३२१	१०८१४	११७९	२९२३१
२५	महाकाली								
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा	०	०	०	०	०	०	०	०

	निर्णय (जिम्मेवारी)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	निर्णय (चालु)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा दर्ता	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा निर्णय	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	लिलास	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२६	दार्जुला											
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा	०	०	०	०	०	१	७९५	१	७९५	१	७९५
	निर्णय (जिम्मेवारी)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	०	०	७	२४०३	१८	१८	४१२६	२५	४१२६	२५	६५२९
	निर्णय (चालु)	०	०	६	९९३	१५	१५	२८४८	२१	२८४८	२१	३८४१
	जम्मा दर्ता	०	०	७	२४०३	१९	१९	४९२१	२६	४९२१	२६	७३२४
	जम्मा निर्णय	०	०	६	९९३	१५	१५	२८४८	२१	२८४८	२१	३८४१
	लिलास	०	०	४	२८८	८	८	२८८	१२	२८८	१२	५७६
२७	रसुवा											
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा	०	०	६	६१००	५	५	४०१३	११	४०१३	११	१०११३
	निर्णय (जिम्मेवारी)	०	०	०	०	१	१	३१४०	१	३१४०	१	३१४०
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	२	८३	२७	३०२३	८	८	४०२०	३७	४०२०	३७	७१२६
	निर्णय (चालु)	०	०	८	१४४	१	१	१३६	९	१३६	९	२७९
	जम्मा दर्ता	२	८३	३३	९१२३	१३	१३	८०३३	४८	८०३३	४८	१७२३९
	जम्मा निर्णय	०	०	८	१४४	२	२	३२७५	१०	३२७५	१०	३४१९
	लिलास	०	०	१७	५७०	३	३	२०१	२०	२०१	२०	७७१
२८	तातोपानी											
	जिम्मेवारी सेरका मुद्दा	१३	१४५	३	४२	१	१	१०२	१७	१०२	१७	२८९
	निर्णय (जिम्मेवारी)	१३	१४५	३	४२	१	१	१०२	१७	१०२	१७	२८९

	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	४७	२५९४	६९	३९६२	१०	४८६३	१२६	११४१९
	निर्णय (चालु)	२९	२०८९	५३	३४४६	१०	४८६३	९२	१०३९७
	जम्मा दर्ता	६०	२७३९	७२	४००४	११	४९६५	१४३	११७०८
	जम्मा निर्णय	४२	२२३४	५६	३४८८	११	४९६५	१०९	१०६८६
	लिलाम	३	२५५	४७	१२८९	८	३३४	५८	१८७८
२९	त्रि.वि. भन्सार								
	जिम्मेवारी सरेका मुद्दा	१६६	५२०७३३	०	०	३००	५५५९११	४६६	१०७६६४४
	निर्णय (जिम्मेवारी)	१५	१५७००	०	०	५६	९८९०४	७१	११४६०४
	चालु आ.व.दर्ता मुद्दा	२२	१६३९११	०	०	१५७	२३६७४०	१७९	४००६५१
	निर्णय (चालु)	१५	३६८०८	०	०	१२८	१२४७३१	१४३	१६१५३९
	जम्मा दर्ता	१८८	६८४६४४	०	०	४५७	७९२६५१	६४५	१४७७२९५
	जम्मा निर्णय	३०	५२५०७	०	०	१८४	२२३६३५	२१४	२७६१४२
	लिलाम	०	०	०	०	१२५	६३९६३	१२५	६३९६३
	जिम्मेवारी सरेको कुल	२५२	६२०५९१	६९९	२१७१२४	७९४	८०८९०२	१७४५	१६४६६१७
	चालु आ.व.को कुल	६१७	२१६८९४	११५६२	१११०४०९	४४५९	८५६६८०	१६६३८	२१८३९८२
	जम्मा दर्ता मुद्दा	८६९	८३७४८५	१२२६१	१३२७५३३	५२५३	१६६५५८१	१८३८३	३८३०५९९
	निर्णय (जिम्मेवारी)	९४	६००९०	५४८	१०३१८४	३६२	१९०८७४	१००४	३५४१४९
	निर्णय (चालु आ.व.)	४८७	९०१४१	९९६३	१०२७८५०	३५०४	५७५७१५	१३९५४	१६९३७०६
	निर्णय भएका जम्मा मुद्दा	६१७	१५०२०३	१०४१८	११२९१७७	३७८७	७६१६२२	१४७८६	२०४१००२
	जम्मा लिलामी मुद्दा	५९४	५८७२६	९२९२	२८१०१४	४१६६	२३९८५३	१४०५२	५७९५९३

अनुसूची ९

आ.व. २०८१/८२ को वार्षिक वित्तिय प्रगति

रकम रु. हजारमा

बजेट शीर्षक	आयोजनाको नाम	चालु खर्च		पूँजीगत खर्च			कुल वार्षिक बजेट	कुल वार्षिक खर्च	प्रगति %
		वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	प्रगति %	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च			
३०५०३०११	भन्सार विभाग	१४६६६७.८८	११८३८३	८०.७१	४७५०	८३०	१५१४१७.८८	११९२१३	७८.७३
३०५०३०१२	भन्सार कार्यालयहरु	१२३०६५५.४०	१०५३५४७	८५.६१	२५६०८६	२१२९००	१४८६७४१.४०	१२६६४४६	८५.१८
३०५०३१०१	भन्सार सुधार कार्यक्रम	१३७०५२.०८	९३७७५	६८.४२	३५४९२७.४८	१९००८७	४९१९७९.५६	२८३८६२	५७.७
	जम्मा	१५१४३७५.४०	१२६५७०५	७८.२४	६१५७६३.४८	४०३८१७	२१३०१३८.८४	१६६९५२१	७८.३८

अनुसूची १०

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को भन्सार विभागको वार्षिक कार्ययोजना

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को वार्षिक कार्ययोजना

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक			दोस्रो त्रैमासिक			तेस्रो त्रैमासिक			चौथो त्रैमासिक				
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
					१. राजस्व सङ्कलन तथा वेरजु फछ्यौट													
१.१	राजस्व सङ्कलन गर्ने।	आ.व. २०८२/८३ मा रु. ५ खर्ब ८८ अर्ब २५ करोड ३२ लाख रुपैयाँ राजस्व सङ्कलन गर्ने।	राजस्व सङ्कलन भएको रकम।	रु. ५०० करोड १८ लाख १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	भन्सार कार्यालयहरु, भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय	सबै शाखाहरु, भन्सार विभाग	
१.२	वेरजु फछ्यौट गर्ने।	कुल वेरजु (चालू एवम् वक्यौता दुवै- मुद्दामा गएको बाहेक) को न्युनतम ६०% वेरजु फछ्यौट गर्ने।	फछ्यौट तथा सम्परीक्षणको प्रगति प्रतिवेदन अंक।	%००.०३	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	सङ्कलन तथा वेरजु शाखा(राजस्व तर्फ)/आर्थिक प्रशासन शाखा (विनियोजन तर्फ)	भन्सार कार्यालयहरु/ भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय	
२. स्वचालन तथा प्रणाली सुधार																		
२.१	ASYCUDA World को सुधार तथा सबलीकरण गर्ने।	Asycuda प्रणाली र RMIS बिच अन्तर आवद्धता कायम गर्ने।	RMIS सँग आवद्धता भएको हुने।	९ करोड	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा	अर्थ मन्त्रालय/ मलेनिका	
		Online Query प्रणाली भन्सार कार्यालयहरुमा लागू गर्ने।	Online Query प्रणाली लागू भएको हुने	५ करोड	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	रु. १२८ करोड १८ हजार १८५	सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा	सम्बन्धित भन्सार कार्यालयहरु	

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
		नयाँ आर्थिक विधेयकले गरेका परिवर्तनहरूलाई आशिकुडा प्रणालीमा आबद्ध गर्ने।	आवद्ध भएको हुने	कम्प्यू											सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा	नीति महसुल शाखा		
		Inward/Outward Process सम्बन्धी प्रणाली विकास गरी लागू गर्ने।	प्रणाली विकास भई लागू भएको हुने।	कम्प्यू										१	सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा	नीति महसुल शाखा		
2.2	भन्सार तथ्याङ्कलाई व्यवस्थित गर्ने।	मासिक रुपमा Jasper Server मा डाटा अद्यावधिक गर्ने ।	DATA Update भएको हुने	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा	तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा		
२.३	नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणालीमा थप Module विस्तार गर्ने।	नेपाल राष्ट्रिय एकद्वार प्रणाली अन्तर्गत BBN र Declarant Module विकास र कार्यान्वयन गर्ने।	BBN Module कार्यान्वयन Declarant Module कार्यान्वयन	कम्प्यू								१			सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा	सम्बन्धित बैंक		
				कम्प्यू									१		सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा	सेवाम्राही सहजीकरण शाखा		
2.4	वस्तु वर्गीकरणको अभिलेख व्यवस्थापन प्रणाली विकास गर्ने।	वर्गीकरण अभिलेख व्यवस्थापन प्रणाली (Classification Management System-CMS) विकास गर्ने।	प्रणाली विकास भएको हुने।	कम्प्यू									१		वर्गीकरण शाखा	सूचना प्रविधि विकास शाखा/खरिद इकाई		
2.5	वेरजु व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा	वेरजु व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अद्यावधिक तथा	वेरजु व्यवस्थापन सूचना प्रणाली प्रयोग भएको हुने	कम्प्यू				१							वेरजु तथा सङ्कलन शाखा	सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा		

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय				
					प्रथम त्रैमासिक				दोस्रो त्रैमासिक				तेस्रो त्रैमासिक						चौथो त्रैमासिक			
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२						
	सुधार गर्ने	संचालन गर्ने																/भन्सार कार्यालयहरु/आर्थिक प्रशासन शाखा				
३. जोखिम व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार:																						
३१	जोखिमका सूचक, रजिष्टर र प्रोफाइल अद्यावधिक गर्ने।	आशिकुडा प्रणालीबाट प्राप्त तथ्याङ्क, एवं अन्य निकायबाट प्राप्त सूचना समेतको विश्लेषण गरी जोखिम सूचक, रजिष्टर र प्रोफाइल अद्यावधिक गर्ने।	अद्यावधिक भएको हुने	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	जोखिम व्यवस्थापन शाखा	भन्सार कार्यालयहरु			
३२	भन्सार जोखिम व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने।	Customs Risk Management Systems (CRMS) लागू गर्ने।	प्रणाली विकास भई लागू भएको हुने।	१० वटा भन्सार चेकपुन्याङ्क														जोखिम व्यवस्थापन शाखा	सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा / भन्सार कार्यालयहरु			
		जोखिम सूचकको आधारमा छनौट प्रणाली अद्यावधिक गर्ने।	प्रणाली अद्यावधिक भएको हुने	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	२०८२	जोखिम व्यवस्थापन शाखा	विभागका सम्बद्ध शाखा/भन्सार कार्यालयहरु			
		राष्ट्रिय रूपमा इन्टेलिजेन्ससँग सम्बन्धित निकायसँग जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्ने।	छलफल तथा अन्तरक्रिया सम्पन्न भएको माइन्सुट	१														जोखिम व्यवस्थापन शाखा	सम्बन्धित इन्टेलिजेन्स निकायहरु			
		निलो मार्गबाट	पहिचान भएको हुने।	२०८२													१	जोखिम	भन्सार जीवपास			

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
४. अनुगमन व्यवस्थापन र कानूनको परिपालना																		
४.१	अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाउने।	कार्यालयहरूको स्थलगत अनुगमन सूचकहरूलाई अद्यावधिक गर्ने	अद्यावधिक सूचक	१	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	अनुगमन शाखा	परिक्षण कार्यालय तथा अन्य भन्सार कार्यालयहरू
		PBIMS प्रणालीमा प्राप्त प्रतिवेदनका आधारमा कार्यालयहरूको मूल्याङ्कन र Grading गर्ने।	कार्यालयहरूको मूल्याङ्कन	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	अनुगमन शाखा	भन्सार कार्यालयहरू
४.२	भन्सार कानूनको परिपालना गराउने	भन्सार कार्यालयहरूमा घोषणा भएका प्रज्ञापनपत्रहरू जोखिमका आधारमा प्रत्यक्ष अनुगमन गर्ने।	प्रत्यक्ष अनुगमनको पृष्ठपोषणबाट प्राप्त थप राजस्व	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	प्रत्यक्ष निगरानी शाखा	भन्सार कार्यालयहरू	
		भन्सार जाँचपास भएका मालवस्तुको विभागबाट आकस्मिक निरीक्षण गर्ने।	प्रज्ञापनपत्रको संख्या	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	प्रत्यक्ष निगरानी शाखा	सम्बन्धित भन्सार कार्यालय
		प्रत्यक्ष अनुगमन गर्दा फेला परेका त्रुटिहरू सच्याउन सम्बन्धित भन्सार कार्यालयलाई जानकारी गराई महसुल छुट भएको पाईएमा असुल गर्न निर्देशन दिने।	असुल भएको थप महसुलको अंक	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	प्रत्यक्ष निगरानी शाखा	भन्सार कार्यालयहरू	

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
		प्रत्यक्ष अनुगमनबाट भन्सार प्रक्रिया तथा कानूनहरूको परिपालन नगरेको पाइएका निकासी/पैठारीकर्ता र भन्सार एजेन्टहरूको सूची तयार गर्ने	सूची तयार हुने	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	१२०२११	प्रत्यक्ष निगरानी शाखा	भन्सार कार्यालयहरू		
		प्रचलित भन्सार कानूनहरूको स्वैच्छिक अनुपालन सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कार्यक्रम संचालन	कटफ २				१						१	अनुसन्धान तथा अनुपालन शाखा			
		भन्सार सम्बन्धी कानूनको अनुपालन सम्बन्धी रणनीति तयार गर्ने	रणनीति तयार भएको हुने।	कटफ १				१							अनुसन्धान तथा अनुपालन शाखा			
4.3	व्यापार सम्बद्ध सम्पत्ती शुद्धिकरण निवारण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने	व्यापार सम्बद्ध सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण सम्बन्धी कार्यसूचक एवं कार्यविधि तर्जुमा गर्ने	सूचक तथा कार्यविधि तयार भएको हुने	कटफ १				१							अनुसन्धान तथा अनुपालन शाखा			
		व्यापार सम्बद्ध सम्पत्ती शुद्धिकरण निवारण सम्बन्धमा मेची, विराटनगर, बिरगंज, भैरहवा र त्रि.वि.स्थल भन्सार कार्यालयहरूबाट	अनुसन्धान प्रतिवेदन	१२१५									१	१	१	१	सम्बन्धित भन्सार कार्यालयहरू	अनुसन्धान तथा अनुपालन शाखा

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक													
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
		कम्तिमा १/१ वटा कसूरको अनुसन्धान गर्ने।																
		सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतङ्ककारी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा सरोकारवालालाई सचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कार्यक्रम प्रतिवेदन	६८००									१				अनुसन्धान तथा अनुपालन तथा भन्सार कार्यालयहरू	
५. भन्सार जाँचपासपछिको परीक्षणलाई थप सुदृढ गर्ने																		
	जाँचपास पछिको परीक्षणलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने।	परीक्षणका लागि विभागले छनोट गर्नुपर्ने फर्म, वस्तु तथा प्रज्ञापन पत्र जोखिम सूचकका आधारमा छनोट गर्ने।	परीक्षणका लागि छनोट भएको संख्या	६८००	१									१			जोखिम व्यवस्थापन शाखा भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय	
		जाँचपास पछिको परीक्षण गर्ने।	PCA को संख्या		३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	४०	४०	४०		भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय	
		PCA MIS Software लाई स्तरोन्नती गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।	Software कार्यान्वयनमा आएको हुने	६८००													भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय	
		भन्सार ऐन, २०८२ तथा सो अन्तर्गत बन्ने भन्सार नियमावली	कार्यविधि परिमार्जन भएको हुने।	६८००												१	जोखिम व्यवस्थापन शाखा भन्सार जाँचपास परीक्षण	

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरु	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक			दोस्रो त्रैमासिक			तेस्रो त्रैमासिक			चौथो त्रैमासिक				
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
		अनुरूप भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यविधिलाई परिमार्जन गर्ने।															कार्यालय	
६.	मूल्याङ्कन प्रणालीमा सुधार																	
	मूल्याङ्कन प्रणालीमा सुधार गरी थप व्यवस्थित गर्ने।	स्वचालित मूल्याङ्कन डाटाबेस (Online Valuation Database System) को विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने।	स्वचालित मूल्याङ्कन डाटाबेस तयार भई लागू।	केन्द्र १										१			मूल्याङ्कन शाखा	सूचना प्रविधि प्रणाली स्वचालन तथा विकास शाखा
		मूल्याङ्कन जोखिमका आधारमा मालवस्तुको खजार मूल्य सर्वेक्षण गर्ने।	सर्वेक्षण संख्या	केन्द्र २						१					१		भन्सार मूल्याङ्कन शाखा	
		Valuation Sub-Module सँग स्वचालित मूल्याङ्कन डाटाबेस Integrate गर्ने।	Integrate हुने	केन्द्र १											१		भन्सार मूल्याङ्कन शाखा	सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा सुरक्षा शाखा
		भन्सार मूल्याङ्कन सम्बन्धी अनलाइन डाटाबेस निर्माण सम्बन्धमा भन्सार कार्यालय तथा व्यवसायीहरूसँग अन्तरक्रिया गर्ने।	अन्तरक्रिया कार्यक्रम संख्या	केन्द्र २											१		भन्सार मूल्याङ्कन शाखा	
		मूल्याङ्कन निर्देशिका अद्यावधिक गर्ने	अद्यावधिक निर्देशिका	केन्द्र २												१	भन्सार मूल्याङ्कन शाखा	

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यन्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
		भन्सार व्यवस्थापन गोष्ठी आयोजना गर्ने	गोष्ठी सम्पन्न	१८८२	१											१	भन्सार मूल्याङ्कन तथा जनशक्ति विकास शाखा	सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा
७.	सरोकारवाला निकायहरूबीच समन्वय																	
	सरोकारवाला निकायहरूबीचको समन्वयलाई थप प्रभावकारी बनाउने।	व्यापार सहजीकरण समितिको बैठक आयोजना गर्ने। सरोकारवाला निकायहरू बीच समन्वय समितिको बैठक आयोजना गर्ने	बैठक आयोजना भएको हुने बैठक आयोजना भएको हुने	१८८२	१					१						१	भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	जोखिम व्यवस्थापन शाखा
		भन्सार, आन्तरिक राजस्व र राजस्व अनुसन्धान विभागको प्रणालीबिच अन्तर आवद्धता कायम गर्ने	अन्तरआवद्धता कायम भएको हुने	१८८२												१	सूचना प्रविधि स्वचालन तथा विकास शाखा	आन्तरिक राजस्व विभाग, राजस्व अनुसन्धान विभाग
८	नीतिगत सुधार																	
८.१	भन्सार नियमावली तथा कार्यविधि निर्माण गर्ने।	नयाँ भन्सार नियमावलीको मस्यौदा तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गर्ने। भन्सार कार्यविधि तयार गर्ने भन्सार विभागको नीति पत्र-२०८३ तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा पेश गर्ने।	नियमावलीको मस्यौदा तयार गरी मन्त्रालयमा पेश गर्ने कार्यविधि तयार भएको हुने नीति पत्र तयार भई प्रस्ताव गरिएको हुने।	१८८२	१												नीति, महसुल शाखा	नीति, महसुल शाखा
				१८८२												१	नीति, महसुल शाखा	भन्सार कार्यलयहरू
८.२	महसुल दर समायोजन गर्न प्रस्तावित गर्ने।	राष्ट्रिय आवश्यकता र अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता अनुरूप हुने गरी	महसुल दर परिमार्जन गर्न प्रस्ताव भएको हुने।	१८८२												१	नीति, महसुल शाखा	भन्सार कार्यलयहरू/सम्बद्ध सरोकारवाला

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय				
					प्रथम त्रैमासिक				दोस्रो त्रैमासिक				तेस्रो त्रैमासिक						चौथो त्रैमासिक			
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२						
		भन्सार महसुल दर परिमार्जन गर्न प्रस्ताव गर्ने।																निकायहरू				
		वस्तुको वर्गीकरणलाई स्पष्ट गर्न हार्मोनाइज्ड प्रणालीमा थप राष्ट्रिय उपशीर्षक तोक्न प्रस्ताव गर्ने।	थप राष्ट्रिय उपशीर्षक प्रस्ताव भएको हुने।	१८७											१			नीति, महसुल शाखा				
		भन्सार महसुल छुटको प्रभावको अध्ययन गरी प्रतिवेदन पेश गर्ने।	अध्ययन प्रतिवेदन पेश भएको हुने।	१८७											१			नीति, महसुल शाखा				
९. पुर्वाधार सुधार र क्षमता विकास																						
९.१	सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने	जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने।	सरकारी सम्पत्ति अद्यावधिक भएको हुने।	१८७											१			प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा				
९.२	भन्सार प्रशासनको पुर्वाधार सुदृढिकरण गर्ने।	भन्सार विन्दुहरूमा NIE लगायतका आधुनिक उपकरणहरूको आवश्यकता, जडान, उपयोग र त्यसले राजस्व सङ्कलनमा पार्ने प्रभाव सम्बन्धमा अध्ययन गर्ने।	अध्ययन प्रतिवेदन प्राप्त हुने।	१८७											१			भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा				
		भेहिकल स्क्यानर मेसिन खरिद गर्ने।	मेसिन जडान भएको हुने।	१८७													१	खरिद इकाई				
																		भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा/आर्थिक				

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
																	प्रयोगशाला शाखा	खरिद इकाई
		प्रयोगशालाका लागि आवश्यक पर्ने उपकरण लगायतका वस्तु खरिद, जडान तथा संचालन (तालिम समेत) गर्ने	उपकरण जडान भएको	कम्प्युटर											१			
		निकासी पैठारी सङ्केत नम्बर, बाण्डेड वेयरहाउस इजाजत पत्र र भन्सार एजेन्ट इजाजत पत्र सम्बन्धी फाइलहरूको व्यवस्थापन गर्ने।	व्यवस्थित अभिलेख	कम्प्युटर					१								सेवाग्राही सहजीकरण शाखा	सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा
		लिलाम क्यालेण्डर तयार गर्ने	लिलाम क्यालेण्डर निर्माण भएको हुने	कम्प्युटर		१											आर्थिक प्रशासन शाखा	
		सबै मुल भन्सार कार्यालय र छोट्टी भन्सार कार्यालयहरूको प्रोफाइल तयार गर्ने।	सबै कार्यालयहरूको प्रोफाइल तयार भएको हुने	कम्प्युटर											१		सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	सम्बद्ध कार्यालयहरू
		जोखिम युक्त फोहोर व्यवस्थापन, रासायनिक पदार्थको भन्सार नियन्त्रण विषयमा निर्देशिका तयार तथा परीक्षण विधि विकास र छपवाई समेत	तयार भएको	कम्प्युटर												१	प्रयोगशाला शाखा	
९.३	सूचना प्रविधि सम्बन्धी	SAN Storage र Server खरिद गर्ने	उपकरण खरिद भएकोहुने	कम्प्युटर											१		सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा	खरिद इकाई

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
	उपकरण खरिद															सुरक्षा शाखा		
		Access Switch र DRC का लागि Firewall/Middle Range खरिद गर्ने	उपकरण खरिद भएको हुने	कम्प्ले ०												सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा सुरक्षा शाखा	खरिद इकाई	
		डाटा सेन्टरको लागि Battery खरिद	Battery खरिद भएको हुने	कम्प्ले ०				१								सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा सुरक्षा शाखा	खरिद इकाई	
		Battery को Monitoring Sensor खरिद	Monitoring Sensor खरिद भएको हुने	कम्प्ले ०				१								सूचना प्रविधि पूर्वाधार तथा सुरक्षा शाखा	खरिद इकाई	
९.४	क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन	वेरजु डाटा प्रविष्टि तालिम संचालन गर्ने	तालिम सञ्चालन भएको हुने।	कम्प्ले ०				१								सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	सङ्कलन तथा वेरजु र आर्थिक प्रशासन शाखा	
		जौचापसमा संलग्न हुने कर्मचारीहरूलाई जेखिम व्यवस्थापन,वर्गीकरण तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी तालिम/अभिमुखीकरण गर्ने।	तालिम/अभिमुखीकरण सम्पन्न प्रतिवेदन	कम्प्ले १				१						१		सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	सम्बद्ध शाखा	
		प्रयोगशाला सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गर्ने।	तालिम सञ्चालन भएको हुने।	कम्प्ले १						१	१	१				सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	प्रयोगशाला शाखा	
		भन्सार कर्मचारीका लागि नमूना सङ्कलन केमिकल तथा Green Customs सम्बन्धी तालिम संचालन गर्ने	तालिम सञ्चालन भएको हुने	कम्प्ले १								१	१	१		सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	प्रयोगशाला शाखा तथा जेखिम व्यवस्थापन शाखा	

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अवगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय				
					प्रथम त्रैमासिक				दोस्रो त्रैमासिक				तेस्रो त्रैमासिक						चौथो त्रैमासिक			
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२						
		भन्सार विभाग र अन्तर्गतका कर्मचारीलाई statistical data analysis सम्बन्धी तालिम दिने	तालिम सञ्चालन भएको हुने	कटप ४								१	१	१						सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा	
		भन्सार मूल्याङ्कन सम्बन्धी अनलाइन डाटाबेस सम्बन्धी तालिम दिने।	तालिम सञ्चालन भएको हुने	कटप १									१							सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	भन्सार मूल्याङ्कन शाखा	
		भन्सार एजेन्टहरूलाई तालिम दिने।	तालिम सञ्चालन भएको हुने	कटप ४						१	१	१	१							सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	सेवाग्राही सहजीकरण शाखा	
		एक्सरे संचालन सम्बन्धि तालिम २० जनालाई दिने	तालिम सञ्चालन भएको हुने	ला. ०२						१०					१०					सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	सम्बन्धित भन्सार कार्यालयहरू	
		भन्सार सम्बन्धी विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय विज्ञहरूको सहभागितामा National workshop आयोजना गर्ने।	National workshop आयोजना भएको हुने।	कटप १								१								भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा		
		वर्गीकरण र पूर्वादेश सम्बन्धी भन्सार एजेन्ट एवं सरोकारवालाहरूलाई सेवितना कार्यक्रम गर्ने	कार्यक्रम सम्पन्न प्रतिवेदन	ला. ४			१					१				१				वर्गीकरण शाखा	सम्बन्धित भन्सार कार्यालयहरू	
१.५	भन्सार तथ्याङ्कलाई व्यवस्थित गर्ने	HS CODE को नेपाली Grouping अद्यावधिक गर्ने	HS CODE को नेपाली Grouping अद्यावधिक भएको हुने	कटप १			१													तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा	भन्सार विभाग/ भन्सार कार्यालयहरू	

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
		मासिक आयात निर्यात तथ्याङ्क प्रकाशन गर्ने	बैठक संख्या तथा प्रकाशित तथ्याङ्क	कम्प्युटर	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा	भन्सार विभाग/ भन्सार कार्यालयहरू	
		नेपालको वैदेशिक व्यापारको Trend Analysis सम्बन्धी अध्ययन गरी मासिक प्रतिवेदन प्रस्तुती	बैठक संख्या, प्रस्तुतीकरण	कम्प्युटर	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	तथ्याङ्क व्यवस्थापन शाखा	भन्सार विभाग/ भन्सार कार्यालयहरू	

१०. योजना तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध

१०.१	भन्सार प्रशासनको सुधार रणनीति तयार गर्ने।	छैटौँ भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण योजनाको कार्यान्वयन अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने।	मूल्याङ्कन प्रतिवेदन प्राप्त हुने।	कम्प्युटर												भन्सार सुधार तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	
		सातौँ भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण योजना तर्जुमा गर्ने।	योजना स्वीकृत भएको हुने।	कम्प्युटर										१		भन्सार सुधार तथा अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	सम्बन्ध शाखाहरू
१०.२	अन्तराष्ट्रिय निकायसँग समन्वय गर्ने।	SASEC भन्सार उपसमूहको बैठक आयोजना गर्ने।	बैठक सम्पन्न भएको हुने।	कम्प्युटर	१											भन्सार सुधार तथा अन्तराष्ट्रिय विकास शाखा	सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा
		WCO Council मा सहभागिता जनाउने।	Council मा सहभागिता भएको हुने।	कम्प्युटर										१		भन्सार सुधार तथा अन्तराष्ट्रिय विकास शाखा	सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा
		नेपाल भारत महादेशकस्तरीय बैठकमा सहभागिता जनाउने।	सहभागिता भएको हुने।	कम्प्युटर									१			भन्सार सुधार तथा अन्तराष्ट्रिय विकास शाखा	
		नेपाल-चीनका भन्सार अधिकारीहरूको बैठकको आयोजना	बैठक आयोजना भएको हुने।	कम्प्युटर												भन्सार सुधार तथा अन्तराष्ट्रिय विकास शाखा	सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरू	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक													
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
११.१	सेवा प्रवाहमा सुधार गर्न सेवाप्राप्ती सन्तुष्टि सर्वेक्षण गर्ने	सेवाप्राप्ती सन्तुष्टि सर्वेक्षण गर्ने	सर्वेक्षण प्रतिवेदन	केन्द्र ८												सेवाप्राप्ती सहजीकरण शाखा	भन्सार कार्यालयहरू	
११.२	सेवाप्राप्तीलाई सूचना प्रदान गर्ने	याबुलाई भन्सार कानूनसम्बन्धी सन्देशमुलक श्रव्यदृश्य सामग्री निर्माण	श्रव्यदृश्य सामग्री निर्माण भएको हुने	केन्द्र ८					१							सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा	भन्सार कार्यालयहरू	
११.३	भन्सारबाट मालवस्तु छुटाउँदा लाग्ने समयको अध्ययन(Time Release Study) गर्ने।	कस्तिमा एउटा भन्सार कार्यालयमा भन्सारबाट मालवस्तु छुटाउँदा लाग्ने समयको अध्ययन(Time Release Study) गर्ने।	Time Release Study को प्रतिवेदन प्राप्त हुने।	केन्द्र ८						१						भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा	सम्बन्धित भन्सार कार्यालयहरू	
११.४	आधिकारिक व्यवसायिक छनौट गर्न व्यक्ति छनौट गर्ने	आधिकारिक व्यवसायिक व्यक्ति छनौट गर्न मन्त्रालयमा पेश गर्ने	व्यक्ति छनौट भएको हुने	केन्द्र ८										१		नीति, महसुल शाखा	अर्थ मन्त्रालय	
११.५	भन्सार सम्बन्धी जानकारी मूलक सामग्री प्रकाशन गर्ने।	भन्सारको कार्य सम्पादनसँग सम्बन्धित परिपत्रहरू सङ्कलन गरी परिपत्र संग्रह प्रकाशन गर्ने।	अद्यावधिक परिपत्र सङ्ग्रह प्रकाशन भएको हुने।	केन्द्र ८							१					नीति, महसुल शाखा	भन्सार कार्यालयहरू/सम्बन्धित संरोकारवाला निकायहरू	
		अंग्रेजी भाषामा भन्सार महसुल दरबन्दी किताब अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्ने।	भन्सार महसुल दरबन्दी पुस्तक प्रकाशित भएको हुने।	केन्द्र ८		१										नीति, महसुल शाखा	खरीद इकाई	
		एकीकृत भन्सार महसुल दरबन्दी किताब	एकीकृत महसुल दरबन्दी पुस्तक	केन्द्र ८	१											नीति, महसुल शाखा	खरीद इकाई	

सि.नं.	नीति तथा कार्यक्रम	मुख्य क्रियाकलापहरु	अनुगमन/उपलब्धि सूचक	वार्षिक लक्ष्य	आ.व. २०८२/८३ को कार्यान्वयन समयसारिणी												कार्यान्वयन गर्ने शाखा/निकाय	सहयोगी निकाय
					प्रथम त्रैमासिक		दोस्रो त्रैमासिक		तेस्रो त्रैमासिक		चौथो त्रैमासिक							
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
		अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्ने।	प्रकाशन भएको हुने।															
		विभागको बुलेटिन तयार गर्ने।	बुलेटिन प्रकाशित भएको हुने।	कतः ८	१					१					भन्सार सुधार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध शाखा			
		भन्सार, भन्सार जाँचपास परीक्षण र सोसँग सम्बन्धित फैसलाहरुको संग्रह अद्यावधिक गरी प्रकाशन गर्ने।	अद्यावधिक संग्रह प्रकाशित भएको हुने।	कतः ७						१					प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा			
		वर्गीकरण निर्णय सङ्ग्रह प्रकाशन गर्ने।	पुस्तक प्रकाशन भएको हुने।	कतः ७						१					वर्गीकरण शाखा	प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा		
		विभागको वार्षिक प्रगति विवरण तयार गर्ने।	वार्षिक प्रगति विवरण प्रकाशन भएको हुने।	कतः ७	१										अनुगमन शाखा	अन्य शाखाहरु/भन्सार कार्यालयहरु		
		अन्तर्राष्ट्रिय भन्सार दिवसको सन्दर्भमा विविध कार्यक्रम संचालन	कार्यक्रम संचालन	कतः ७						१					सेवाग्राही सहजीकरण शाखा	सामान्य प्रशासन तथा जनशक्ति विकास शाखा		

अनुसूची ११

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को माईलस्टोनको कार्ययोजना (प्रधानमन्त्री कार्यालयमा प्रतिवेदन गर्ने)

नीति तथा कार्यक्रम	बजेट वक्तव्य	मुख्य क्रियाकलाप	कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप सम्बद्ध आयोजना	माइलस्टोनको		माइलस्टोन	वेसलाइन	वार्षिक लक्ष्य	इकाई	आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को लक्ष्य सहितको कार्यान्वयन समयसारिणी					सहयोगी निकाय									
					प्रकार	उपप्रकार					प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	४	५									
																	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४		
P4: औद्योगिक लगानी प्रवर्धन र अर्थतन्त्रको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने गरी कर प्रणालीमा संरचनात्मक रूपान्तरण गरिनेछ । कर प्रशासन सुधार र सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट करदातामैत्री राजस्व प्रणाली विकास गरिनेछ ।	B416: आधिकारिक व्यवसायिक व्यक्तिको छनौट गरी त्यस्ता व्यक्तिले निकासी पैठारी गर्दा हुने मार्गको सुविधा तथा व्यवसायिकस्थलमा नै मालवस्तुको परीक्षण सेवा प्रदान गरिनेछ ।	आधिकारिक व्यवसायिक व्यक्ति छनौट कार्यविधि तयार गरी व्यक्ति छनौट गर्ने ।	माइलस्टोन	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	अन्य कार्यक्रम सञ्चालन	व्यक्ति छनौट हुने		१	के.रु.															अर्थ मन्त्रालय
	B417: भन्सार मूल्याङ्कनलाई यथार्थपरक बनाउन अन्तराष्ट्रिय मूल्य प्रवृत्तिको स्वचालित डाटाबेस तयार गरी सन्दर्भ मूल्यालाई स्वचालित मूल्याङ्कन प्रणालीले विस्थापित	स्वचालित मूल्याङ्कन डाटाबेसको विकास गरी प्रयोग गर्ने ।	माइलस्टोन	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	अन्य कार्यक्रम सञ्चालन	स्वचालित मूल्याङ्कन डाटाबेस तयार भई लागू ।		१	के.रु.															अर्थ मन्त्रालय

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को कार्योजना (अर्थ मन्त्रालयमा प्रतिवेदन गर्ने)

मुख्य क्रियाकलाप	कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवार निकाय	क्रियाकलाप सम्बद्ध आयोजना	माइलस्टोनको		माइलस्टोन	दिनांक	वर्षिक लक्ष्य	टुका ई	आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को लक्ष्य सहितको कार्यान्वयन समयसारिणी												सहायोगी निकाय
			प्रकार	उपप्रकार					प्रथम त्रैमासिक			दोस्रो त्रैमासिक			तेस्रो त्रैमासिक			चौथो त्रैमासिक			
									४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१	२	३	
१ आ.व.२०८८ को लागि विभागलाई तोकिएको लक्ष्य बर्गोजिम कम्तीमा ५ खर्व ८ अर्ब करोड लाख रुपैयाँ राजस्व सङ्कलन गर्ने।	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	राजस्व संकलन	राजस्व संकलन	राजस्व संकलन भएको रकम	७	८	९	१०	११	१२	१	२	३	२२	भन्सार कार्यालयहरु					
व्यापार सम्बद्ध सम्पत्ती शुद्धिकरण निवारण सम्बन्धी कार्यसूचक एवं कार्यविधि तयमा गर्ने	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	कानूनी तयारी	नयाँ कार्यविधि निर्माण	स्वीकृत कार्यविधि		१ पटक		--	--	--	--	--	--							
जोषपासमा सेलग्न हुने कर्मचारीहरूलाई जेखिम व्यवस्थापन,वर्गीकरण तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने।	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	तालिम	तालिम/अभिमुखी करण सम्पन्न भएको हुने		४ पटक		--	--	१	--	१	--							

जोखिम सूचकका आधारमा Consignment, Firm or Product हर छनौट गरी जाँचपास पछिको परीक्षण गर्ने ।	भन्सार जाँचपास परीक्षण कार्यालय	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	अनुसन्धान	जाँचपास पछिको परीक्षण भएको हुने	४०० संख्या	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	भन्सार कार्यालयहरु
भन्सार व्यवस्थापन गोष्ठी आयोजना गर्ने	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	गोष्ठी संचालन	गोष्ठी सम्पन्न भएको हुने	२ पटक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
व्यापार सहजीकरण समितिको बैठक तथा छलफल आयोजना गर्ने ।	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	वैठक/अन्तरक्रिया	वैठक आयोजना भएको हुने	३ पटक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
वर्गीकरण र पूर्वदिश सम्बन्धी भन्सार एजेन्ट एवं सेरोकारवालाहरुलाई सेवेतना र अभिमुखीकरण गर्ने	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	तालिम	कार्यक्रम संचालन भएको हुने	४ पटक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Firewall/Middle Range DRC का लागि खरिद	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	खरिद कार्य	वस्तु खरिद	खरिद भएको हुने	१ पटक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
सार्तौ चरणको भन्सार सुधार तथा आधुनिकीकरण कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने ।	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	कानूनी तयारी	कार्ययोजना निर्माण	स्वीकृत कार्ययोजना	१ पटक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण गर्ने	भन्सार विभाग	आयोजना नभएको	कार्यक्रम सञ्चालन	सर्वेक्षण र नतिजा प्रकाशन	सर्वेक्षण प्रतिवेदन	१ पटक	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

अनुसूची १३

भन्सार दिवसको अवसरमा पुरस्कार प्राप्त गर्ने कर्मचारीहरूको विवरण

क) ७३ औं अन्तर्राष्ट्रिय भन्सार दिवस

WCO Merit प्रदान गर्न सिफारिस गरिएका कर्मचारीहरूको नामावली

सि.नं.	पद	नाम	कार्यरत कार्यालय
१	निर्देशक	उमेश श्रेष्ठ	भन्सार विभाग
२	शाखा अधिकृत	श्री घनश्याम तिमिल्सिना	भन्सार विभाग
३	शाखा अधिकृत	श्री प्रेम प्रसाद सुवेदी	भन्सार विभाग
४	शाखा अधिकृत	श्री मधु खनाल	भन्सार विभाग
५	भन्सार अधिकृत	श्री मानकुमारी के.सी.	तातोपानी भन्सार कार्यालय
६	भन्सार अधिकृत	श्री सुमित गुप्ता	विराटनगर भन्सार कार्यालय
७	भन्सार अधिकृत	श्री नरेश शाह	भैरहवा भन्सार कार्यालय

उत्कृष्ट कर्मचारीहरूको रूपमा सम्मानको लागि सिफारिस भएका कर्मचारीहरूको नामावली

सि.नं.	पद	नाम	कार्यालय
१	निर्देशक (सूचना प्रविधि)	श्री शिव कुमार पोखरेल	भन्सार विभाग
२	शाखा अधिकृत	श्री तुलसी राम रेग्मी	भन्सार विभाग
३	भन्सार अधिकृत	श्री पवित्रा गौतम ज्ञवाली	गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भन्सार कार्यालय
४	नायव सुब्बा	श्री किशोर आचार्य	मेची भन्सार कार्यालय
५	नायव सुब्बा	श्री मोतीराज थापा	सुनसरी भन्सार कार्यालय
६	नायव सुब्बा	श्री द्रोण प्रसाद भट्टराई	कृष्णनगर भन्सार कार्यालय
७	नायव सुब्बा	श्री अशोक गौतम	त्रि.वि.स्थल भन्सार कार्यालय
८	कम्प्यूटर अपरेटर	श्री दिलिप सिंह कुंवर	नेपालगञ्ज भन्सार कार्यालय
९	सह-लेखापाल	श्री विष्णु दत्त बडु	दार्चुला भन्सार कार्यालय
१०	हलुका सवारी चालक	श्री सिउ प्रसाद चौधरी	कैलाली भन्सार कार्यालय
११	कार्यालय सहयोगी	श्री रामप्रसाद थारु	सुठौली भन्सार कार्यालय
१२	कार्यालय सहयोगी	श्री निरवहादुर थापा	राजविराज भन्सार कार्यालय

उत्कृष्ट एजेन्टको रूपमा सिफारिस गरिएका भन्सार एजेन्टहरूको नामावली

सि. नं.	नाम	कार्यरत कार्यालय	कैफियत
१	श्री अरुण खेतान	विराटनगर भन्सार कार्यालय	भन्सार एजेन्ट नं. १८६
२	श्री राम रघुविर सिंह	विरगञ्ज भन्सार कार्यालय	भन्सार एजेन्ट नं. ७०७
३	श्री मधु प्रसाद पन्थी	भैरहवा भन्सार कार्यालय	भन्सार एजेन्ट नं. ४७०

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
भन्सार विभाग
त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं

फोन नं. ०१ ५९१७२१५/१७/२५/२६/२७/२९/३१
इमेल: monitoring@customs.gov.np वेबसाइट: www.customs.gov.np
Mobile Apps (Android/ IOS): Nepal Customs

भन्सार सम्बन्धी थप जानकारीका लागि :

मो.नं. : ९८५१३५३३५३ (WhatsApp र Viber)

IVR : ०१-५९७०६५६

इमेल : csd@customs.gov.np